

Praktični priručnik za primjenu

Uredbe Bruxelles II.a

Sadržaj

1. Opći uvod	4
1.1. Zemljopisno područje primjene – članak 2. točka 3.	5
1.2. Stupanje na snagu – članak 72.	5
1.3. Prijelazne odredbe – članak 64.	5
2. Bračne stvari	8
2.1. Uvod	9
2.2. Materijalno područje primjene u bračnim stvarima	9
2.3. Koji su sudovi nadležni za bračne sporove?	9
2.4. Litispendencija – ili što se događa ako su postupci pokrenuti u dvije države članice? – članak 19. stavak 1.	15
2.5. Priznavanje i izvršenje sudskih odluka u bračnim sporovima	15
3. Roditeljska odgovornost	18
3.1. Materijalno područje primjene.	19
3.2. Sudovi koje države članice su nadležni u pitanjima roditeljske odgovornosti?	23
3.3. Prijenos nadležnosti na sud koji je primjereniji za rješavanje – članak 15.	34
3.4. Što se događa ako se postupak pokrene u dvije države članice?	38
3.5. Priznanje i izvršenje – opća načela.	40
3.6. Pravila o pravu na kontakt- Priznavanje i izvršenje – članci 40. i 41.	43
4. Pravila o međunarodnoj otmici djece unutar EU-a	48
4.1. Opći uvod – članci 10., 11., 40., 42., 55. i 62.	49
4.2. Pitanja nadležnosti u vezi s predmetima otmice djece	51
4.3. Pravila kojima se osigurava žurna predaja djeteta – članak 11. stavci 1. do 5.	53
4.4. Što se događa ako sud donese odluku da se dijete neće predati? – članak 11. stavci 6. i 7.	58

5. Izvršenje	68
5.1. Važnost izvršenja – općenito	69
5.2. Sudska odluka koja će se izvršavati pod istim uvjetima kao da je donesena u državi članici izvršenja – članak 47. stavak 2.	70
5.3. Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava („ESLJP“)	71
6. Saslušanje djeteta – članci 23., 41. i 42.	76
6.1. Djeca će imati priliku izraziti svoje stajalište	77
6.2. Iznimka od dužnosti saslušanja stajališta djeteta	77
6.3. Postupak za saslušanje djetetovih stajališta	77
6.4. Kako saslušati djetetovo stajalište.	77
6.5. Osposobljavanje za saslušanje djetetovih stajališta	78
6.6. Svrha saslušanja djetetovih stajališta	78
6.7. Konvencija UN-a o pravima djeteta.	80
7. Suradnja između središnjih tijela i između sudova – članci 53. – 58.	82
7.1. Europska pravosudna mreža u građanskim i trgovačkim stvarima – članak 54.	83
7.2. Dužnosti središnjih tijela – članak 55.	83
7.3. Olakšavanje postizanja sporazuma – članak 55. točka (e)	83
7.4. Smještaj djeteta u drugoj državi članici – članak 56.	83
7.5. Sredstva središnjih tijela	85
7.6. Suradnja sudova.	85
7.7. Suci za vezu	86
8. Odnosi između Uredbe i Haške konvencije o zaštiti djece iz 1996. – članci 61. i 62.	88
8.1. Područje primjene dvaju instrumenata	89
8.2. Ratifikacija u državama članicama EU-a	89
8.3. Koji su predmeti obuhvaćeni Uredbom, a koji Konvencijom iz 1996.? – članci 61. i 62.	89
Popis tablica i dijagrama iz ovog Priručnika	92
Popis predmeta na koje se upućuje u ovom Priručniku	92

1. Opći uvod

1.1. Zemljopisno područje primjene – članak 2. točka 3.

Uredba, koja se u svakodnevnom govoru naziva Bruxelles II.a ili ponekad Bruxelles II. bis,⁽¹⁾ primjenjuje se u svim državama članicama Europske unije osim u Danskoj. Uredba se izravno primjenjuje u državama članicama te je za njih obvezujuća i ima prednost nad nacionalnim zakonodavstvom.

1.2. Stupanje na snagu – članak 72.

Uredba se primjenjuje od 1. ožujka 2005. u dvadeset i četiri tadašnje države članice i nakon toga od datuma kada su daljnje države članice pristupile Uniji.⁽²⁾ Uredba se u cijelosti primjenjuje na:

- pokrenute sudske postupke
- pismena koja su službeno sastavljena ili upisana u registar kao autentične isprave i
- sporazume zaključene između stranaka – nakon datuma početka njezine primjene u skladu s člankom 72. (članak 64. stavak 1.).

(1) Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000.

(2) Od 1. siječnja 2007. na Bugarsku i Rumunjsku i od 1. srpnja 2013. na Hrvatsku.

1.3. Prijelazne odredbe – članak 64.

Pravila o priznavanju i izvršenju utvrđena Uredbom primjenjuju se na sudske postupke pokrenute prije 1. ožujka 2005. u odnosu na tri kategorije sudskih odluka:

- a. sudske odluke donesene na dan i nakon 1. ožujka 2005. u postupcima koji su pokrenuti prije tog datuma, ali nakon datuma stupanja na snagu Uredbe Bruxelles II. (članak 64. stavak 2.)⁽³⁾;
- b. sudske odluke donesene prije 1. ožujka 2005. u postupcima koji su pokrenuti poslije stupanja na snagu Uredbe Bruxelles II. u predmetima u okviru područja primjene Uredbe Bruxelles II. (članak 64. stavak 3.); i
- c. sudske odluke donesene prije 1. ožujka 2005., ali nakon stupanja na snagu Uredbe Bruxelles II. u postupcima koji su pokrenuti prije datuma stupanja na snagu Uredbe Bruxelles II. (članak 64. stavak 4.).

Sudske odluke iz tih kategorija priznaju se i izvršavaju u skladu s poglavljem III. Uredbe pod određenim uvjetima, kako slijedi:

- sudske odluke iz točaka (a) i (c): pod uvjetom da je sud koji je donio sudsku odluku primijenio pravila o nadležnosti u skladu s onima predviđenima Uredbom, Uredbom Bruxelles II. ili konvencijom koju su sklopile država članica podrijetla i država članica izvršenja u trenutku pokretanja postupka; i

(3) Uredba Vijeća (EZ) br. 1347/2000; vidjeti SL L 160, 30.6.2000., str. 19; Uredba Bruxelles II. stupila je na snagu 1. ožujka 2001.

- sudske odluke iz točaka (b) i (c): pod uvjetom da se odnose na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka ili na roditeljsku odgovornost u odnosu na zajedničku djecu bračnih drugova u tim bračnim sporovima.

Važno je napomenuti da se poglavlje III. Uredbe o priznavanju i izvršenju primjenjuje u cijelosti na te sudske odluke, uključujući pravila iz njegova odjeljka 4. u kojem se ukida postupak egzekvatore za određene vrste sudskih odluka (vidjeti poglavlje 3., odjeljak 3.6 i poglavlje 4.).

2. Bračne stvari

2.1. Uvod

Odredbe Uredbe koje se odnose na bračne stvari preuzete su iz Uredbe Bruxelles II. ⁽⁴⁾ gotovo bez ikakvih izmjena. Tom su Uredbom, s druge strane, prihvaćene odredbe na istu temu iz Konvencije od 28. svibnja 1998. ⁽⁵⁾ koja nikada nije stupila na snagu. Literatura o Konvenciji i Uredbi može stoga služiti kao smjernice za predmetnu Uredbu u odnosu na bračne stvari. Na primjer, u ovom bi kontekstu moglo biti korisno izvješće s objašnjenjima o Konvenciji ⁽⁶⁾.

2.2. Materijalno područje primjene u bračnim stvarima

Uredbom su propisana pravila o nadležnosti, priznavanju i izvršenju u građanskim stvarima koje se odnose na razvod, zakonsku rastavu i poništaj braka („bračne stvari“). Njome nisu obuhvaćena pitanja kao što su razlozi razvoda ili mjerodavno pravo u slučaju razvoda ⁽⁷⁾ kao ni sporedna pitanja

kao što su obveza uzdržavanja ⁽⁸⁾, posljedice braka na imovinska pitanja ⁽⁹⁾ i pitanja nasljeđivanja ⁽¹⁰⁾.

2.3. Koji su sudovi nadležni za bračne sporove?

2.3.1. Uvođenje pravila o nadležnosti

Pravilima o nadležnosti iz članka 3. utvrđuje se u kojoj su državi članici sudovi nadležni, ali ne koji je sud unutar te države članice nadležan. Nadležnost suda za bračne sporove utvrđuje se u skladu s nacionalnim pravom svake države članice.

(4) Vidjeti prethodno navedenu bilješku 3.

(5) Vidjeti SL C 221, 16.7.1998., str. 1.

(6) Vidjeti SL C 221, 16.7.1998., str. 27.

(7) Vidjeti Uredbu (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010.; SL L 343, 29.12.2010., str. 10., koja se ne primjenjuje u svim državama članicama.

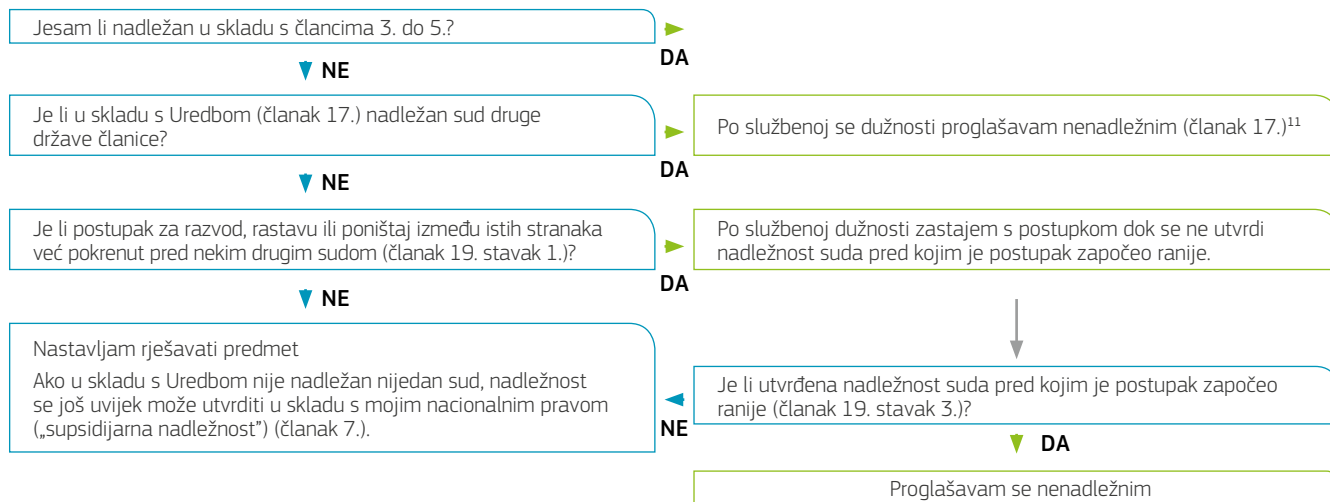
(8) Vidjeti Uredbu Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. ; SL L 7, 10.1.2009., str. 1.

(9) Vidjeti Prijedlog Uredbe Vijeća o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju odluka u stvarima bračnoimovinskih režima; COM (2011) 126, 16.03.2011.

(10) Vidjeti Uredbu (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012.; SL L 201, 27.7.2012., str. 107., koja se ne primjenjuje u svim državama članicama.

2.3.2. Pravila o nadležnosti – analiza suda

Sudac čiji je sud zaprimio zahtjev za razvod braka obavlja sljedeću analizu:

(11) Vidjeti odjeljak 2.3.5.

2.3.3. Osnove za nadležnost u bračnim sporovima – članak 3.

Ne postoji opće pravilo o nadležnosti u bračnim sporovima. Umjesto toga, u članku 3. navedeno je sedam osnova za nadležnost. Bračni drugovi mogu podnijeti prijedlog za pokretanje postupka za razvod braka sudu države članice u kojoj:

- a. imaju uobičajeno boravište ili
- b. su imali zadnje uobičajeno boravište, ako jedan od njih i dalje ima isto boravište ili
- c. u slučaju zajedničkog prijedloga za pokretanje postupka, ima uobičajeno boravište bilo koji od bračnih drugova
- d. se nalazi uobičajeno boravište tuženika ili
- e. stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje godinu dana prije pokretanja postupka ili
- f. stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje šest mjeseci prije pokretanja postupka, a on ili ona državljanin je države članice o kojoj je riječ ili
- g. oboje imaju državljanstvo (zajednički „domicil“ u slučaju UK-a i Irske).

2.3.4. Izmjenjiva priroda osnova za nadležnost

Osnove su za nadležnost u bračnim sporovima izmjenjive, što znači da nema hijerarhije i stoga niti jedna od njih nema prednost. U predmetu Suda EU-a *Hadadi*⁽¹²⁾ sud je morao odlučiti o postojanju takve hijerarhije jer su u

tom predmetu bračni drugovi oboje bili državljani istih dviju država članica; bit sudske odluke navedena je u okviru u nastavku.

Bračni drugovi živjeli su zajedno i imali su uobičajeno boravište u državi članici A. Oboje su također bili državljani te države članice i države članice B. Nakon rastave, i supruga i suprug, pokrenuli su postupak za razvod braka, supruga u državi A i, četiri dana kasnije, suprug u državi B, a oboje su nastavili živjeti u državi A. Sud u državi članici B odobrio je razvod i taj se razvod, u načelu, priznaje i izvršiv je.

U međuvremenu je prvostupanjski sud u državi članici A odbio prihvatiti prijedlog za pokretanje postupka za razvod braka koji je podnijela supruga. Kada je supruga podnijela žalbu žalbenom sudu u državi članici A, taj je sud ukinuo tu odluku i proglasio je da se sudska odluka suda iz države članice B ne može priznati u državi članici A. Suprug se žalio i postupak je upućen Sudu EU-a.

Sudu Europske unije postavljena su tri pitanja:

- Treba li članak 3. stavak 1. točku (b) Uredbe tumačiti kao da znači da, u situaciji kada su oba bračna druga državljani države suda na kojem je pokrenut postupak i državljani druge države članice Europske unije, prednost mora imati državljanstvo države suda pred kojim je postupak pokrenut?
- Ako je odgovor na prvo pitanje negativan, tumači li se ta odredba kao da se odnosi, u situaciji u kojoj oba bračna druga imaju dvojno

(12) Vidjeti, o tome pitanju, odluku Suda EU-a u predmetu C-168/08 *Hadadi protiv Hadadija* [2009.] ECR I-6871- presuda donesena 16. srpnja 2009.

državljanstvo iste dvije države članice, na državljanstvo koje više ostvaruju? – i

- Ako je odgovor na drugo pitanje negativan, treba li stoga smatrati da se tom odredbom bračnim drugovima nudi dodatna mogućnost da izaberu pred kojim sudom od dvije države članice čiji su državljani žele pokrenuti postupak?

Sud je dao sljedeći odgovor:

- Ako sud zamoljene države članice – u ovom slučaju države članice A – mora provjeriti bi li sud države članice porijekla sudske odluke – u ovom slučaju države članice B – imao nadležnost u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (b) Uredbe, u skladu s tom odredbom sud države članice A ne može smatrati bračne drugove koji imaju državljanstvo države A i B samo kao državljanima države članice A. Sud u državi članici A, s druge strane, mora uzeti u obzir činjenicu da bračni drugovi također imaju državljanstvo države članice B i da su, stoga, sudovi te države mogli biti nadležni za rješavanje predmeta.
- Svrha sustava nadležnosti koji je uspostavljen Uredbom u odnosu na raskid bračne veze nije onemogućiti nadležnost nekoliko država članica. Naprotiv, izričito je predviđeno da nadležnost može imati nekoliko sudova i da između njih nema hijerarhije.
- Iako se osnove za nadležnost iz članka 3. stavka 1. točke (a) temelje u različitim aspektima na uobičajenom boravištu bračnih drugova, to se u članku 3. stavku 1. točki (b) utvrđuje prema „državljanstvu oba bračna druga ili, u slučaju Velike Britanije ili Irske, prema ‚domicilu‘ oba bračna druga.” Prema tome, osim u

odnosu na potonje dvije države članice, u postupcima koji se odnose na raskid bračnih veza nadležni su sudovi drugih država članica čiji su bračni drugovi državljani.

- U skladu s tim, odgovor na drugo i treće postavljeno pitanje mora biti da je, u slučaju kada su oba bračna druga državljani iste dvije države članice, člankom 3. stavkom 1. točkom (b) Uredbe isključena je mogućnost da sudovi jedne od tih država članica budu odbijeni jer tužitelj nije izjavio da ima dodatne veze s tom državom. Naprotiv, nadležni su sudovi onih država članica čiji su bračni drugovi državljani i oni mogu pokrenuti postupak pred sudom države članice po vlastitom izboru.

2.3.5. Razmatranje nadležnosti – članak 17.

Ako je pokrenut postupak pred sudom države članice u predmetu za koji taj sud nije nadležan prema odredbama Uredbe, nego je za njega nadležan sud druge države članice, taj se sud, po službenoj dužnosti, proglašava nenadležnim. U odnosu na slučaj A⁽¹³⁾ Sud Europske unije dao je sljedeće smjernice o tome što bi sud trebao učiniti u tim okolnostima:

(13) Predmet C-523/07 A [2009.] ECR I-2805; presuda donesena 2. travnja 2009.

„Ako sud države članice uopće nema nadležnost, on se mora po službenoj dužnosti proglasiti nenadležnim, ali ne mora uputiti predmet na drugi sud. Međutim, ako je to potrebno radi zaštite najboljih interesa djeteta, nacionalni sud koji se proglasio nenadležnim po službenoj dužnosti mora obavijestiti izravno ili putem središnjeg tijela imenovanog u skladu s člankom 53. Uredbe br. 2201/2003 nadležni sud druge države članice.”

2.3.6. Primjeri primjene pravila o nadležnosti

1. primjer: oba bračna druga imaju uobičajeno boravište u istoj državi članici

Muškarac, koji je državljanin države članice A oženjen je za ženu koja je državljanka države članice B. Par ima uobičajeno boravište u državi članici C. Nakon par godina, njihovi se bračni odnosi pogoršavaju i žena traži razvod. Oba bračna druga mogu, u skladu s člankom 3., podnijeti prijedlog za pokretanje postupka za razvod braka samo pred sudovima države članice C jer tamo imaju uobičajeno boravište. Žena ne može pokrenuti postupak pred sudom države članice B na osnovi toga što je državljanka te države budući da je u skladu s člankom 3. stavkom 1. točkom (b) za to potrebno zajedničko državljanstvo oba bračna druga.

2. primjer: bračni drugovi koji imaju uobičajeno boravište u različitim državama članicama

Bračni drugovi, koji su prethodno imali uobičajeno boravište u državi članici A, rastaju se. Suprug, državljanin te države, ostaje živjeti tamo, a supruga odlazi u državu članici B, čija je državljanka. Bračni drugovi imaju sljedeće mogućnosti: - suprug i supruga mogu podnijeti prijedlog za pokretanje postupka sudovima države članice A na osnovi toga što je to posljednje uobičajeno boravište oba bračna druga i suprug još uvijek tamo živi; suprug može također podnijeti prijedlog za pokretanje postupka na sudu države članice B kada supruga bude imala tamo uobičajeno boravište. Supruga može također pokrenuti postupak pred sudovima države članice A jer suprug tamo ima uobičajeno boravište i pred sudovima države članice B čija je ona državljanka i u kojoj ima uobičajeno boravište ako tamo ima boravište barem šest mjeseci neposredno prije pokretanja postupka.

3. primjer: bračni drugovi koji imaju državljanstvo jedne države članice

Suprug i supruga oboje su državljani države članice P, ali živjeli su u državi A; nakon rastave oboje napuštaju državu članicu A. Suprug odlazi u državu članicu B, a supruga u državu članicu C. Oba bračna druga mogu odmah pokrenuti postupak pred sudovima države članice P jer tamo oboje imaju državljanstvo; u protivnom svaki od njih može pokrenuti postupak pred sudovima nove države u kojoj imaju uobičajeno boravište ako su tamo živjeli barem godinu dana.

4. primjer: bračni drugovi državljani su različitih država članica

Bračni drugovi žive u državi članici S, supruga je državljanka države članice G, a suprug države članice H. Nakon rastave, supruga se vraća u državu članicu G, a suprug odlazi u drugu državu članicu N. U tom slučaju postoje sljedeće mogućnosti: supruga može podnijeti prijedlog za pokretanje postupka razvoda braka na sudovima u državi članici N kada suprug bude tamo imao uobičajeno boravište; supruga može pokrenuti postupak u državi članici G u kojoj ima državljanstvo kada bude tamo imala uobičajeno boravište i živjela šest mjeseci. Suprug može podnijeti prijedlog za razvod u državi članici G također kada supruga bude tamo imala uobičajeno boravište; suprug može pokrenuti postupak u državi članici N samo ako je tamo živio godinu dana i ima uobičajeno boravište.

5. primjer: jedan bračni drug nije državljanin države članice EU-a

Prije rastave bračni drugovi živjeli su zajedno i imali su zajedničko uobičajeno boravište u državi članici A. Supruga je državljanka države članice B, a suprug je državljanin države C koja nije članica EU-a. Nakon rastave, supruga ostaje živjeti u državi članici A, a suprug se vraća u državu C. I suprug i supruga mogu pokrenuti postupak pred sudovima države članice A jer su tamo imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište i supruga još uvijek tamo živi. Da je supruga napustila državu članicu A i otišla živjeti u državu članicu B čija je državljanka, mogla bi pokrenuti postupak kada bi joj tamo bilo uobičajeno boravište ako bi tamo živjela barem šest mjeseci prije podnošenja prijedloga.

Određenim aspektima tog slučaja bavio se Sud EU-a⁽¹⁴⁾ pri čemu je supruga tvrdila da nema osnovne za nadležnost u skladu s Uredbom jer suprug nije imao uobičajeno boravište niti je bio državljanin države članice Europske unije. Ona je tvrdila da su na temelju nacionalnog prava države članice B nadležni sudovi te države članice čija je ona državljanka u skladu s člancima 6. i 7.

Sud EU-a smatrao je da dok je u skladu s Uredbom nadležan sud u državi članici, drugi sud pred kojim je pokrenut postupak mora se proglasiti nenadležnim po službenoj dužnosti u skladu s člankom 17. pa se stoga članci 6. i 7. ne mogu primijeniti na određivanje nadležnosti suda na temelju pravila o nadležnosti u skladu s nacionalnim pravom države članice.

(14) Vidjeti Predmet C-68/07 *Sundelind Lopez protiv Lopez Lizazo* [2007.] ECR I-10403, u kojem je donesena presuda 29. studenoga 2007.

2.3.7. Isključiva priroda nadležnosti – članak 6.

Osnova je isključiva u smislu da protiv bračnog druga koji ima uobičajeno boravište u državi članici ili koji je državljanin države članice (ili koji ima „domicil” u Ujedinjenoj Kraljevini ili Irskoj) može biti pokrenut postupak u drugoj državi članici samo u skladu s člancima 3. do 5. Uredbe.

2.3.8. Supsidijarna nadležnost – članak 7.

Ako u skladu s pravilima iz članaka 3. do 5. nije nadležan sud bilo koje države članice, nadležnost se utvrđuje, u svakoj državi članici, u skladu s pravom države članice o kojoj je riječ. Međutim, zbog isključive prirode

pravila iz tih članaka, kako je predviđeno u članku 6., to pravilo iz članka 7. stavka 1. primjenjuje se samo u odnosu na tuženika koji nema uobičajeno boravište u državi članici niti je državljanin te države članice niti (u slučaju UK-a i Irske) ima domicil u državi članici. Svaki se državljanin države članice koji ima uobičajeno boravište na državnom području druge države članice, može, kao i državljanin te države članice, pozivati na propise o nadležnosti koji se primjenjuju u toj državi.⁽¹⁵⁾

2.3.9. Prorogacija suda pred kojim se vodi postupak razvoda braka u pitanjima roditeljske odgovornosti

U skladu s pravilom o prorogaciji iz članka 12., sud pred kojim je pokrenut postupak razvoda u skladu s Uredbom također je nadležan za predmete koji se odnose na roditeljsku odgovornost povezanu s takvim razvodom ako su ispunjeni određeni uvjeti⁽¹⁶⁾.

2.4. Litispendencija – ili što se događa ako su postupci pokrenuti u dvije države članice? – članak 19. stavak 1.

Ako je pred sudom pokrenut postupak u skladu s člankom 3. Uredbe i taj se sud proglasio nadležnim, sudovi drugih država članica više nisu nadležni i moraju odbaciti svaki naknadni prijedlog. Cilj je pravilima o litispenciji osigurati pravnu sigurnost, izbjeći paralelne postupke i mogućnost proturječnih odluka.

(15) Vidjeti 5. primjer u odjeljku 2.3.6. i prethodnu bilješku.

(16) Vidjeti odjeljak 3.2.6.

Članak 19. stavak 1. obuhvaća dvije situacije:

- postupci koji se odnose na isti predmet pokrenuti su pored sudovima različitih država članica i
- postupci koji se ne odnose na isti predmet, ali koji su paralelni postupci, pokrenuti su pred sudovima različitih država članica.

Razlika između (a) i (b) može se prikazati kako slijedi: ako bračni drugovi pokrenu postupak za razvod u dvije različite države članice, primjenjivat će se pravilo pod (a) jer postupci imaju isti predmet. Ako jedan bračni drug pokrene postupak za razvod u jednoj državi članici, a drugi pokrene postupak za poništaj u drugoj državi članici, primjenjivat će se pravilo pod (b) jer unatoč tome što predmet nije isti, postupci su još uvijek povezani ili ovise jedan od drugome.

2.5. Priznavanje i izvršenje sudskih odluka u bračnim sporovima

2.5.1. Nije potreban poseban postupak za priznavanje sudske odluke – članak 21. stavak 2.

U načelu nije potreban nikakav poseban postupak za priznanje u jednoj državi članici sudske odluke donesene u drugoj državi članici. Ako nije podnesena žalba ili ako žalba protiv sudske odluke u državi podrijetla više nije moguća, nije potreban nikakav poseban postupak za ažuriranje registra o građanskom stanju države članice na temelju sudske odluke. To je važno jer, iz praktičnih razloga, ako osoba želi sklopiti brak s nekim drugim nakon razvoda, trebalo bi biti potrebno nadležnim tijelima u državi članici u kojoj

se sklapa novi brak samo dostaviti sudsku odluku kao jamstvo da je ta osoba razvedena i da može ponovno sklopiti brak.

2.5.2. Postupak za priznavanje i izvršenje – članci 21. i 23. – 39.

Svaka zainteresirana strana može tražiti da se sudska odluka u bračnom sporu, koju je donio sud države članice, prizna ili ne prizna i da bude proglašena izvršivom u drugoj državi članici. Postupak proglašavanja strane sudske odluke izvršivom ponekad se naziva egzekvaturom. Zahtjev za proglašenje izvršivosti podnosi se nadležnom sudu u državi članici u kojoj se traži priznanje i izvršenje. Sudovi koji su u državama članicama određeni za tu svrhu nalaze se na popisu 1⁽¹⁷⁾. Sud bez odgode proglašava sudsku odluku izvršivom u toj državi članici. Ni osoba protiv koje se traži izvršenje ni dijete ne mogu u toj fazi podnijeti primjedbe sudu.

Stranke se mogu žaliti protiv odluke. Žalba se podnosi sudovima s popisa br. 2 koje su države članice odredile u tu svrhu. U toj fazi obje stranke mogu podnijeti svoje primjedbe sudu.

2.5.3. Razlozi nepriznavanja sudskih odluka – članak 22.

Razlozi na osnovi kojih se može odbiti priznanje ograničeni su te uključuju sljedeće

- ako je takvo priznavanje očito u suprotnosti s javnim redom u državi članici u kojoj se zahtijeva izvršenje⁽¹⁸⁾,

(17) SL C 85, 23.3.2013., str. 6.

(18) Vidjeti o tome članak 25. Uredbe i odjeljak 2.5.4.

- ako protustranci nije dostavljeno pismeno o pokretanju postupka pravodobno da bi mogla pripremiti svoju obranu, osim ako je protustranka jasno prihvatila sudsku odluku,
- ako je sudska odluka proturječna sudskoj odluci donesenoj u postupku između istih stranaka u državi članici u kojoj se zahtijeva priznavanje, ili
- ako je proturječna sudskoj odluci donesenoj u postupku između istih stranaka u drugoj državi, a koja se može priznati u državi članici u kojoj se zahtijeva priznavanje.

2.5.4. Ograničenja u vezi s preispitivanjem od strane suda od kojeg se traži priznavanje

Sud od kojeg se traži priznavanje ne može:

- preispitivati osnove nadležnosti suda države članice podrijetla koji je donio sudsku odluku – članak 24.
- primijeniti ispitivanje javnog reda na pravila nadležnosti utvrđena u člancima 3. do 7. Uredbe – članak 24.
- odbiti priznati sudsku odluku jer sud države članice od koje se traži priznavanje ne bi dopustio sudsku odluku u bračnim stvarima na temelju istog činjeničnog stanja – članak 25. ili
- ni u kojem slučaju preispitivati sadržaj sudske odluke – članak 26.

2.5.5. Autentične isprave – članak 46.

Pismena koja su službeno sastavljena ili upisana u registar kao autentične isprave te koja su izvršiva u jednoj državi članici, kao i sporazumi između

stranaka koji su izvršivi u državi članici u kojoj su zaključeni, priznaju se i proglašavaju izvršivima pod istim uvjetima kao i sudske odluke⁽¹⁹⁾.

2.5.6. Legalizacija – članak 52.

Ne zahtijeva se nikakva legalizacija za pismena koja se odnose na priznavanje ili izvršenje sudskih odluka u bračnim stvarima, uključujući sudsku odluku ili potvrdu.

(19) Za opći opis značenja pojma „autentične isprave“ u kojem je opisana priroda i učinak te isprave, vidjeti predmet Suda EU-a *Unibank A/S protiv Flemminga G. Christensena*, predmet C- 260/97 [1999.] ECR I-3715 od 17. lipnja 1999.; definicija sada postoji i u članku 2. točki 3. Uredbe o uzdržavanju– upućivanje u bilješki br. 8.

3. Roditeljska odgovornost

3.1. Materijalno područje primjene

Predmet su Uredbe nadležnost, priznavanje i izvršenje

3.1.1. Pitanja obuhvaćena Uredbom

U Uredbi su propisana pravila o nadležnosti (poglavlje II.), priznavanju i izvršenju (poglavlje III.) i suradnji između središnjih tijela (poglavlje IV.) u pitanjima roditeljske odgovornosti. U njoj su također sadržana posebna pravila o otmici djece i pravima na kontakt s djetetom.

Uredba se primjenjuje na sva građanska pitanja koja obuhvaćaju „dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti”

3.1.1.1. Koja su djeca obuhvaćena Uredbom?

Za razliku od Haške konvencije o zaštiti djece iz 1996. (vidjeti poglavlje 8. u nastavku), koja se primjenjuje na djecu do 18 godina, Uredbom nije utvrđena gornja granica za dob djece na koju se primjenjuje Uredba, već je to pitanje uređeno nacionalnim pravom. Važno je napomenuti da se Haška konvencija o otmici djece primjenjuje na djecu do 16 godina. Iako se odluke o roditeljskoj odgovornosti u većini slučajeva odnose na maloljetnike, odnosno osobe mlađe od 18 godina, te se osobe mogu emancipirati u skladu s nacionalnim pravom, posebno ako žele sklopiti brak. Odluke u vezi s tim osobama u načelu nisu pitanja „roditeljske odgovornosti” i stoga su izvan područja primjene ove Uredbe.

3.1.1.2. Značenje roditeljske odgovornosti – članak 1. stavak 1. točka (b), članak 1. stavak 2. i članak 2. stavak 7.

Pojam roditeljske odgovornosti opsežno je definiran u članku 1. stavku 2. i obuhvaća sva prava i obveze nositelja roditeljske odgovornosti u vezi s osobom ili imovinom djeteta. Ta prava i obveze mogu nastati na temelju sudske odluke, zakona ili sporazuma. Popis stvari obuhvaćenih roditeljskom odgovornošću u skladu s Uredbom nije potpun već služi samo kao prikaz.

On obuhvaća sljedeće:

- pravo na roditeljsku skrb i pravo na kontakt s djetetom,
- skrbništvo, odgajateljstvo i slično,
- određivanje i dužnosti osobe koja brine o djetetu i njegovoj imovini, koja ga zastupa i koja mu pomaže,
- mjere zaštite djeteta koje se odnose na upravljanje, čuvanje ili raspolaganje djetetovom imovinom,
- smještaj djeteta kod udomitelja ili u ustanovu.

Nositelj roditeljske odgovornosti može biti fizička ili pravna osoba.

Uredba se primjenjuje na „građanske stvari”

3.1.1.3. Značenje građanske stvari – članak 1. stavci 1. i 2. i uvodna izjava 7.

Uredba se primjenjuje na „građanske stvari”. Pojam „građanske stvari” široko je definiran za potrebe Uredbe i obuhvaća sve stvari navedene u članku 1. stavku 2. Ako je određena stvar roditeljske odgovornosti mjera

„javnog prava“ u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, kao što je smještaj djeteta u udomiteljsku obitelj ili u ustanovu, primjenjuje se Uredba. Primjer te situacije opisan je u okviru u nastavku.

Pitanje je li smještaj djeteta kod udomitelja građanska stvar za potrebe Uredbe razmatrao je Sud EU-a u predmetima *C⁽²⁰⁾* i *A⁽²¹⁾*. U svakom od tih predmeta Sud Europske unije mora je odlučiti je li smještaj djeteta kod udomitelja u skladu s javnim pravom u okviru područja primjene Uredbe. Oba su ta predmeta rezultat situacija u kojima su djeca oduzeta i smještena kod udomitelja.

U predmetu *C* na dvoje se djece primjenjivalo rješenje centra za socijalnu skrb u Švedskoj. Ubrzo nakon izdavanja rješenja majka ih je odvela u Finsku i pokušala spriječiti izvršenje rješenja žalbom Vrhovnom sudu u Finskoj na više osnova, uključujući da rješenje ne spada u područje primjene Uredbe jer nije građanska stvar već je doneseno u skladu s javnim pravom. Sud EU-a smatrao je da je rješenje u okviru područja primjene Uredbe kao građanska stvar u odnosu na dio koji se odnosi na oduzimanje skrbi nad djecom i smještaj djece kod udomitelja.

U predmetu *A* troje djece živjelo je s majkom i očuhom u Švedskoj. Preselili su se na ljetu u Finsku i kasnije te godine finska je socijalna služba naredila da se roditeljima oduzme skrb nad djecom i da se djeca smjeste kod udomitelja na osnovi toga da su ih njihova majka i oćuh napustili. Majka se žalila finskom Vrhovnom sudu protiv naloga

(20) Predmet C-435/06 C [2007.] ECR I-10141; presuda donesena 27. studenoga 2007.

(21) Predmet C-523/07 A [2009.] ECR I-2805; presuda donesena 2. travnja 2009.

navodeći, između ostalog, da to nije obuhvaćeno definicijom građanskih stvari za potrebe Uredbe. Sud je predmet uputio Sudu Europske unije na tumačenje Uredbe i potoniji je odlučio da je odluka kojom se nalaže oduzimanje roditeljske skrbi i smještanje djeteta izvan roditeljskog doma kod udomitelja za potrebe te odredbe obuhvaćena pojmom „građanskih pitanja“ jer je odluka donesena u kontekstu odredbi javnog prava o zaštiti djece.

Uredba se primjenjuje na zaštitne mjere u pogledu djetetove imovine

3.1.1.4. Mjere koje se odnose na djetetovu imovinu – članak 1. stavak 2. točke (c) i (e) i uvodna izjava 9.

Kada dijete posjeduje imovinu, može biti potrebno poduzeti određene mjere, kao što je imenovanje osobe ili tijela koje će djetetu pomagati i zastupati ga u pitanjima imovine. Prema tome, Uredba se primjenjuje na svaku mjeru koja bi mogla biti potrebna za upravljanje imovinom ili njezinu prodaju ako su, na primjer, djetetovi roditelji u sporu oko tog pitanja ili dijete postane siročće.

S druge strane, mjere koje se odnose na djetetovu imovinu, ali ne na roditeljsku odgovornost, nisu obuhvaćene Uredbom, već Uredbom Vijeća br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima („Uredba

Bruxelles I.")⁽²²⁾. Sudac u pojedinom predmetu mora ocijeniti je li mjera u vezi s djetetovom imovinom pitanje roditeljske odgovornosti ili ne.

3.1.2. Stvari isključene iz Uredbe

3.1.2.1. Stvari na koje se Uredba ne primjenjuje – članak 1. stavak 3. i uvodna izjava 10.

U članku 1. stavku 3. navedene su one stvari na koje se ne primjenjuje roditeljska odgovornost u smislu Uredbe iako su možda s njome usko povezane (na primjer, roditeljstvo, usvajanje, emancipacija i ime i prezime djeteta). Dok se Uredba primjenjuje na mjere zaštite djece, ona se ne primjenjuje na mjere koje su poduzete kao rezultat kaznenih djela koja su počinila djeca. Vidjeti članak 1. stavak 3. točku (g) i uvodnu izjavu 10.

Uredba se ne primjenjuje na obveze uzdržavanja

3.1.2.2. Obveze uzdržavanja – uvodna izjava 11.

O obvezama uzdržavanja i roditeljskoj odgovornosti često se raspravlja u okviru istih pregovora ili sudskih postupaka između roditelja. Međutim, obveze uzdržavanja nisu obuhvaćene Uredbom jer su već uređene Uredbom o uzdržavanju⁽²³⁾. Nadležni sud u skladu s Uredbom ipak je uglavnom nadležan odlučivati i o pitanjima uzdržavanja na temelju primjene članka 3. točke (d) Uredbe o uzdržavanju. U skladu s tom

(22) Treba napomenuti da je donesena preinačena verzija Uredbe Bruxelles I. i da će se primjenjivati od 10. siječnja 2015.; vidjeti Uredbu (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012., SL L 351, 20.12.2012., str. 1.

(23) Vidjeti prethodno navedenu bilješku 8.

odredbom, sud koji je nadležan za pitanja roditeljske odgovornosti može odlučivati i o uzdržavanju ako je to pitanje povezano s pitanjem roditeljske odgovornosti.

Iako bi se ta dva pitanja rješavala u istom postupku, odluka bi se priznavala i izvršavala u skladu s različitim pravilima. Dio odluke koji se odnosi na uzdržavanje priznavao bi se i izvršavao u drugoj državi članici u skladu s pravilima Uredbe o uzdržavanju dok bi se dio odluke o roditeljskoj odgovornosti priznavao i izvršavao u skladu s pravilima Uredbe Bruxelles II.a.

Uredba se primjenjuje na sve odluke o roditeljskoj odgovornosti

3.1.3. Koje su odluke obuhvaćene Uredbom? – članak 1. stavak 1. točka (b) i uvodna izjava 5.

Za razliku od prethodne Uredbe Bruxelles II., ova se Uredba primjenjuje na sve odluke koje donosi sud države članice u pitanjima roditeljske odgovornosti, bez obzira na to jesu li roditelji u braku ili su bili u braku i jesu li stranke u postupku biološki roditelji djeteta.

Uredba nije ograničena na sudske odluke

3.1.3.1. Značenje sudske odluke – članak 2. stavci 1. i 4.

Uredba se primjenjuje na sudske odluke bez obzira kako se nazivaju (uključujući rješenja, naloge i odluke). Međutim, ona nije ograničena na odluke koje donose sudovi već se primjenjuje i na odluke koje donose tijela

nadležna za pitanja obuhvaćena Uredbom, kao što su centri za socijalnu skrb i tijela za zaštitu djece.

Uredba se primjenjuje na „autentične isprave”

3.1.3.2. Autentične isprave – članak 46.

Nadalje, Uredba se primjenjuje na pismena koja su službeno sastavljena ili upisana u registar kao „autentične isprave” te koja su izvršiva u državi članici u kojoj su sastavljena ili upisana u registar. Takva pismena, koja se priznaju i proglašavaju izvršivima u drugim državama članicama pod istim uvjetima kao i sudske odluke, uključuju, na primjer, pismena koja su sastavili javni bilježnici ili su sastavljena pred javnim bilježnicima te na pismena upisana u javne registre⁽²⁴⁾.

Uredba se primjenjuje na sporazume među strankama

3.1.3.3. Sporazumi – članak 46. i članak 55. točka (e)

Još je jedna važna značajka Uredbe da obuhvaća i sporazume sklopljene između stranaka u mjeri u kojoj su oni izvršivi u državi članici u kojoj su sklopljeni. Cilj je te odredbe podržati politiku da je u interesima djeteta potaknuti stranke na postizanje sporazuma o pitanjima roditeljske odgovornosti pregovorima, po mogućnosti, izvan suda.

Prema tome, sporazum se priznaje i izvršava u drugim državama članicama pod istim uvjetima kao i sudska odluka pod uvjetom da je izvršiv u državi

(24) Vidjeti i prethodno navedenu bilješku 19.

članici u kojoj je sklopljen, bez obzira na to radi li se o privatnom sporazumu između stranaka ili o sporazumu sklopljenom pred nadležnim tijelom. To je također u skladu s odredbama članka 55. točke (e) prema kojima bi središnja tijela trebala olakšati postizanje sporazuma između nositelja roditeljske odgovornosti posredovanjem ili drugim načinima te olakšati prekograničnu suradnju u tu svrhu.

Uredbom se ne sprječavaju sudovi da poduzmu privremene, uključujući zaštitne, mjere u hitnim slučajevima

3.1.3.4. Privremene i zaštitne mjere – članak 20.

U članku 20. jasno je navedeno da se odredbama Uredbe ne sprječava sud da poduzme privremene, uključujući i zaštitne mjere u skladu s nacionalnim pravom, u odnosu na djecu na svojem državnom području, čak i ako je, u skladu s Uredbom, stvarno nadležan sud druge države članice.

Zbog toga se predlaže, kao mjera dobre prakse i kako bi se jasno utvrdila osnova nadležnosti na temelju koje sud donosi mjeru iz članka 20., da bi sud kada to učini trebao navesti *in limine* sudske odluke kojom se poduzimaju mjere je li, u skladu s Uredbom, nadležan za predmet ili ne.⁽²⁵⁾

Takvu mjeru može poduzimati sud ili tijelo koje ima stvarnu nadležnost u stvarima unutar područja primjene Uredbe (članak 2. točka 1.). Centar

(25) Za komentare o potrebi za jasnoćom pravosudne osnove na temelju koje sud donosi privremene i zaštitne mjere vidjeti predmet *C-256/09, Bianca Purucker protiv Guillerma Vallesa Pereza* [2010.] ECR I-7353, posebno stavke 70. do 76.

za socijalnu skrb ili tijelo za zaštitu djece ili mladih mogu, primjerice, biti nadležni za poduzimanje privremenih mjera u skladu s nacionalnim pravom.

Članak 20. nije pravilo kojim se dodjeljuje nadležnost. Stoga privremene mjere više nemaju učinka kada nadležni sud naredi poduzimanje mjera koje smatra primjerenima.

Primjer:

Obitelj na godišnjem odmoru putuje automobilom iz države članice A u državu članicu B. Kada su stigli u državu članicu B bili su žrtve prometne nesreće u kojoj su svi ozlijeđeni. Dijete je imalo blago ozljede, ali oba su roditelja stigla u bolnicu u komi. Nadležna tijela države članice B hitno moraju poduzeti određene privremene mjere za zaštitu djeteta koje nema rodbinu u državi članici B. Činjenica da su u skladu s Uredbom za predmet nadležni sudovi države članice A ne sprječava sudove ili nadležna tijela države članice B da odluče, privremeno, poduzeti mjere za zaštitu djeteta. Te se mjere prestaju primjenjivati kada sudovi države članice A poduzmu mjere koje smatraju primjerenima.

3.2. Sudovi koje države članice su nadležni u pitanjima roditeljske odgovornosti?

3.2.1. Sustav pravila nadležnosti u području roditeljske odgovornosti

Odredbama članaka 8. do 10. i 12. i 13. uspostavlja se sustav pravila o nadležnosti kako bi se mogle utvrditi osnove nadležnosti sudova države članice za pitanja roditeljske odgovornosti. Na temelju tih pravila ne određuju se nadležni sudovi u državama članicama jer je to uređeno mjerodavnim nacionalnim zakonodavstvom. Više informacija o tome dostupno je na **web**-mjestima Europske pravosudne mreže⁽²⁶⁾.

(26) <https://e-justice.europa.eu/home.do>

3.2.2. Analiza nadležnog suda u odnosu na roditeljsku odgovornost

Ako je na sudu pokrenut postupak o pitanju roditeljske odgovornosti, sud mora izvršiti sljedeću analizu:

Je li sud pred kojim je pokrenut postupak nadležan u skladu s općim pravilom iz članka 8.?

▼ DA

Prevladava li nadležnost sudova neke druge države članice u skladu s člancima 9., 10. ili 12.?

▼ DA

Sud pred kojim je pokrenut postupak mora se proglašiti nenadležnim u skladu s člankom 17.

▼ NE

Je li taj sud nadležan u skladu s člancima 9. – 10., 12. ili 13.?

▼ NE

Primjenjujući članak 17., je li u skladu s Uredbom nadležan sud druge države članice?

▼ DA

Primjenjujući članak 17., sud pred kojim je pokrenut postupak mora se po službenoj dužnosti proglašiti nenadležnim.

▼ NE

Primjenjujući članak 14., ako na temelju članaka 8. do 10. i 12. ili 13. nije nadležan nijedan sud, sud može ostvariti bilo koju nadležnost koju ima u skladu s nacionalnim pravom („supsidijarna nadležnost“).

Predlaže se da bi, u svrhu dobre prakse, sudovi uvijek trebali u svojim odlukama jasno navesti osnovu na preuzimanje nadležnosti u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću.⁽²⁷⁾

3.2.3. Pravilo opće nadležnosti – članak 8. i uvodna izjava 12.

3.2.3.1. Država uobičajenog boravišta djeteta

Osnovno je načelo pravila o nadležnosti u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću u Uredbi da je najprikladniji sud mjerodavni sud države članice u kojoj dijete ima uobičajeno boravište. Pojam „uobičajeno boravište” posljednjih se godina sve više koristi kao povezujući čimbenik u međunarodnim instrumentima, posebno onima koji se odnose na obiteljsko pravo.

Uobičajeno boravište nije definirano u Uredbi. Značenje pojma trebalo bi tumačiti u skladu s ciljevima i svrhama Uredbe.

Važno je naglasiti da se tumačenje uobičajenog boravišta ne utvrđuje upućivanjem na bilo koji pojam uobičajenog boravišta u skladu s određenim nacionalnim pravom, već bi mu trebalo dati „neovisno” značenje u skladu s pravom Europske unije i za njegove potrebe. Uobičajeno boravište djeteta u nekoj državi članici u određenom predmetu mora utvrditi sud za svaki predmet na temelju činjenica koje se primjenjuju na situaciju tog djeteta.

(27) Vidjeti predmet C-256/09, *Bianca Purrucker protiv Guillerma Vallesa Perea* koji je prethodno naveden u bilješki 25.

3.2.3.2. Sudska praksa Suda EU-a o tumačenju značenja uobičajenog boravišta

Ponekad može biti teško utvrditi gdje je uobičajeno boravište djeteta posebno ako se ono često kreće iz jedne države članice u drugu ili se nedavno kretalo preko međunarodne granice. Sud Europske unije dao je neke smjernice u vezi s čimbenicima koje bi trebalo uzeti u obzir prilikom utvrđivanja uobičajenog boravišta djeteta za potrebe Uredbe.

A — predmet C-523/07

U svojoj presudi od 2. travnja 2009. u predmetu C-523/07, „A”⁽²⁸⁾, Sud je rekao da se „uobičajeno boravište” djeteta u smislu članka 8. stavka 1. Uredbe, mora utvrditi na temelju svih specifičnih okolnosti za svaki pojedini predmet. U tom su predmetu djecu roditelji preselili iz jedne države članice u drugu i djeca su im oduzeta. Pitanje je bilo je li se uobičajeno boravište također promijenilo unatoč tome što je prošlo relativno kratko vrijeme – samo nekoliko tjedana.

Sud je analizirao okolnosti i rekao da sama fizička nazočnost nije dovoljna kako bi se utvrdilo uobičajeno boravište za potrebe članka 8. Uredbe. Osim fizičke nazočnosti djeteta u državi članici, potrebno je izabrati druge čimbenike na temelju kojih se može dokazati da nazočnost nije privremena ili na prekide i da boravište djeteta odražava određeni stupanj integracije u društveno i obiteljsko okruženje. U tu

(28) Predmet C-523/07 A [2009.] ECR I-2805; presuda donesena 2. travnja 2009.

svrhu potrebno je posebno uzeti u obzir trajanje, redovitost, uvjete i razloge za ostanak na državnom području države članice i za preseljenje djeteta u tu državu, državljanstvo djeteta, mjesto i uvjete odlaska u školu, poznavanje jezika te obiteljske i društvene odnose djeteta u toj državi.

Pokazatelj prijenosa uobičajenog boravišta može biti namjera roditelja da se stalno s djetetom nasele u drugoj državi članici, koja je potvrđena određenim konkretnim koracima kao što su kupnja ili najam stana u državi članici domaćinu. Još jedan pokazatelj može biti podnošenje zahtjeva za socijalni smještaj mjerodavnim službama te države.

Sud je zaključio da nacionalni sud mora utvrditi uobičajeno boravište djeteta uzimajući u obzir sve okolnosti posebne za taj određeni predmet.

Mercredi – predmet C-497/10

U svojoj presudi od 22. prosinca 2010. u predmetu *Mercredi*⁽²⁹⁾ sud je ponovno potvrdio svoju izjavu pod „A” navodeći da se pojam „uobičajeno boravište”, za potrebe članaka 8. i 10. Uredbe, mora tumačiti kao da takvo boravište odgovara mjestu koje odražava određeni stupanj integracije djeteta u društveno i obiteljsko okruženje.

Predmet se odnosio na novorođenu djevojčicu koja je bila stara samo dva mjeseca u trenutku kada ju je majka preselila iz Engleske u Francusku. Majka je pokrenula poseban postupak u Francuskoj oko

(29) Predmet C-497/10 PPU, [2010.] ECR I-0000; presuda donesena 22. prosinca 2010.

dva tjedna nakon postupka u Londonu. Engleski sud uputio je predmet Sudu Europske unije koji je započeo svoju odluku navodeći da se nadležnost suda države članice u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću za dijete koje je zakonito preseljeno u drugu državu utvrđuje ovisno o tome gdje dijete ima uobičajeno boravište u trenutku pokretanja postupka pred sudom.

Sud je dalje istaknuo da, budući da se u člancima u kojima je riječ o „uobičajenom boravištu” ne upućuje izravno na pravo država članica kao osnovu za utvrđivanje značenja i opsega tog pojma, njegovo se značenje i područje primjene moraju utvrđivati u svjetlu konteksta odredbi Uredbe i cilja koji se njome nastoji ostvariti, posebno cilja iz uvodne izjave 12. da se nadležnost utvrđena Uredbom, temelji u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine.

Dodaje se da je od posebne važnosti dob djeteta. Nastavio je da je okruženje djeteta, u pravilu, društveno i obiteljsko okruženje koje određuju osobe s kojim dijete živi, koje o njemu brinu i čuvaju ga.

Ta je okolnost od temeljnog značenja za utvrđivanje mjesta u kojem dijete ima uobičajeno boravište i obuhvaća različite čimbenike koji se razlikuju prema dobi djeteta pa stoga čimbenici koje treba uzeti u slučaju djeteta školske dobi nisu isti kao i oni koje treba uzeti u obzir u slučaju starijeg ili mlađeg djeteta.

Sud je dodao da u situaciji koja uključuje novorođenče koje živi s majkom samo par dana u državi članici – koja nije država članica u kojoj ona ima uobičajeno boravište – u koju se ona preselila, čimbenici koje

treba uzeti u obzir uključuju, prvo, trajanje, redovitost, uvjete i razloge za boravak na državnom području te države članice i za preseljenje majke u tu državu i, drugo, posebno s obzirom na dob djeteta, zemljopisno i obiteljsko porijeklo majke i obiteljske i društvene veze koje majka i dijete imaju s tom državom članicom.

Kao i pod „A“, Sud je smatrao da nacionalni sud mora utvrditi uobičajeno boravište djeteta uzimajući u obzir sve okolnosti posebne za taj određeni slučaj.

3.2.3.3. Stjecanje novog uobičajenog boravišta

Ako se dijete preseli iz jedne države članice u drugu, ako to nije posljedica nezakonitog odvođenja ili zadržavanja⁽³⁰⁾, stjecanje uobičajenog boravišta u „novoj“ državi članici trebalo bi se, u načelu, podudarati s „gubitkom“ uobičajenog boravišta u bivšoj državi članici. Sud će na temelju činjenica svakog pojedinog predmeta utvrditi ima li dijete uobičajeno boravište u „novoj“ državi članici i, ako ima, u kojem se trenutku u vremenu to moglo dogoditi.

Iako bi uporaba pridjeva „uobičajeno“ mogla ukazivati na to da mora postojati određeno trajanje boravka kako bi se moglo opisati kao „uobičajeno“, ne treba isključiti mogućnost da dijete može ostvariti uobičajeno prebivalište u državi članici na dan, ili ubrzo nakon, prvog dana dolaska u tu državu.

(30) Vidjeti poglavlje 4.

Pitanje nadležnosti utvrđuje se u trenutku kada je pred sudom pokrenut postupak. Nakon pokretanja postupka pred nadležnim sudom, taj sud u načelu zadržava nadležnost čak i ako dijete stekne uobičajeno boravište u drugoj državi članici za vrijeme trajanja postupka (u skladu s načelom „*perpetuatio fori*“). Promjena uobičajenog boravišta djeteta za vrijeme trajanja postupka ne podrazumijeva promjenu nadležnosti u postupku koji je u tijeku.

Međutim, ako je to u najboljem interesu djeteta, u skladu s člankom 15. moguć je prijenos nadležnosti za predmet, ili njegov dio, podložno određenim uvjetima, sa suda koji je nadležan za predmet na sud države članice u koju se dijete preselilo⁽³¹⁾.

3.2.4. Iznimke od općeg pravila

U člancima 9., 10., 12. i 13. utvrđene su iznimke od općeg pravila i navodi se u kojim bi slučajevima sudovi druge države članice, osim one u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, mogli biti nadležni.

3.2.4.1. Ustajivanje nadležnosti prema djetetovom prethodnom uobičajenom boravištu – članak 9.

Ako se dijete preseli iz jedne države članice u drugu, često je nužno preispitati prava na kontakt s djetetom ili ostala rješenja za ostvarivanje kontakta radi prilagodbe novim okolnostima. U članku 9. sadržano je pravilo o pozadini politike u skladu s kojom se potiče nositelje roditeljske odgovornost da dogovore nužne prilagodbe prethodno zatraženih prava na

(31) Vidjeti odjeljak 3.3.

kontakt s djetetom i povezana rješenja prije preseljenja i, ako se to pokaže nemogućim, da podnesu zahtjev sudu države članice u kojoj je dijete prije imalo uobičajeno boravište u cilju rješenja spora.

Time se ni na koji način ne sprječava preseljenje osobe unutar Europske unije, ali se osigurava jamstvo da osoba, koja više ne može ostvarivati svoja prava kao prije, ne mora pokrenuti postupak pred sudovima nove države članice već može zatražiti odgovarajuću prilagodbu prava na kontakt s djetetom pred sudom koji je ta prava odobrio u razdoblju od tri mjeseca nakon preseljenja. Sudovi nove države članice nisu nadležni odlučivati o stvarima prava pristupa u tome razdoblju.

3.2.4.2. Članak 9. podliježe sljedećim uvjetima:

3.2.4.2.1. Prava na kontakt koja je potrebno izmijeniti moraju biti odobrena sudskom odlukom.

Članak 9. primjenjuje se samo na situaciju kada je potrebno izmijeniti prethodnu sudsku odluku o pravu na kontakt donesenu u državi članici prije djetetova preseljenja. Ako prava pristupa nisu odobrena sudskom odlukom, ne primjenjuje se članak 9. već se primjenjuju ostala pravila nadležnosti. Stoga bi sudovi „nove“ države članice bili nadležni u skladu s člankom 8. odlučivati o pravu na kontakt kada dijete stekne uobičajeno boravište u toj državi.

3.2.4.2.2. Primjenjuje se samo na „zakonito“ preseljenje djeteta iz jedne države članice u drugu.

„Zakonito“ preseljenje mora se utvrditi u skladu sa sudskom odlukom ili zakonom koji se primjenjuje u državi članici podrijetla (uključujući pravila o privatnom međunarodnom pravu). Takvo se preseljenje može dogoditi kada se nositelj roditeljske odgovornosti smije preseliti s djetetom u drugu državu članicu bez suglasnosti drugog nositelja roditeljske odgovornosti ili sa takvom suglasnošću. Ako je preseljenje djeteta nezakonito, kao rezultat jednostrane odluke nositelja roditeljske odgovornosti, ne primjenjuje se članak 9., ali se primjenjuje članak 10.⁽³²⁾ Ako je, s druge strane, promjena uobičajenog boravišta djeteta rezultat zakonitog preseljenja djeteta u drugu državu članicu, primjenjuje se članak 9. ako su ispunjeni daljnji uvjeti navedeni u nastavku.

3.2.4.2.3. Primjenjuje se samo u razdoblju od tri mjeseca nakon preseljenja djeteta

Razdoblje od tri mjeseca izračunava se od datuma kada se dijete fizički preselilo iz države članice podrijetla u „novu“ državu članicu. Datum preseljenja ne treba miješati s datumom kada je dijete steklo uobičajeno boravište u „novoj“ državi članici. Ako je postupak pred sudom države članice podrijetla pokrenut nakon isteka razdoblja od tri mjeseca od datuma preseljenja, on u skladu s člankom 9. nije nadležan.

(32) Vidjeti odjeljak 4.2.

3.2.4.2.4. Dijete mora steći uobičajeno boravište u „novoj” državi članici tijekom tromjesečnog razdoblja

Članak 9. primjenjuje se samo ako je dijete steklo uobičajeno boravište u „novoj” državi članici tijekom tromjesečnog razdoblja. Ako dijete u tom razdoblju nije steklo uobičajeno boravište u toj državi, sudovi države članice podrijetla, u načelu, zadržavaju nadležnost u skladu s člankom 8. Važno je napomenuti da se, ako dijete, nakon preseljenja iz „stare” države članice i nakon što mu je prestalo uobičajeno boravište u toj „staroj” državi članici, nije steklo uobičajeno boravište u „novoj” državi članici, članak 9. neće primjenjivati, ali nadležnost se ne može temeljiti niti na članku 8. U takvom će se slučaju nadležnost sudova države članice u kojoj se dijete nalazi morati utvrditi na temelju članka 13.

3.2.4.2.5. Nositelj prava na kontakt mora i dalje imati uobičajeno boravište u državi članici podrijetla

Ako nositelj prava na kontakt više nema uobičajeno boravište u državi članici podrijetla, ne primjenjuje se članak 9., ali sudovi nove države članice postaju nadležni kada dijete tamo stekne uobičajeno boravište.

3.2.4.2.6. Nositelj prava pristupa mora prihvatiti promjenu nadležnosti

Budući da je cilj ove odredbe jamčiti da nositelj prava na kontakt može pokrenuti postupak pred sudovima države članice u kojoj ima uobičajeno prebivalište u razdoblju od tri mjeseca nakon preseljenja djeteta u „novu” državu članicu, ne primjenjuje se članak 9. ako je on spreman prihvatiti nadležnost koju su stekli sudovi „nove” države članice.

Prema tome, ako nositelj prava na kontakt sudjeluje u postupku pred sudom „nove” države članice bez osporavanja nadležnosti tog suda, ne primjenjuje se članak 9. i, u skladu s člankom 8., nadležan je sud nove države članice. Zaključak je da se člankom 9. ne sprječava nositelju prava na kontakt da pred sudovima „nove” države članice pokrene postupak za preispitivanje pitanja prava na kontakt.

3.2.4.2.7. Ne sprječava se sudovima nove države članice da odlučuju o drugim pitanjima, osim prava na kontakt.

Članak 9. odnosi se samo na nadležnost za donošenje odluka o pravu na kontakt, a ne primjenjuje se na druga pitanja roditeljske odgovornosti kao što su prava na skrb. Prema tome, člankom 9. ne sprječava se nositelju roditeljske odgovornosti koji se preselio s djetetom u „novu” državu članicu da pokrene postupak pred sudovima te države članice u vezi s nekim drugim pitanjem roditeljske odgovornosti u razdoblju od tri mjeseca od preseljenja.

3.2.4.2.8. Ustaljivanje nadležnosti prema djetetovom prethodnom uobičajenom boravištu (članak 9.)

Jesu li odluku o pravnu na kontakt donijeli sudovi države članice iz koje se dijete preselilo („država članica podrijetla“)?

▼ DA

▶ NE

Ne primjenjuje se članak 9., ali sudovi druge države članice postaju nadležni kada dijete tamo ostvari uobičajeno boravište u skladu s člankom 8.

Je li se dijete zakonito preselilo iz države članice podrijetla u drugu državu članicu („nova država članica“)?

▼ DA

▶ NE

Ako je preseljenje nezakonito, ne primjenjuje se članak 9. Umjesto toga primjenjuju se pravila o otmici djeteta.

Je li dijete dobilo uobičajeno boravište u novoj državi članici u razdoblju od 3 mjeseca?

▼ DA

▶ NE

Ne primjenjuje se članak 9. Ako dijete nakon 3 mjeseca još uvijek ima uobičajeno boravište u državi članici podrijetla, sudovi te države članice nadležni su u skladu s člankom 8.

Mora li nositelj prava na kontakt i dalje imati uobičajeno boravište u državi članici podrijetla?

▼ DA

▶ NE

Ne primjenjuje se članak 9.

Je li nositelj prava na kontakt sudjelovao u postupcima pred sudovima nove države članice bez osporavanja njihove nadležnosti?

▼ DA

▶ NE

Primjenjuje se članak 9.

Ne primjenjuje se članak 9.

3.2.5. Nadležnost u slučajevima otmice djeteta – članak 10.

Na nadležnost u slučajevima otmice djece primjenjuje se posebno pravilo⁽³³⁾.

3.2.6. Prorogacija nadležnosti – članak 12.

3.2.6.1. Ograničena mogućnost biranja suda

Podložno određenim posebnim uvjetima, Uredbom se uvodi ograničena mogućnost pokretanja postupka pred sudom države članice koja nije ona u kojoj dijete ima uobičajeno boravište u vezi s bilo kojim pitanjem roditeljske odgovornosti ako je stvar povezana s postupkom razvoda koji je u tijeku ili dijete ima snažnu vezu s tom drugom državom članicom. Važno je napomenuti da se člankom 12. ne stvara osnova nadležnosti ako nije podnesen zahtjev kao što je navedeno u stavku 1. ili 3.

3.2.6.2. Članak 12. obuhvaća dvije različite situacije:

Situacija 1.:

3.2.6.2.1. Nadležnost suda pred kojim se vodi postupak razvoda za pitanja roditeljske odgovornosti

ČLANAK 12. STAVCI 1. i 2.

Ako se pred sudom države članice vodi postupak razvoda, sud je nadležan i za sva pitanja roditeljske odgovornosti povezana s razvodom, čak i ako dijete nema uobičajeno boravište u toj državi članici. To se primjenjuje bez obzira na to jesu li oba bračna druga djetetovi roditelji. Isto se primjenjuje ako je pred tim sudom pokrenut postupak za zakonsku rastavu ili poništaj braka.

Sud pred kojim se vodi postupak za razvod nadležan je ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- barem jedan od bračnih drugova ima roditeljsku odgovornost prema djetetu i
- ako su bračni drugovi i nositelji roditeljske odgovornosti izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatili nadležnost sudova u trenutku pokretanja postupka pred sudom i
- nadležnost tog suda u interesu je djeteta.

Nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak razvoda prestaje kada:

(33) Vidjeti odjeljak 4.2.

- sudska odluka kojom se dopušta ili odbija razvod postane pravomoćna ili
- je donesena pravomoćna presuda u onim predmetima u kojima je postupak koji se odnosi na roditeljsku odgovornost još u tijeku ili
- je postupak koji se odnosi na razvod ili roditeljsku odgovornost završen iz nekog drugog razloga (kao što je povlačenje zahtjeva za razvod i roditeljsku odgovornost).

Napomena: Zakonodavcima nije bila namjera razlikovati između pojmova „superior interests of the child” (članak 12. stavak 1. točka (b)) i „best interests of the child” (članak 12. stavak 3. točka (b)) u engleskoj verziji teksta. U verzijama Uredbe na drugim jezicima upotrebljava se isti izraz u oba stavka.

Situacija 2.:

3.2.6.2.2. Nadležnost suda države članice s kojom dijete ima bitnu vezu⁽³⁴⁾

ČLANAK 12. STAVAK 3.

Sudovi države članice, pred kojim su pokrenuti drugi postupci osim onih koji se ne odnose na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka na temelju nadležnosti iz stavka 3., također su nadležni u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću čak i ako dijete nema uobičajeno boravište u toj državi članici pod uvjetom da su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- postoji bitna veza djeteta i te države članice, posebno zbog činjenice da jedan od nositelja roditeljske odgovornosti ima

(34) Važno je napomenuti da je, u trenutku pisanja ovog teksta, Sudu Europske unije upućen zahtjev za odluku o prethodnom pitanju koji je važan za tumačenje članka 12. stavak 3.; vidjeti predmet C – 656/13 (2014/C 85/19); to je zahtjev Nejvyšší soud České republiky (Češka Republika) podnesen 12. prosinca 2013. — u predmetu *L protiv M, R i K*; upućivanjem nastaje pitanje mora li se tumačiti da se člankom 12. stavkom 3. uspostavlja nadležnost u postupcima povezanim s roditeljskom odgovornošću čak i kada nisu u tijeku nikakvi drugi povezani postupci (odnosno, „postupci koji nisu oni iz stavka 1.”). U vezi s člankom 12. stavkom 3. još je jedan zahtjev za odluku o prethodnom pitanju uputio ovaj put Žalbeni sud (Engleska i Wales) (građanski odjel) (Ujedinjena Kraljevina) 2. kolovoza 2013. u predmetu C- 436/13, E protiv B; u tom je slučaju prvo postavljeno pitanje bilo je li se, ako je došlo do prorogacije nadležnosti suda države članice u odnosu na pitanja roditeljske odgovornosti u skladu s člankom 12. stavkom 3., ta prorogacija nadležnosti nastavlja samo do donošenja pravomoćne presude u tim postupcima ili se nastavlja čak i nakon donošenja presude.

uobičajeno boravište u toj državi članici ili da je dijete državljanin te države članice. Te okolnosti nisu isključive i moguće je vezu temeljiti na drugima,

- sve stranke u postupku prihvatile su nadležnost sudova izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način u trenutku pokretanja postupka pred sudom (drugim riječima istovjetno zahtjevu iz situacije 1.) i
- nadležnost je u najboljem interesu djeteta (što je opet istovjetno uvjetu iz članka 12. stavka 1. točke (b) – vidjeti prethodnu napomenu na kraju odjeljka 3.2.6.2.1).

3.2.6.2.3. Nadležnost u skladu s člankom 12. kada dijete ima uobičajeno boravište u trećoj državi koja nije potpisnica Haške konvencije iz 1996. – članak 12. stavak 4.

U članku 12. stavku 4. navedeno je da se smatra da je nadležnost u „najboljem interesu djeteta” kada dijete ima uobičajeno boravište u trećoj državi koja nije potpisnica Haške konvencije o mjerama za zaštitu djece iz 1996.⁽³⁵⁾ posebno ako se utvrdi da nije moguće voditi postupak u dotičnoj trećoj državi.

Stoga se, na primjer, ograničena mogućnost prorogacije u skladu s kojom stranka može pokrenuti postupak pred sudom države članice u kojoj dijete nema uobičajeno boravište, ali s kojom dijete svejedno ima bitnu vezu, proširuje na situacije u kojima dijete ima uobičajeno boravište na državom području takve treće države. Ako su sve stranke nedvosmisleno prihvatile

nadležnost suda u trenutku kada je pokrenut postupak pred tim sudom i to je u najboljem interesu djeteta, nadležni su sudovi te države članice.

3.2.7. Nazočnost djeteta – članak 13.

Ako se ne može utvrditi djetetovo uobičajeno boravište, a ne primjenjuje se članak 12., sudac države članice može, u skladu s člankom 13., odlučivati o stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću u odnosu na djecu koja su nazočna u toj državi članici.

3.2.8. Supsidijarna nadležnost – članak 14.

Ako nijedan sud nije nadležan u skladu s člancima 8. do 13., nadležnost se može utvrditi prema nacionalnim zakonima o međunarodnom privatnom pravu. Takve se odluke priznaju i proglašavaju izvršivima u drugim državama članicama u skladu s pravilima iz Uredbe.

(35) Vidjeti Poglavlje 8.

3.3. Prijenos nadležnosti na sud koji je primjereniji za rješavanje – članak 15.⁽³⁶⁾

3.3.1. U kojim je okolnostima moguće prenijeti predmet u skladu s člankom 15.?

Uredba sadržava jedno inovativno pravilo prema kojem sud pred kojim je postupak pokrenut i koji ima stvarnu nadležnost može iznimno predmet prenijeti na sud u drugoj državi članici ako taj sud može bolje rješavati predmet. Sud može prenijeti cijeli predmet ili samo jedan njegov dio.

U skladu s općim pravilom, nadležni su sudovi države članice uobičajenog boravišta djeteta u trenutku kada je pokrenut postupak (članak 8.). Stoga se nadležnost ne prenosi automatski ako dijete dobije uobičajeno boravište u drugoj državi članici za vrijeme trajanja sudskog postupka.

Međutim, u nekim okolnostima, iznimno, sud na kojem je pokrenut postupak („sud podrijetla“) ne može najbolje rješavati predmet. Člankom 15. propisano je da u takvim okolnostima sud podrijetla može prenijeti predmet na sud druge države članice pod uvjetom da je to u interesu djeteta.

Sud u drugoj državi članici kojem je ustupljen predmet više ga ne može uputiti na treći sud (uvodna izjava 13.).

Prijenos nadležnosti podliježe sljedećim uvjetima:

Dijete mora biti „posebno povezano“ s drugom državom članicom. U članku 15. stavku 3. navedeno je pet situacija u kojima takva veza postoji u skladu s Uredbom:

- dijete je dobilo uobičajeno boravište u toj državi članici nakon pokretanja postupka pred sudom podrijetla ili
- u drugoj državi članici bilo je prethodno uobičajeno boravište djeteta ili
- dijete je njezin državljanin ili
- u njoj je uobičajeno boravište nositelja roditeljske odgovornosti ili
- dijete je vlasnik imovine u drugoj državi članici, a predmet se odnosi na mjere za zaštitu djeteta u vezi s upravljanjem, čuvanjem ili raspolaganjem njegovom imovinom.

Osim toga, oba suda moraju biti uvjereni da je prijenos u interesu djeteta. Suci bi trebali surađivati kako bi to ocijenili na temelju „posebnih okolnosti predmeta“. Oni bi to trebali učiniti izravno ili putem odgovarajućih središnjih tijela.

(36) Vidjeti prethodno navedenu bilješku 34; u kojoj u predmetu *E protiv B*, Sudu EU-a postavljeno je drugo pitanje, ovoga puta u vezi s člankom 15.; pitanje glasi - „Dopušta li se člankom 15..... sudovima države članice da prenesu nadležnost u okolnostima kada nisu u tijeku postupci koji se odnose na dijete?“. U trenutku sastavljanja ovog Priručnika, Sud EU-a još nije donio svoju odluku.

3.3.2. Tko pokreće postupak prijenosa nadležnosti?

Prijenos nadležnosti može se izvršiti u sljedećim okolnostima:

- na zahtjev stranke ili
- na zahtjev suda, ako je na to pristala barem jedna od stranaka ili
- na zahtjev suda druge države članice ako je na to pristala barem jedna od stranaka.

3.3.3. Koji se postupak primjenjuje?

Sud kojem je podnesen zahtjev za prijenos nadležnosti ili koji želi ustupiti predmet po službenoj dužnosti ima dvije mogućnosti:

- **on može zastati s rješavanjem predmeta i pozvati stranke da podnesu zahtjev sudu druge države članice ili**
- **može izravno od suda druge države članice zatražiti da preuzme predmet.**

U prvom navedenom slučaju sud podrijetla određuje rok do kojeg stranke moraju pokrenuti postupak pred sudovima druge države članice. Ako stranke ne pokrenu postupak pred takvim drugim sudom u vremenskom roku, predmet se ne upućuje i sud podrijetla nastavlja ostvarivati svoju nadležnost. Uredbom se ne propisuje poseban vremenski rok, ali on bi trebao biti dovoljno kratak da osigura da se upućivanjem ne uzrokuju nepotrebna kašnjenja na štetu djeteta i stranaka. Sud koji je zaprimio zahtjev za upućivanje mora odlučiti, u roku od šest tjedana otkad je pokrenut postupak, hoće li prihvatiti upućivanje. Ako on ne prihvati nadležnost, sud podrijetla zadržava nadležnost za cijeli predmet i mora ju ostvarivati.

Mjerodavno bi pitanje trebalo biti bi li, u tom određenom slučaju, prijenos bio u interesu djeteta. Ocjenjivanje bi se trebalo temeljiti na načelu uzajamnog povjerenja i pretpostavci da su sudovi svih država članica u načelu nadležni rješavati predmet. Središnja tijela mogu imati važnu ulogu davanjem informacija sucima o situaciji u drugoj državi članici.

3.3.4. Neki praktični aspekti

3.3.4.1. Kako sudac, koji želi uputiti predmet, može saznati koji je sud nadležan u drugoj državi članici?

Za pronalaženje nadležnog suda u drugoj državi članici može se koristiti Europski pravosudni atlas u građanskim stvarima. U Europskom pravosudnom atlasu navedeni su mjesno nadležni sudovi u raznim državama članicama te kontaktni podaci za različite sudove (kao što su imena, telefonski brojevi, adrese e-pošte i slično) (vidjeti Pravosudni atlas⁽³⁷⁾). Središnja tijela imenovana u skladu s Uredbom također mogu pomagati sucima da pronađu nadležni sud u drugoj državi članici jer su to obavezni učiniti u skladu s uvjetima iz članka 55. točke (c).⁽³⁸⁾

3.3.4.2. Kako bi suci trebali komunicirati?

U članku 15. navedeno je da sudovi za potrebe upućivanja surađuju izravno ili putem središnjih tijela. Komunikacija između uključenih sudaca može biti posebno korisna za ocjenjivanje jesu li u određenom predmetu ispunjeni zahtjevi za prijenos, posebno ako bi to bilo u interesu djeteta. Ako dva suca govore i/ili razumiju isti jezik, ne bi se trebali ustručavati jedan drugom

(37) http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/

(38) Vidjeti Poglavlje 7.

izravno obratiti telefonom ili e-poštom.⁽³⁹⁾ Mogli bi biti korisni drugi oblici moderne tehnologije, kao što su konferencijski pozivi. U slučaju jezičnih prepreka, suci bi se mogli osloniti, ako im dopuštaju resursi, na usmene prevoditelje. Sucima mogu pomagati i središnja tijela.

Suci će željeti obavješćivati stranke i njihove pravne savjetnike, ali oni će sami odlučiti koji su postupci i zaštitne mjere prikladni u kontekstu određenog predmeta.

3.3.4.3. Tko je odgovoran za prijevod isprava?

Pitanja prijevoda nisu obuhvaćena člankom 15. Suci bi trebali pokušati naći pragmatično rješenje koje je u skladu s potrebama i okolnostima svakog slučaja. U skladu s postupovnim pravom zamoljene države članice, prijevod ne mora biti nužan ako je predmet upućen sucu koji razumije jezik predmeta. Ako se pokaže da je prijevod nužan, on bi mogao biti ograničen na najvažnije isprave. Središnja tijela također mogu pomoći s prijevodima⁽⁴⁰⁾.

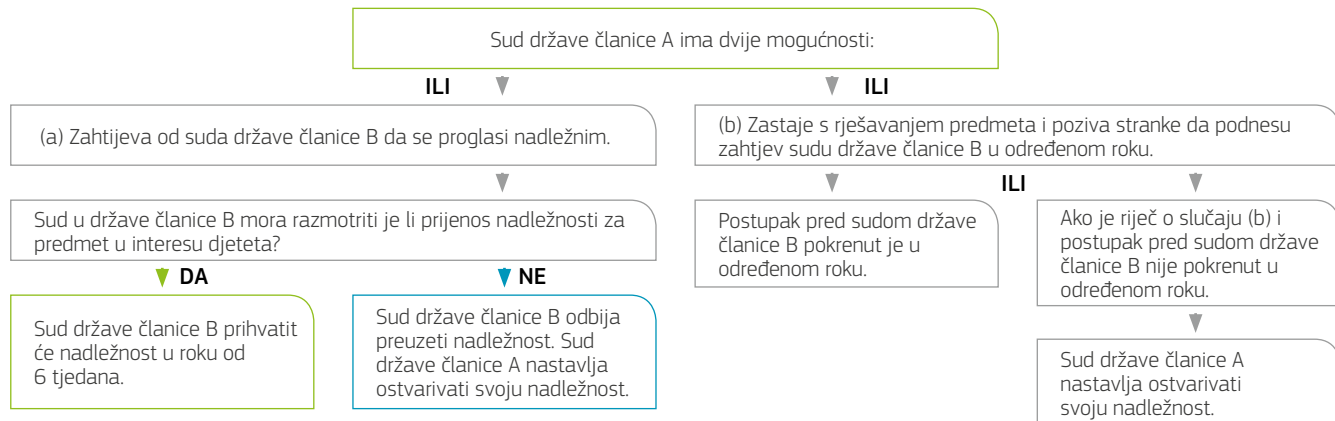
(39) Na Haškoj konferenciji o međunarodnom privatnom pravu stvorena je Međunarodna haška mreža sudaca čiji je cilj olakšati izravnu komunikaciju između sudaca u kontekstu međunarodnog obiteljskog prava. Na Haškoj su konferenciji razvijene neke opće smjernice za komunikaciju među sucima. Oboje je dostupno na *web*-mjestu Haške konferencije – vidjeti <http://www.hcch.net/upload/haguenetwork.pdf> i http://www.hcch.net/upload/brochure_djc_en.pdf. Također postoji mreža obiteljskih sudaca u EU-u koja djeluje u okviru strukture Europske pravosudne mreže u građanskim stvarima.

(40) Vidjeti odjeljak 3.3.4.1. i bilješku 38.

3.3.4.4. Prijenos nadležnosti na sud koji je primjereniji za rješavanje – članak 15.

Ako je na sudu u državi članici („država članica A“) pokrenut postupak za koji je taj sud nadležan u skladu s člancima 8. do 14. Uredbe, on može, iznimno, prenijeti nadležnost za predmet, ili neki njegov dio, na sud druge države članice („država članica B“), ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

Je li dijete na neki način „posebno povezano“ s državom članicom B kako je navedeno u članku 15. stavku 3.?	▶ NE	Nadležnost za predmet nije moguće prenijeti.
▶ DA		
Je li sud države članice A primio zahtjev od stranke ili suda države članice B ili želi li po službenoj dužnosti prenijeti nadležnost za predmet?	▶ NE	Nadležnost za predmet nije moguće prenijeti.
▶ DA		
Smatra li sud iz države članice A da je prijenos nadležnosti u interesu djeteta?	▶ NE	Nadležnost za predmet nije moguće prenijeti.
▶ DA		
Prihvća li barem jedna od stranaka prijenos nadležnosti za predmet?	▶ NE	Nadležnost za predmet nije moguće prenijeti.
▶ DA		

3.4. Što se događa ako se postupak pokrene u dvije države članice?

3.4.1. Slični postupci u vezi s istim djetetom pokrenuti u dvije različite države – članak 19. stavak 2.

Može se dogoditi da stranke pokrenu sudski postupak koji se odnosi na roditeljsku odgovornost u vezi s istim djetetom i u istom predmetu u različitim državama članicama. Posljedica toga mogu biti usporedni postupci i mogućnost različitih sudskih odluka o istom pitanju.

Člankom 19. stavkom 2. uređena je situacija kada je postupak koji se odnosi na roditeljsku odgovornost pokrenut u različitim državama članicama u vezi s:

- istim djetetom i
- istim predmetom.

U toj situaciji, u članku 19. stavku 2. predviđeno je da predmet preuzima sud pred kojim je postupak pokrenut ranije. Sud pred kojim je postupak započeo kasnije s njim zastaje dok se ne utvrdi nadležnost suda pred kojim je postupak započeo ranije. Ako je utvrđena nadležnost suda pred kojim je postupak započeo ranije, sud pred kojim je postupak započeo kasnije proglašava se nenadležnim. Drugi sud može nastaviti s postupkom samo ako je prvi sud odlučio da nema nadležnost ili ako prvi sud odluči prenijeti nadležnost za predmet u skladu s člankom 15. i drugi sud prihvati nadležnost.

3.4.2. Različite vrste postupaka u dvije različite države u vezi s istim djetetom – članak 19. stavak 2. i članak 20.

Da bi mehanizam iz članka 19. stavka 2. imao učinak, postupci u dvije države članice moraju se odnositi na predmet roditeljske odgovornosti. Međutim, ako se u prvoj državi članici vodi postupak za donošenje privremenih i zaštitnih mjera iz članka 20., onda se pravilo iz članka 19. stavka 2. ne primjenjuje na postupke u drugoj državi članici koji su naknadno pokrenuti i koji se odnose na pitanje roditeljske odgovornosti za isto dijete. To je zbog toga što privremene mjere nisu izvršive u drugoj državi članici i stoga ne postoji mogućnost da će presude biti proturječne.

Primjer: zbog sljedeće su situacije pokrenuta dva postupka pred Sudom Europske unije:-

Dvoje djece rođeno je u državi članici A; roditelj je bio iz te države članice, a majka iz države članice B. Ubrzo nakon rođenja, odnos je između roditelja narušen i majka je izjavila da se željela vratiti u državu članicu B s djecom. Dogovorili su se da majka može odvesti oboje djece u državu članicu B; kada jedno od djece, dječak, bude mogao putovati, a drugo dijete, djevojčica morala je ostati u bolnici jer je bila teško bolesna. Majka je otišla u državu članicu B i pvela je dječaka sa sobom.

Međutim, otac je smatrao da za njega dogovor više nije obvezujuć jer ga nisu odobrila nadležna tijela i pokrenuo je postupak pred sudom u državi članici A tražeći donošenje privremenih mjera, odnosno, privremeno skrbništvo nad oboje djece. Skrbništvo mu je odobreno. Kasnije je majka na sudu u državi članici B pokrenula postupak za skrbništvo nad dječakom.

Nakon nekog vremena, otac je u skladu s Uredbom tražio izvršenje u državi članici B naloga za privremeno skrbništvo koje mu je dodijelio sud u državi članici A. Sud u državi članici B uputio je predmet Sudu EU-a pitajući primjenjuju i se odredbe članka 21. i dalje, koje se odnose na priznavanje i izvršenje sudskih odluka, na izvršenje privremenih mjera koje se odnose na pravo skrbništva nad djetetom, u smislu članka 20. Sud EU-a smatrao je u tome predmetu da se sudska odluka u korist oca, ako su njome odobrene privremene mjere koje se odnose na skrbništvo u okviru područja primjene članka 20. Uredbe, ne može izvršiti u skladu s člankom 21. Uredbe⁽⁴¹⁾.

U zasebnom postupku koji je majka pokrenula u državi članici B radi donošenja odluke o skrbništvu nad sinom, sud je želio uspostaviti kontakt sa sudom u državi članici A kako bi utvrdio točnu prirodu postupka koji se vodi pred tim sudom i posebno odluke koju je taj sud donio. Sudovi iz različitih razloga nisu mogli komunicirati unatoč intervenciji suca za vezu u državi članici A i, budući da nije bilo dogovora među roditeljima, sudu države članice B smatrao je, stoga, da ne može dalje rješavati predmet bez prethodnog upućivanja Sudu EU-a⁽⁴²⁾. Sud EU-a rješavao je pitanja iz drugog predmeta u svjetlu svoje odluke o prvom gore navedenom predmetu.

Prvo je pitanje bilo primjenjuju li se odredbe članka 19. stavka 2. o litispendenciji i povezanim postupcima ako je, kao što je ovdje bio slučaj, pred sudom – u ovom slučaju u državi članici A – pokrenut postupak samo radi donošenja privremenih mjera u smislu članka 20. Uredbe i ako je pred

sudom druge države članice, koji je stvarno nadležan u smislu Uredbe – u ovom slučaju države članice B – postupak kasnije pokrenula druga stranka u postupku o istom predmetu, odnosno da dobije privremenu ili pravomoćnu odluku o predmetu roditeljske odgovornosti. Na to je pitanje Sud EU-a odgovorio da se u takvim okolnostima odredbe članka 19. stavka 2. ne primjenjuju.

Sudu EU-a također je postavljeno pitanje koliko dugo bi sud pred kojim je postupak pokrenut kasnije trebao čekati prije donošenja odluke o stvarnoj nadležnosti suda pred kojim je postupak pokrenut ranije. Sud je istaknuo da ako, kao što je bilo slučaj u ovom predmetu, sud u državi članici B pred kojim je postupak pokrenut kasnije, unatoč naporima koje je uložio u prikupljanje informacija slanjem upita stranci koja je tvrdila postojanje listispendencije, sudu pred kojim je postupak pokrenut ranije i središnjem tijelu, nije imao dokaza na temelju kojih bi mogao utvrditi predmet postupka pokrenutog pred sudom u državi članici A, posebno kako je mogao dokazati nadležnost tog suda u skladu s Uredbom, i ako je, zbog posebnih okolnosti, bilo u interesu djeteta da sud u državi članici B donese odluku koja se može priznati u državi članici koja nije ona pred čijim je sudom postupak pokrenut kasnije, ima dužnost, po isteku razumnog roka u kojem su se čekali odgovori na upite, nastaviti rješavati postupak koji je pred njim pokrenut. Prilikom utvrđivanja tog razumnog roka trebalo je uzeti u obzir interes djeteta u posebnim okolnostima predmetnog postupka.

(41) Vidjeti predmet Suda EU-a C-256/09, *Bianca Purrucker protiv Guillerma Valleas Pereza* [2010.] ECR I-7353, presuda donesena 15. srpnja 2010. („Purrucker I“).

(42) Vidjeti predmet Suda EU-a C-296/10, *Bianca Purrucker protiv Guillerma Valleas Pereza* [2010.] ECR I-11163, presuda donesena 9. studenoga 2010. („Purrucker II“).

Kako se odluka može priznati i izvršiti u drugoj državi članici?

3.5. Priznanje i izvršenje – opća načela

3.5.1. Postupak za priznavanje i izvršenje – članci 21. i 23. – 39.

Svaka zainteresirana strana može tražiti da se sudska odluka o pitanju roditeljske odgovornosti, koju je donio sud države članice, prizna ili ne prizna i da bude proglašena izvršivom u drugoj državi članici („postupak egzekviture“). Sudska odluka kojom se odobravaju privremene mjere koje su unutar područja primjene članka 20. smatra se neizvršivom u skladu s Uredbom izvan države članice u kojoj je donesena⁽⁴³⁾.

Zahtjev se podnosi nadležnom sudu u državi članici u kojoj se traži priznanje i izvršenje. Sudovi koji su u državama članicama određeni za tu svrhu nalaze se na popisu br. 1⁽⁴⁴⁾. Nadležni sud bez odgode proglašava izvršivost sudske odluke u toj državi članici.

Osoba protiv koje se traži izvršenje i dijete u ovoj fazi ne smiju podnositi svoja opažanja sudu. Potvrđeno je u sudskoj praksi Suda EU-a da osoba protiv koje je donesena sudska odluka ne može zatražiti u skladu s člankom 31. donošenje potvrde da se sudska odluka ne bi trebala priznavati ili izvršavati.⁽⁴⁵⁾

U toj se fazi obje stranke mogu žaliti protiv odluke i dostaviti svoje primjedbe. Ako pravni lijek ulaže podnositelj, stranka protiv koje se traži izvršenje poziva se na žalbeni sud.

3.5.2. Razlozi nepriznavanja ili neizvršenja sudskih odluka koje se odnose na roditeljsku odgovornost – članak 23.

Sud odbija proglasiti presudu izvršivom u sljedećim slučajevima:

- ako je takvo priznavanje očito u suprotnosti s javnim redom u državi članici u kojoj se zahtijeva izvršenje,
- ako je donesena, osim u žurnome predmetu, a da pri tome djetetu nije omogućeno saslušanje,
- ako je donesena u odsustvu osobe, a osobi koja se nije pojavila pred sudom nije dostavljeno pismeno o pokretanju postupka pravodobno da bi mogla pripremiti svoju obranu, osim ako je utvrđeno da je ta osoba nedvosmisleno prihvatila sudska odluku,
- osobi koja smatra da sudska odluka zadire u njezinu roditeljsku odgovornost nije omogućeno saslušanje,
- sudska je odluka nepomirljiva s drugom sudskom odlukom pod uvjetima navedenima u članku 23. točkama (e) i (f),
- ako se predmet odnosi na smještaj djeteta u drugu državu članicu i nije se postupalo u skladu s postupkom propisanim u članku 56.

(43) Vidjeti prethodni odjeljak 3.4.2 i predmet Purrucker I naveden u bilješci 41.

(44) SL C 85, 23.3.2013., str. 6.

(45) Vidjeti predmet C-195/08 PPU *Inga Rinau* [2008.] ECR I-5271 presuda donesena 11. srpnja 2008.

3.5.3. Pravni lijek protiv odluke o zahtjevu za izdavanje potvrde izvršivosti – članak 33.

Stranke se mogu žaliti protiv odluke. Žalba se podnosi sudovima s popisa br. 2 koje su države članice odredile u tu svrhu⁽⁴⁶⁾. U ovoj fazi obje stranke mogu dostaviti svoje primjedbe sudu.

3.5.4. Pravna pomoć i ostale vrste pomoći – članci 50. i 55. točka (b)

Osoba koja podnosi zahtjev za egzekvaturu ima pravo na pravnu pomoć ako je to pravo imala u svojoj državi članici podrijetla. Toj osobi mogu pomoći i središnja tijela, koja će imati ulogu informiranja i pomaganja nositeljima roditeljske odgovornosti koji traže priznavanje i izvršenje odluke o roditeljskoj odgovornosti u drugoj državi članici.

3.5.5. Priznavanje i potvrde o izvršivosti autentičnih isprava i sporazuma – članak 46.

Kao što je objašnjeno u stavcima 3.1.3.2. i 3.1.3.3., postupak za priznavanje i izvršenje primjenjuje se i na autentične isprave i sporazume koji su izvršivi u državi članici njihova podrijetla. Oni se stoga priznaju i proglašavaju izvršivima u drugim državama članicama pod istim uvjetima kao i presude.

3.5.6. Nema zahtjeva za legalizaciju pismena – članak 52.

Ako se u skladu s Uredbom traži priznavanje, potvrda o izvršivosti ili izvršenje odluke o roditeljskoj odgovornosti, ne postoji zahtjev za legalizaciju pismena koja su potrebna u tu svrhu. Stoga, na primjer, sudska odluka o skrbništvu ili potvrda o izvršivosti takve sudske odluke nisu podložni legalizaciji u vezi s priznavanjem ili izvršenjem u drugoj državi članici.

3.5.7. Iznimke od općeg postupka za priznavanje ili izvršenje – članak 40.

3.5.7.1. Odluke o pravu na kontakt i predaji djece u skladu s člankom 11. (stavcima 6. - 8.) – članci 41. i 42.

Prethodno opisani postupak primjenjuje se općenito na odluke o roditeljskoj odgovornosti, kao što su pitanja skrbništva. Međutim, postoje dvije iznimke u kojima u skladu s Uredbom nije potrebno primjenjivati taj postupak i kada će odluka biti priznata i izvršiva u drugim državama članicama bez posebnog postupka. Iznimke se odnose na prava na kontakt (vidjeti odjeljak 3.6.3.) i predaju djeteta nakon nezakonitog odvođenja ili zadržavanja (vidjeti odjeljak 4.4.7.). U Uredbi je za svaku od ih situacija predviđeno da nije potrebna potvrda o izvršivosti i ne primjenjuju se odredbe o osporavanju priznavanja i razlozi iz članka 23. Umjesto toga, uspostavljen je postupak u skladu s kojim sud podrijetla izdaje potvrdu i to je, zajedno s preslikom sudske odluke na koju se potvrda odnosi, dovoljno za izravno izvršenje odluke. Više informacija o potvrdama navedeno je u odjeljcima 3.6.3. i dalje u odnosu na pravo na pristup i odjeljku 4.4.7. i dalje u odnosu na predaju djeteta.

(46) SL C 85, 23.3.2013., str. 6.

3.5.7.2. Potvrda izvršivosti sudske odluke o predaji djeteta – članak 42. i Prilog IV.

Potvrda izvršivosti sudske odluke o predaji djeteta nakon nezakonitog odvođenja u skladu sa sudskom odlukom donesenom u skladu s člankom 11. stavkom 8. mora sadržavati sljedeće podatke:

- a. djetetu je omogućeno saslušanje, osim ako je saslušanje smatrano neprikladnim zbog njegove dobi ili stupnja zrelosti;

Napomena: ova odredba znači da sud koji izdaje potvrdu i donosi odluku mora saslušati dijete, osim ako to smatra neprikladnim s obzirom na predmet o kojem donosi odluku uzevši u obzir podatke o dobi i zrelosti djeteta; te ne bi trebao izdati potvrdu ako nije ispunjen taj uvjet;

- b. svim je strankama omogućeno saslušanje i
- c. sud je uzeo u obzir, pri donošenju sudske odluke, razloge i dokaze na temelju kojih se izdaje nalog kojim je sud u drugoj državi članici u skladu s člankom 13. Haške konvencije iz 1980. odbio predati dijete.

Osim toga, u slučaju da sud ili bilo koje drugo tijelo poduzme mjere za zaštitu djeteta nakon njegova povratka u državu uobičajenog boravišta, u potvrdi se navode pojedinosti o tim mjerama. Prostor za to predviđen je u stavku 14. potvrde.

Sudac također izdaje potvrdu po službenoj dužnosti.

3.5.7.3. Pismena za izvršenje – članak 45.

Stranka koja zahtijeva izvršenje sudske odluke dostavlja preslik sudske odluke i potvrdu izdanu u skladu s člancima 41. ili 42. na jeziku sudske odluke. Ako se traži izvršenje u drugoj državi članici, mora biti osiguran prijevod mjerodavnih dijelova potvrde na službeni jezik te države članice. U odnosu na pravo na kontakt, moraju biti prevedena posebna rješenja u vezi s kontaktom opisana u stavku 12. potvrde. U odnosu na predaju djeteta, moraju biti prevedena rješenja za primjenu mjera kojima se osigurava predaja djeteta koja su opisana u stavku 14. potvrde.

3.6. Pravila o pravu na kontakt- Priznavanje i izvršenje – članci 40. i 41.

3.6.1. Izravno priznavanje i izvršavanje prava na kontakt u skladu s Uredbom – članci 40. i 41.

Jedan od glavnih ciljeva politike Uredbe jest osigurati da dijete u svome djetinjstvu može zadržati kontakt sa svim nositeljima roditeljske odgovornosti čak i nakon rastave i ako žive u različitim državama članicama⁽⁴⁷⁾. Uredbom se olakšava prekogranično ostvarivanje prava na kontakt osiguravanjem da je sudska odluka o pravu na kontakt koja je donesena u jednoj državi članici izravno priznata i izvršiva u drugoj državi članici pod uvjetom da je uz nju priložena potvrda koju je izdao sud koji je odnio sudsku odluku⁽⁴⁸⁾. Time se ne onemogućuje nositeljima roditeljske odgovornosti da traže priznavanje i izvršenje sudske odluke o pravu na kontakt primjenom egzekvature u skladu s mjerodavnim dijelovima Uredbe ako to žele učiniti (vidjeti članak 40. stavak 2. i odjeljak 3.5.).

3.6.2. Koja su prava na kontakt obuhvaćena? – članak 2. stavak 10.

„Pravo na kontakt” označava posebno pravo da se dijete, na ograničeno vrijeme, odvede na mjesto koje nije njegovo uobičajeno boravište.

Pravila o pravu na kontakt primjenjuju se na sva prava na kontakt, bez obzira na korisnika tih prava. U skladu s nacionalnim pravom, pravo na kontakt može dobiti roditelj s kojim dijete ne živi ili drugi članovi obitelji, kao što su bake i djedovi ili treće osobe.

„Prava na kontakt” mogu uključivati bilo koju vrstu kontakta između djeteta i druge osobe, uključujući, na primjer, kontakt telefonom, Skypeom, internetom ili e-poštom.

Ta se pravila o priznavanju i izvršenju primjenjuju samo na sudske odluke kojima se odobravaju prava na kontakt. Na priznavanje sudske odluke kojom se odbija zahtjev za odobravanje prava na kontakt primjenjuju se opća pravila o priznavanju.

(47) Na taj se način u Uredbi izražava načelo iz članaka 9. i 10. Konvencije UN-a o pravima djeteta. Konvencija se primjenjuje na djecu mlađu od 18 godina, vidjeti također članak 24. stavak 3. Povelje o temeljnim pravima Europske unije (2010/C 83/02) EN 30.3.2010 O J C 83/389.

(48) Vidjeti odjeljak 3.6.7.

3.6.3. Koji su uvjeti za izdavanje potvrde? – članci 40. i 41. i Prilog III.

Sudska odluka o pravima na kontakt izravno se priznaje i izvršiva je u drugoj državi članici pod uvjetom da je uz nju priložena potvrda koju izdaje sudac koji je donio sudsku odluku. Potvrdom se jamči da su ispoštovana određena postupovna jamstva za vrijeme trajanja postupka u državi članici podrijetla.

Sudac podrijetla izdaje potvrdu kada je provjerio da su ispoštovana sljedeća postupovna jamstva:

- sve su stranke u sporu imale mogućnost da budu saslušane,
- djetetu je omogućeno saslušanje, osim ako je smatrano da saslušanje nije primjereno zbog njegove dobi ili stupnja zrelosti,
- kada je sudska odluka donesena u odsustvu, osobi koja se nije pojavila pred sudom dostavljeno je pismeno o pokretanju postupka ili jednakovrijedna isprava, pravodobno da toj osobi omogući pripremu obrane, ili ako je, unatoč činjenici da je toj osobi dostavljeno pismeno, ali ne u skladu s tim uvjetima, ipak utvrđeno da ona nedvosmisleno prihvaća sudsku odluku.

Iako to nije uređeno Uredbom, suci mogu smatrati dobrom praksom, u slučaju odluke da se dijete ne sasluša zbog njegove dobi ili zrelosti, navesti u svojoj sudskoj odluci opis poduzetih koraka za utvrđivanje dobi i zrelosti djeteta i razloga zašto djetetu nije dana mogućnost da bude saslušano.

Ako nisu ispoštovana postupovna jamstva, odluka neće biti izravno priznata i proglašena izvršivom u drugim državama članicama, ali stranke će u tu svrhu morati zatražiti egzekvaturu (vidjeti odjeljak 3.5).

3.6.4. Potvrda – članak 41. stavak 2.

Sudac podrijetla izdaje potvrdu na jeziku na kojem je sastavljena sudska odluka koristeći standardni obrazac iz Priloga III. U potvrdi mora biti navedeno ne samo jesu li ispoštovane navedene postupovne zaštitne mjere već moraju biti sadržane i praktične informacije čija je svrha olakšati izvršenje presude. One mogu uključivati, na primjer, imena i adrese nositelja roditeljske odgovornosti i uključene djece, praktična rješenja za ostvarivanje prava na kontakt, posebne obveze nositelja prava na kontakt ili drugih roditelja i ograničenja koja se odnose na ostvarivanje prava na kontakt. Sve su obveze navedene u potvrdi koje se odnose na prava na kontakt u načelu izravno izvršive u skladu s pravilima.

3.6.5. Kada bi sudac podrijetla trebao izdati potvrdu? – članak 41. stavak 1. i stavak 3.

To ovisi o tome mogu li, u trenutku donošenja sudske odluke, prava na kontakt koja se ostvaruju uključivati prekogranični aspekt.

3.6.5.1. Prava na kontakt uključuju prekogranični aspekt

Ako, u trenutku donošenja presude, prava na kontakt uključuju prekogranični aspekt, na primjer, ako je roditelj dotičnog djeteta rezident ili se planira preseliti u drugu državu članicu, sudac izdaje potvrdu po službenoj dužnosti kada sudska odluka postane izvršiva, čak i ako samo privremeno.

U nacionalnim zakonima mnogih država članica predviđeno je da su sudske odluke o roditeljskoj odgovornosti „izvršive” bez obzira na žalbu. Ako je nacionalnim zakonodavstvom propisano da sudska odluka ne može biti izvršiva dok je u tijeku žalbeni postupak protiv te odluke, Uredbom se to pravo prenosi na suca podrijetla. Cilj je spriječiti nepotrebno odgađanje izvršenja odluke odgodnim žalbama.

3.6.5.2. Prava na kontakt ne uključuju prekogranični aspekt

Ako, u trenutku donošenja sudske odluke, ne postoji naznaka da će se prava na kontakt ostvarivati preko nacionalnih granica, sudac nije obavezan izdati potvrdu. Međutim, ako okolnosti predmeta ukazuju na to da postoji stvarna ili vjerojatna mogućnost da će prava na kontakt uključivati prekogranični aspekt, suci mogu smatrati dobrom

praksom izdavanje potvrde istovremeno s donošenjem sudske odluke. To može, primjerice, biti slučaj kada se predmetni sud nalazi blizu granice druge države članice ili nositelji roditeljske odgovornosti imaju različito državljanstvo.

Ako se prekogranični aspekt pojavi naknadno, primjerice zato što se jedan od nositelja roditeljske odgovornosti preselio u drugu državu članicu, bilo koja od stranaka može u bilo kojem trenutku zatražiti od suda podrijetla koji je donio sudska odluku da izda potvrdu.

3.6.6. Je li moguće uložiti žalbu protiv izdavanja potvrde? – članak 43. i uvodna izjava 24.

Ne, ne postoji pravni lijek protiv izdavanja potvrde. Ako je sudac podrijetla napravio pogriješku kod ispunjavanja potvrde i ona ne odražava točno presudu, moguće je sudu podrijetla podnijeti zahtjev za ispravak. U tom se slučaju primjenjuje nacionalno pravo države članice podrijetla.

3.6.7. Koji su učinci potvrde? – članak 41. stavak 1. i članak 45.

Sudska odluka o pravu na kontakt, uz koju je priložena potvrda, izravno se priznaje i izvršiva je u drugim državama članicama bez potrebe za posebnim postupkom za dobivanje potvrde o izvršivosti.

Ako je uz sudska odluku o pravu na kontakt priložena potvrda, nositelj prava na kontakt može tražiti priznavanje i izvršenje odluke u drugoj državi članici bez posrednog postupka („egzekvatura”). Osim toga, druga se stranka ne smije protiviti priznavanju odluke. Zbog toga nije potrebno podnijeti

zahtjev za izdavanje potvrde o izvršivosti u odnosu na presudu o pravu na kontakt niti se moguće protiviti priznanju potvrde, na temelju osnove za nepriznavanje navedene u članku 23. Potvrdu za sudska odluku izdaje sud u državi članici podrijetla pod uvjetom da su ispunjeni određeni postupovni zahtjevi. Stranka koja želi tražiti izvršenje prava na kontakt u drugoj državi članici mora dostaviti preslik sudske odluke i potvrdu. Nije nužno prevoditi potvrdu, osim točke 12. o praktičnim rješenjima za ostvarivanje prava na kontakt.

3.6.8. Sudska odluka koja se smatra istovjetnom odluci države članice u kojoj se izvršava – članci 44. i 47.

Potvrdom se osigurava da se sudska odluka za potrebe priznavanja i izvršenja u drugoj državi članici smatra istovjetnom sudskoj odluci koja je tamo donesena.

Činjenica da je sudska odluka izravno priznata i izvršiva u drugoj državi članici znači da se prema njoj postupa kao da je „nacionalna” sudska odluka i da se priznaje i izvršava pod istim uvjetima kao i sudska odluka donesena u toj državi članici. Ako stranka dobrovoljno ne postupi u skladu sa sudsom odlukom o pravima na kontakt, druga stranka može izravno od tijela u državi članici izvršenja zatražiti izvršenje sudske odluke. Na postupak izvršenja ne primjenjuje se Uredba već nacionalno zakonodavstvo (vidjeti poglavlje 5.).

3.6.9. Ovlasti sudova u državi članici izvršenja da utvrde praktična rješenja za ostvarivanje prava na kontakt – članak 48.

Izvršenje sudske odluke može biti teško, pa čak i nemoguće, ako u sudskoj odluci nema informacija ili nema dovoljno informacija o praktičnim rješenjima za organizaciju ostvarivanja prava na kontakt. Kako bi se osiguralo izvršenje prava na kontakt u takvim situacijama, Uredbom se sudovima države članice izvršenja daje ovlast da utvrde nužna praktična rješenja za organizaciju ostvarivanja prava na kontakt, pritom poštujući bitne elemente sudske odluke.

Člankom 48. sudu izvršenja ne daje se stvarna nadležnost. Stoga će se praktična rješenja određena u skladu s tom odredbom prestati primjenjivati kada sud u državi članici koji ima stvarnu nadležnost naknadno donese sudska odluku.

A young boy with dark hair, wearing a blue shirt, is seen from the back, holding a white teddy bear. He is looking towards a blurred background where a man and a woman are standing by a large window, engaged in conversation. The scene is set in a bright, sunlit room with a view of greenery and mountains outside.

4. Pravila o međunarodnoj otmici djece unutar EU-a

4.1. Opći uvod – članci 10., 11., 40., 42., 55. i 62.

4.1.1. Odnosi s Haškom konvencijom iz 1980. – članci 60. i 62. i uvodna izjava 17.

Hašku konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece od 25. listopada 1980. („Haška konvencija iz 1980.“) ratificirale su sve države članice Europske unije i ona se nastavlja primjenjivati u odnosu na predmete otmice djece između država članica. Međutim, Haška konvencija iz 1980. dopunjena je određenim odredbama Uredbe, koje se primjenjuju u takvim predmetima. Prema tome, u odnosu na primjenu Haške konvencije iz 1980. u odnosima između država članica, pravila Uredbe imaju prednost nad pravilima Konvencije ako se odnose na pitanja uređena Uredbom.

4.1.2. Odvratanje od roditeljske otmice djeteta

Haška konvencija iz 1980. i Uredba imaju zajednički cilj odvratanja od roditeljske otmice djece između država članica. Međutim, ako svejedno dođe do takve otmice, Konvencijom i Uredbom nastoji se osigurati žurno vraćanje djeteta u državu članicu podrijetla⁽⁴⁹⁾. Za potrebe Konvencije i Uredbe, otmica djeteta uključuje nezakonito odvođenje i nezakonito zadržavanje⁽⁵⁰⁾. Ono što je navedeno u nastavku primjenjuje se na predmete koji se odnose na obje situacije.

4.1.3. Opći opis primjene Uredbe na otmicu djece

Ako je dijete otmicom odvedeno iz jedne države članice („država članica podrijetla“) u drugu državu članicu („zamoljena država članica“), Uredbom se osigurava da sudovi države članice podrijetla zadržavaju nadležnost da odluče o pitanju skrbištva bez obzira na otmicu. Kada je sudu u zamoljenoj državi članici podnesen zahtjev za predaju djeteta, taj sud primjenjuje Hašku konvenciju iz 1980. dopunjenu Uredbom. Ako sud zamoljene države članice odluči da neće narediti predaju djeteta iz razloga propisanih u članku 18. Konvencije, on odmah dostavlja primjerak svoje odluke nadležnom sudu države članice podrijetla („sud podrijetla“) koji može preispitati pitanje skrbištva na zahtjev stranke, ako već pred njim nije pokrenut postupak. Ako sud podrijetla donese odluku o predaji djeteta, ta se odluka izravno priznaje i izvršiva je u zamoljenoj državi članici bez potrebe za egzektivurom (vidjeti odjeljak 4.4.7. i dijagram u odjeljku 4.4.9.).

(49) Vidjeti uvodnu izjavu 17. Uredbe i članak 1. točku (a) i članak 12. Haške konvencije iz 1980.

(50) Vidjeti članak 2. stavke 9. i 11. Uredbe i članke 3., 4. i 5. Konvencije.

4.1.4. Glavna načela pravila o otmici djece

1. Nakon nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, u načelu su nadležni sudovi države članice podrijetla (vidjeti dijagram u odjeljku 4.2.2.).
2. Sudovi zamoljene države članice osiguravaju brzu predaju djeteta (vidjeti dijagram u odjeljku 4.3.6.).
3. Ako sud zamoljene države članice odluči da neće predati dijete na temelju osnova iz članka 13. Konvencije, on mora dostaviti preslik svoje odluke nadležnom sudu u državi članici podrijetla, koji će obavijestiti stranke. Dva suda surađuju (vidjeti dijagram u odjeljku 4.4.9.).
4. Ako sud države članice podrijetla odluči da je dijete potrebno predati, ukida se egzekvatura za tu odluku i ona je izravno izvršiva u zamoljenoj državi članici (vidjeti dijagram u odjeljku 4.4.9.).⁽⁵¹⁾
5. Središnja tijela države članice podrijetla i zamoljene države članice surađuju i pomažu sudovima u izvršavanju njihovih zadaća⁽⁵²⁾.

(51) U predmetu C – 211/10 PPU Povse protiv Alpaga [2010.] ECR I – 06673, Sud Europske unije jasno je naveo u presudi od 1. srpnja 2010., između ostalog, da za izvršivost odluka donesenih u skladu s člankom 11. stavkom 8. u odnosu na predaju djeteta nije nužno potrebno da postupak pred sudom podrijetla mora završiti donošenjem odluke o skrbištvu nad djetetom; vidjeti stavak 5. i dalje.

(52) Vidjeti članak 55. Uredbe i članak 7. Konvencije.

4.1.5. Važnost uloge sudstva

Općenito je važno podsjetiti da su zbog složenosti i prirode pitanja obuhvaćenih različitim međunarodnim instrumentima u području otmice djece potrebni specijalizirani ili osposobljeni suci. Iako je organizacija sudstva izvan područja primjene Uredbe, iskustva država članica u kojima je nadležnost za rješavanje predmeta u skladu s Haškom konvencijom iz 1980. koncentrirana na ograničen broj sudova ili sudaca pozitivna su i ukazuju na povećanje kvalitete i učinkovitosti.

Međunarodna suradnja između obiteljskih sudaca sve je više rasla posljednjih godina. Sada postoji sve veća mreža sudaca koji mogu pomoći u optimizaciji funkcioniranja Konvencije i Uredbe u odnosu na otmicu djece i ostala pitanja koja uključuju djecu. U mnogim su državama imenovani suci za vezu koji mogu pomoći u komunikaciji između sudova i davati savjete i potporu kolegama u vlastitoj i drugim državama u odnosu na pitanja koja nastaju u takvim slučajevima⁽⁵³⁾.

(53) Vidjeti http://www.hcch.net/index_en.php?act=text.display&tid=21 za pojedinosti o Međunarodnoj haškoj mreži sudaca; vidjeti i prethodno navedenu bilješku 39; Europska mreža obiteljskih sudaca funkcionira kao dio Europske pravosudne mreže u građanskim stvarima.

4.2. Pitanja nadležnosti u vezi s predmetima otmice djece

4.2.1. Sprječavanje promjene nadležnosti nakon otmice – članak 10.

4.2.1.1. Sudovi države članice podrijetla zadržavaju nadležnost

U cilju odvratanja od roditeljske otmice djece između država članica, člankom 10. osigurano je da sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja („država članica podrijetla“) zadržavaju nadležnost za odlučivanje o meritumu predmeta i nakon toga. Sudovi nove države članice („zamoljena država članica“) nadležni su samo pod strogim uvjetima (vidjeti dijagram u odjeljku 4.2.2).

4.2.1.2. Ograničene situacije kada su nadležni sudovi zamoljene države članice

Uredbom je dopuštena nadležnost sudova zamoljene države članice samo u dvije situacije:

Situacija 1.:

- dijete je dobilo uobičajeno boravište u zamoljenoj državi članici i
- sve osobe koje imaju skrbništvo pristale su na otmicu.

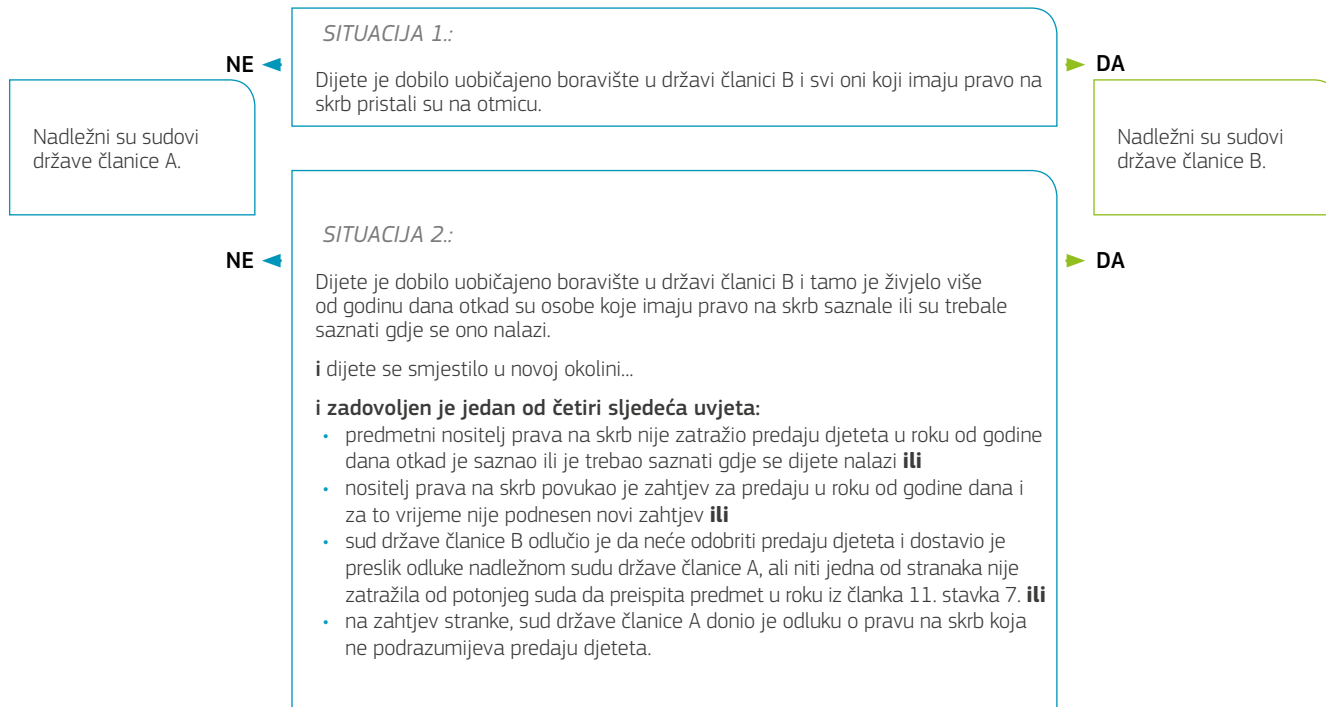
Situacija 2.:

- Dijete je steklo uobičajeno boravište u zamoljenoj državi članici i živjelo je u toj državi članici najmanje godinu dana nakon što su svi koji imaju pravo na skrb saznali ili trebali saznati gdje se dijete nalazi i
- dijete se smjestilo u novoj okolini, **i, uz to je ispunjen barem jedan od sljedećih uvjeta:**
 - u roku od godine dana nakon što je ostavljeni roditelj saznao ili trebao saznati gdje se dijete nalazi, nije predan nikakav zahtjev za predaju,
 - zahtjev je za predaju povučen, a nikakav novi zahtjev nije podnesen u toj godini,
 - sudska odluka kojom nije dopuštena predaja u zamoljenoj državi članici i sudovi obje države članice poduzeli su potrebne korake u skladu s člankom 11. stavkom 6., ali predmet je zaključen u skladu s člankom 11. stavkom 7. jer stranke nisu dostavile nikakve podneske u roku od 3 mjeseca od obavijesti,
 - nadležni sud podrijetla donio je odluku o pravu na skrb koja ne podrazumijeva predaju djeteta. Važno je napomenuti u vezi s time da je Sud Europske unije jasno istaknuo da se uvjet iz članka 10. točke (b) alineje iv. tumači strogo i da predmetna sudska odluka mora biti pravomoćna sudska odluka. Stoga sudska odluka kojom se odobrava privremena ili zaštitna mjera ne ispunjava uvjet i na osnovi te odluke ne može se nadležnost prenijeti na sudove države članice u koju je dijete odvedeno.⁽⁵⁴⁾

(54) Vidjeti predmet C-211/10, Povse protiv Alpaga, citiran u bilješci 51. u stavcima 39. do 49.

4.2.2. Nadležnost u predmetima otmice djece – učinak članka 10.

Primjer: Dijete je otmicom odvedeno iz države članice A u državu članicu B i tamo je ostalo. Koji je sud nadležan donijeti odluku o meritumu predmeta?

4.3. Pravila kojima se osigurava žurna predaja djeteta – članak 11. stavci 1. do 5.

4.3.1. Sud primjenjuje Hašku konvenciju iz 1980. dopunjenu člankom 11. stavcima 1. do 5.

Ako sud države članice primi zahtjev za predaju djeteta u skladu s Haškom konvencijom iz 1980., on primjenjuje pravila iz Konvencije dopunjena člankom 11. stavcima 1. do 5. Uredbe (vidjeti dijagram u odjeljku 4.3.6). U tu svrhu sudu može biti korisno pogledati mjerodavnu sudsku praksu u skladu s Konvencijom koja je dostupna u bazi podataka INCADAT koja je uspostavljena Haškom konferencijom o međunarodnom privatnom pravu⁽⁵⁵⁾. Korisno može biti i obrazloženje i Praktični priručnici koji se odnose na Konvenciju (vidjeti *web*-mjesto Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu)⁽⁵⁶⁾. Europska pravosudna mreža u građanskim stvarima pripremila je praktični priručnik s informacijama o metodama za obradu i saslušavanje predmeta predavanja djece.⁽⁵⁷⁾

(55) <http://www.incadat.com/>; baza podataka INCADAT sada uključuje i predmete u skladu s Uredbom i predmete Suda EU-a i ESLJP-a

(56) http://www.hcch.net/index_en.php; http://www.hcch.net/index_en.php?act=text.display&tid=21; http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=2779;

(57) Vidjeti https://e-justice.europa.eu/content_parental_child_abduction-309-en.do?clang=en

4.3.2. Sud ocjenjuje je li bilo otmice – članak 2. stavak 11. točke (a) i (b)

Sudac prvo utvrđuje postojanje „nezakonitog odvođenja ili zadržavanja”. Definicija iz članka 2. stavka 11. Uredbe slična je definiciji iz članka 3. Haške konvencije iz 1980. i obuhvaća oduzimanje ili zadržavanje djeteta kršenjem prava na skrb stečenog u skladu s pravom države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije otmice.

4.3.2.1. Značenje prava na skrb – članak 2. stavci 9. i 11.

Nije potrebno posebno isticati da je značenje prava na skrb od ključne važnosti za utvrđivanje je li bilo nezakonitog oduzimanja ili zadržavanja. Tom se izrazu mora dodijeliti značenje koje nije utvrđeno samo pravom države članice u kojoj dijete ima uobičajeno boravište. Dodijeljeno mu je značenje koje je neovisno i mora odražavati uvjete Uredbe i Konvencije. Postojanje i ostvarivanje prava na skrb mora se razmatrati i u odnosu na odredbe Povelje o temeljnim pravima Europske unije jer je u članku 7. Povelje predviđena odredba, koja odgovara onoj iz članka 8. EKLJP-a, da svatko ima pravo na poštovanje njegova obiteljskog života. U skladu s člankom 51. Povelje, institucije EU-a prilikom provedbe prava EU-a moraju poštovati prava, načela i promicati njihovu primjenu⁽⁵⁸⁾.

Primjer: To se javilo u predmetu pred Sudom EU-a kada otac i majka troje djece nisu bili vjenčani i u skladu s pravom o uobičajenom boravištu djece otac nije imao pravo na skrb bez sudske odluke ili sporazuma. Majka je djecu odvela u drugu državu članicu i otac je tražio predaju u skladu s

(58) Vidjeti predmet C-400/10 PPU, *McB v L.E.* [2010.] ECR I-8965; presuda donesena 5. listopada 2010.

Haškom konvencijom koja je dopunjena Uredbom. Otac je tražio primjenu članka 7. Povelje o temeljnim pravima u smislu da bi Uredbu trebalo tumačiti kao da je otac stekao ta prava (na skrb) primjenom zakona u situaciji kada on i njegova djeca imaju obiteljski život koji je istovjetan obitelji nastaloj brakom. Zbog toga bi odvođenje djeteta bilo nezakonito u smislu Uredbe i Konvencije iz 1980.

U tom je predmetu Sud EU-a smatrao da Povelju ne treba tumačiti kao ocjenjivanje nacionalnog zakona već samo tumačenja Uredbe.⁽⁵⁹⁾ Na osnovi toga i uzimajući u obzir sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava (ESLJP), ne može se reći da ocu nije pružena prilika da stekne prava na skrb. On bi to mogao tražiti od suda i sud bi mogao ocijeniti treba li dodijeliti ta prava uzimajući u obzir interese djeteta. Sud EU-a smatrao je da državi članici nije onemogućeno, na temelju članka 7. Povelje, da propiše u svojem nacionalnom pravu da neoženjeni otac, kako bi stekao pravo na skrb koja bi značila da je odvođenje djeteta iz države uobičajenog boravišta nezakonito za potrebe članka 2. stavka 11. Uredbe, mora prethodno dobiti sudsku odluku kojom mu se dodjeljuje pravo na skrb o predmetnom djetetu.

4.3.2.2. Stvarno ostvarivanje prava na skrb i zajedničkog prava na skrb – članak 2. stavak 11. točka (b)

Odvođenje ili zadržavanje smatraju se nezakonitim ako se prava na skrb, samostalno ili zajednički, stvarno ostvaruju u trenutku nezakonitog odvođenja ili zadržavanja, ili bi se ostvarivala da nije bilo odvođenja ili zadržavanja, članak 2. stavak 11. točka (b) Uredbe.

U toj je odredbi Uredbe dodano da se smatra da se pravo na skrb zajednički ostvaruje kada jedan nositelj roditeljske odgovornosti ne može odlučivati o djetetovu boravištu bez pristanka drugog nositelja roditeljske odgovornosti. Zbog toga odvođenje djeteta iz jedne države članice u drugu bez suglasnosti odgovarajuće osobe predstavlja otmicu djeteta u skladu s Uredbom. Ako je odvođenje zakonito u skladu s nacionalnim pravom, može se primjenjivati članak 9. Uredbe⁽⁶⁰⁾.

4.3.3. Sud uvijek nalaže predaju djeteta ako ono može biti zaštićeno u državi članici podrijetla – članak 11. stavak 4.

Uredbom se potvrđuje načelo da će sud naložiti hitnu predaju djeteta ograničavajući iznimke od članka 13. stavka 1. točke (b) Haške konvencije iz 1980. na nužni minimum. Načelo je da će se dijete uvijek predati ako može biti zaštićeno u državi članici podrijetla.

U skladu s člankom 13. stavkom 1. točkom (b) Haške konvencije iz 1980. sud nije obavezan naložiti predaju ako bi time izložio dijete fizičkoj ili psihološkoj ozljedi ili ga stavio u nepodnošljivu situaciju. Uredbom se ide korak dalje proširenjem obveze traženja predaje djeteta na slučajeve kada bi dijete predajom bilo izloženo takvoj opasnosti, ali je svejedno utvrđeno da su osigurana rješenja za zaštitu djeteta nakon predaje.

Sud to mora ispitati na temelju činjenica predmeta. Nije dovoljno da u državi članici podrijetla postoje postupci za zaštitu djeteta već mora biti

(59) Ibid.

(60) Vidjeti odjeljak 3.2.4.

utvrđeno da su nadležna tijela države članice podrijetla poduzela konkretne mjere za zaštitu dotičnog djeteta.

U načelu će suda biti teško ocijeniti činjenice u državi članici podrijetla. Pomoć središnjih tijela države članice podrijetla bit će od ključne važnosti za procjenu jesu li poduzete zaštitne mjere u toj državi i hoće li se njima osigurati primjerena zaštita djeteta nakon predaje.

4.3.4. Saslušanje djeteta – članak 11. stavci 2. i 5.⁽⁶¹⁾

4.3.4.1. Dijete i stranka koja je podnijela zahtjev imaju priliku biti saslušani

Uredbom se jača pravo djeteta na saslušanje za vrijeme trajanja postupka. Stoga sud djetetu daje priliku da bude saslušano osim ako sudac to smatra neprimjerenim zbog dobi ili zrelosti djeteta⁽⁶²⁾ (vidjeti odjeljak 6.1. u poglavlju 6.). U Uredbi nisu propisani kriteriji za utvrđivanje dobi ili zrelosti djeteta niti postupak za saslušanje djeteta. Osim toga, sud ne može odbiti predati dijete bez da je prethodno saslušao osobu koja je zatražila predaju. Uzimajući u obzir kratke rokove, raspravu treba održati čim prije i na što učinkovitiji način.

(61) Vidjeti i poglavlje 6. u nastavku.

(62) Članak 12. stavak 2. Konvencije UN-a o pravima djeteta sadržava sličnu odredbu; vidjeti i članak 24. stavak 1. Povelje EU-a o temeljnim pravima.

4.3.4.2. Uporaba Uredbe o izvođenju dokaza

Jedna je mogućnost uporaba rješenja iz Uredbe (EZ) br. 1206/2001 o suradnji između sudova država članica u izvođenju dokaza u građanskim ili trgovačkim stvarima („Uredba o dokazima“). Uredbom o dokazima olakšava se suradnja između sudova različitih država članica u izvođenju dokaza u građanskim i trgovačkim stvarima, uključujući predmete obiteljskog prava. Sud može zatražiti od nadležnog suda druge države članice da izvodi dokaze ili može izvoditi dokaze izravno u drugoj državi članici. Budući da sud mora u roku od 6 tjedana odlučiti o predaji djeteta, zahtjev je potrebno izvršiti bez odgode i unutar roka od 90 dana koji je propisan člankom 10. stavkom 1. Uredbe o dokazima. Korištenje video-konferencijske i telefonske konferencijske veze predloženih u članku 10. stavku 4. Uredbe o dokazima može biti posebno korisno za izvođenje dokaza u predmetima koji uključuju djecu.

4.3.5. Sud donosi odluku u roku od šest tjedana – članak 11. stavak 3.

Sud mora primijeniti najžurnije postupke koji su dostupni u skladu s nacionalnim pravom i donijeti odluku u roku od šest tjedana otkad je zaprimio zahtjev za predaju djeteta. Rok je moguće produžiti samo ako ga zbog iznimnih okolnosti nije moguće ispoštovati.

U odnosu na odluke kojima se nalaže predaja djeteta, u članku 11. stavku 3. nije navedeno da su takve odluke, koje se donose u roku od šest tjedana, izvršive u istom roku.

Međutim, to je jedino tumačenje kojim bi se učinkovito zajamčio cilj osiguranja žurne predaje djeteta u strogom vremenskom roku. Taj bi cilj mogao biti ugrožen ako je nacionalnim pravom dopušteno podnijeti žalbu protiv odluke o predaji čime se obustavlja izvršivost te odluke, a da pritom ne postoji rok za okončanje žalbenog postupka.

Iz tih bi razloga države članice trebale nastojati osigurati „izvršivost” donesene odluke o predaji u propisanom roku od šest tjedana. Način ostvarenja tog cilja propisan je nacionalnim pravom.

U tu svrhu mogu biti predviđeni različiti postupci, na primjer:

- a. u nacionalnom pravu može biti isključena mogućnost žalbe protiv odluke o predaji djeteta ili
- b. u nacionalnom pravu može biti dopuštena žalba ali je propisano da je odluka o predaji djeteta izvršna za vrijeme trajanja žalbenog postupka
- c. ako je u nacionalnom pravu dopuštena mogućnost žalbe i obustavlja se izvršivost odluke, države članice trebale bi uspostaviti sljedeće postupke:
 - proglasiti odluku izvršivom ako je to potrebno zbog okolnosti pojedinih slučajeva i
 - osigurati žurnu raspravu o žalbi u cilju zadovoljenja roka od šest tjedana.

Prethodno opisani zahtjev za žurni postupak trebao bi se primjenjivati *mutatis mutandis* i na odluke da se dijete ne predaje radi brzog pojašnjenja djetetove situacije.

4.3.6. Predaja djeteta – Usporedba pravila iz Haške konvencije iz 1980. i Uredbe

Napomena: Pravila Uredbe (članak 11. stavci 2. do 5.) imaju prednost nad odgovarajućim pravilima Konvencije.

	Odgovarajuća pravila iz Haške konvencije iz 1980.	Odgovarajuća pravila Uredbe
Obveza donošenja odluke o predaji djeteta	članak 12.: Sud države članice u koju je dijete otmicom odvedeno („sud“) u načelu nalaže hitnu predaju djeteta ako je prošlo manje od godinu dana od otmice.	članak 11. stavci 2. do 5.: Uredbom se potvrđuje i učvršćuje to načelo.
Iznimka od te obveze	članak 13. stavak 1. točka (b): Sud nije obvezan donijeti odluku o predaji djeteta ako postoji veliki rizik da bi dijete bilo izloženo fizičkoj ili psihološkoj opasnosti ili bi se iz nekog drugog razloga našlo u nepodnošljivoj situaciji.	članak 11. stavak 4.: Sud ne može odbiti donijeti odluku o predaji djeteta jer bi dijete bilo izloženo riziku ako je utvrđeno da su nadležna tijela države članice podrijetla poduzela odgovarajuće mjere za osiguranje zaštite djeteta nakon povratka.
Saslušanje djeteta	članak 13. stavak 2.: Sud može odbiti donijeti odluku o predaji djeteta ako se dijete protivi predaji i ako je dovoljno staro i zrelo da je primjereno uzeti u obzir njegovo stajališta.	članak 11. stavak 2.: Sud omogućuje djetetu saslušanje tijekom postupka, osim ako se to čini neprikladnim zbog njegove dobi ili stupnja zrelosti.
Saslušanje nositelja prava na skrb koji nije oteo dijete	(nema odredbe)	članak 11. stavak 5.: Sud ne može odbiti predaju djeteta, a da prije toga ne pruži mogućnost saslušanja osobi koja zahtijeva predaju djeteta.
Rokovi za rješavanje zahtjeva za predaju	članci 2./11.: članak 2.: Države potpisnice poduzimaju sve odgovarajuće mjere za osiguranje provedbe ciljeva Konvencije. U tu svrhu koriste najžurnije dostupne postupke. Članak 11.: Sud žurno rješava postupke za predaju djeteta. Ako sud ne donese odluku u roku od 6 tjedana, od njega se može tražiti da navede razloge za kašnjenje.	članak 11. stavak 3.: Sud primjenjuje najbrži raspoloživi postupak u skladu s nacionalnim pravom. Osim ako to sprečavaju izuzetne okolnosti, sud donosi odluku najkasnije šest tjedana od dana podnošenja zahtjeva.

4.4. Što se događa ako sud donese odluku da se dijete neće predati? – članak 11. stavci 6. i 7.

4.4.1. Nadležni sud dostavlja preslik odluke o tome da se dijete ne predaje nadležnom sudu u državi članici podrijetla.

Uzimajući u obzir stroge uvjete iz članka 13. Haške konvencije iz 1980. i članak 11. stavke 2. do 5. Uredbe, sudovi će vjerojatno u velikoj većini slučajeva odlučiti donijeti odluku o predaji djeteta.

Međutim, u iznimnim slučajevima kada sud svejedno donese odluku da se dijete ne predaje u skladu s člankom 13. Haške konvencije iz 1980., u članku 11. stavcima 6. i 7. Uredbe predviđen je poseban postupak. U skladu s tim postupkom, sud koji je donio odluku da se dijete ne predaje, bez obzira radi li se o pravomoćnoj odluci ili je na nju moguća žalba, mora odmah poslati preslik sudske odluke i odgovarajuća pismena nadležnom sudu države članice podrijetla.⁽⁶³⁾ Slanje se izvršava izravno od jednog suda drugome ili putem središnjih tijela u dvjema državama članicama. Sud u državi članici podrijetla zaprima pismena u roku od mjesec dana od donošenja odluke da se dijete ne predaje.

Osim u slučaju da je jedna od stranaka pred sudom države članice podrijetla već pokrenula postupak, sud mora o njima obavijestiti stranke i pozvati ih da podnesu prijedloge sudu, u skladu s nacionalnim pravom, u roku od tri

mjeseca od datuma obavijesti, navodeći žele li da sud podrijetla razmotri pitanje skrbi nad djetetom.

Ako stranke ne dostave svoje prijedloge u roku od tri mjeseca, sud podrijetla zaključuje predmet.

Sud podrijetla preispituje predmet ako to predloži barem jedna od stranaka. Iako u Uredbi nisu za to propisani rokovi, cilj bi trebao biti osigurati donošenje odluke čim prije moguće.

4.4.2. Kojem se sudu šalje odluka da se dijete ne predaje? – članak 11. stavak 6.

Odluka da se dijete ne predaje i odgovarajuća pismena šalju se sudu koji je nadležan odlučivati o meritumu predmeta.

Ako je sud u državi članici podrijetla prethodno donio sudska odluku u vezi s predmetnim djetetom, pismena se u načelu šalju tome sudu. Ako nije donesena odluka, informacije se šalju nadležnom sudu u skladu s pravom te države članice, u većini slučajeva sudu u mjestu gdje je dijete imalo uobičajeno boravište prije otmice. Europski pravosudni atlas za građanske stvari koristan je alat za pronalaženje nadležnog suda u drugoj državi članici⁽⁶⁴⁾. Središnja tijela imenovana u skladu s Uredbom također mogu pomagati sucima da pronađu nadležni sud u drugoj državi članici (vidjeti poglavlje 7.).

(63) Vidjeti predmet C-195/08 PPU *Inga Rinau* [2008.] ECR I-5271.

(64) https://e-justice.europa.eu/content_european_judicial_atlas_in_civil_matters-88-en.do

4.4.3. Koja se pismena šalju i na kojem jeziku? – članak 11. stavak 6.

U članku 11. stavku 6. propisano je da sud koji je donio odluku da se dijete ne predaje mora poslati preslik sudske odluke i „odgovarajuća pismena, posebno prijepis zapisnika sa saslušanja pred sudom”. Sudac koji je donio odluku odlučuje koja su pismena odgovarajuća. U tu svrhu, sudac mora opisati najvažnije čimbenike koji su utjecali na donošenje odluke. U načelu bi to uključivalo pismena na kojima je sudac utemeljio svoju odluku, uključujući primjerice izvješća tijela za socijalnu skrb u vezi sa situacijom djeteta. Drugi sud mora zaprimiti isprave u roku od mjesec dana od donošenja odluke.

Mehanizmi prijevoda nisu obuhvaćeni člankom 11. stavkom 6. Suci bi trebali pokušati naći pragmatično rješenje koje je u skladu s potrebama i okolnostima svakog slučaja. U skladu s postupovnim pravom zamljene države članice, prijevod ne mora biti nužan ako je predmet upućen sucu koji razumije jezik predmeta. Ako se pokaže da je prijevod nužan, on bi mogao biti ograničen na najvažnije isprave. Središnja tijela također mogu pomoći s prijevodima. Ako prijevod nije moguće izvršiti u roku od mjesec dana, potrebno ga je izvršiti u državi članici podrijetla.

4.4.4. Sud podrijetla nadležan je rješavati meritum predmeta u cijelosti – članak 10. točka (b) podtočke iii. i iv., članak 11. stavak 7. i članak 42.

Sud podrijetla koji donosi odluku u kontekstu članka 11. stavka 7. nadležan je rješavati meritum predmeta u cijelosti kao da je sud u kojem je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije nezakonitog oduzimanja ili

zadržavanja. Njegova nadležnost stoga nije ograničena na donošenje odluke o skrbništvu nad djetetom već on može odlučivati i o ostalim vidovima roditeljske odgovornosti, uključujući, na primjer, prava na kontakt. U načelu bi sudac trebao biti u položaju u kojem bi bio da jedan od roditelja nije oteo dijete, ali umjesto toga postupak je pokrenut pred sudom podrijetla radi izmjene prethodne odluke o pravu na skrb ili radi odobrenja za promjenu uobičajenog boravišta djeteta. Moguće je da osoba koja je zatražila predaju djeteta nije imala djetetovo uobičajeno boravište prije otmice ili čak da ta osoba želi prihvatiti promjenu uobičajenog boravišta djeteta u drugoj državi članici pod uvjetom da se u skladu s tim promijene i njegova prava na kontakt s djetetom.

4.4.5. Postupak pred sudom podrijetla – članak 11. stavak 7. i članak 42.

Prilikom preispitivanja predmeta sud podrijetla trebao bi primjenjivati određena postupovna pravila. Na temelju usklađenosti s tim pravilima, sud podrijetla moći će izdati potvrdu iz članka 42. stavka 2.

Sudac podrijetla trebao bi osigurati sljedeće:

- **sve su stranke u sporu imale mogućnost da budu saslušane,**
- **dijete ima mogućnost saslušanja tijekom postupka, osim ako sud to smatra neprikladnim zbog njegove dobi ili stupnja zrelosti.**

Napomena: ova odredba znači da sud podrijetla mora donijeti odluku hoće li saslušati dijete nakon ocjene njegove dobi i stupnja zrelosti; on ne bi trebao izdati potvrdu ako nije ispunjen taj uvjet,

- **u svojoj odluci uzima u obzir razloge i dokaze u pozadini odluke da se dijete neće predati.**

4.4.6. Predaja djeteta nakon otmice - određeni praktični aspekti

4.4.6.1. Kako sudac podrijetla može uzeti u obzir razloge na kojima se temelji odluka da se dijete ne predaje?⁽⁶⁵⁾

Nužno je uspostaviti suradnju između dvaju sudaca kako bi sudac podrijetla mogao uzeti u obzir razloge za donošenje odluke i dokaze na kojima se temelji odluka da se dijete ne predaje. Ako dva suca govore i/ili razumiju isti jezik, ne bi se trebali ustručavati jedan drugom u tu svrhu izravno obratiti telefonom ili e-poštom⁽⁶⁶⁾. Ako postoje jezični problemi, središnja tijela moći će im pružiti pomoć (vidjeti poglavlje 7.).

4.4.6.2. Kako će sud u državi članici podrijetla moći saslušati roditelja i dijete koji nisu u toj državi?

Budući da osoba koja je nezakonito odvela ili zadržala dijete i oteto dijete vjerojatno neće putovati na raspravu u državu podrijetla, oni moraju svoje dokaze izvoditi iz države članice u kojoj se nalaze. Jedna je mogućnost koristiti rješenja propisana u Uredbi o dokazima (vidjeti odjeljak 4.3.4.2).

(65) Vidjeti i prethodno navedeni odjeljak 3.3.4.

(66) Vidjeti https://e-justice.europa.eu/content_european_judicial_atlas_in_civil_matters-88-en.do

4.4.6.3. Ublažavanje učinaka kaznenih sankcija u državi članici podrijetla

Također je potrebno uzeti u obzir činjenicu da je otmica djeteta kazneno djelo u određenim državama članicama. Te bi države članice trebale poduzeti odgovarajuće mjere kako bi osigurale da osoba koja je nezakonito odvela ili zadržala dijete može sudjelovati u sudskom postupku u državi članici podrijetla bez rizika od kaznenih sankcija. Još jedno rješenje bilo bi predvidjeti posebna rješenja za osiguranje slobodnog kretanja te osobe u državu podrijetla i iz nje radi olakšavanja njihovog sudjelovanja u postupku pred sudom te države članice.

4.4.6.4. Ishod postupaka u skladu s člankom 11. stavcima 6. i 7.

Ako sud podrijetla donese odluku koja ne podrazumijeva predaju djeteta, predmet se zaključuje. Nadležnost za odlučivanje o meritumu u tome slučaju dobivaju sudovi u državi članici u koju je dijete otmicom odvedeno ako dijete u toj državi ima uobičajeno boravište (vidjeti dijagrame u odjeljcima 4.3.6 i 4.4.9.).

Ako, s druge strane, sud podrijetla donese odluku o predaji djeteta, ta se odluka izravno priznaje i izvršiva je u drugoj državi članici pod uvjetom da je uz nju priložena potvrda (vidjeti odjeljak 4.4.7. i dijagram u odjeljku 4.4.9.). Takva odluka također ima prednost nad drugim odlukama suda

zamoljene države članice kojima se odbija predaja djeteta na temelju razloga iz članka 13. Haške konvencije iz 1980.⁽⁶⁷⁾

Primjer:

Činjenice:

Djevojčicu, kćer bračnog para koji je bio rastavljen i živio u državi članici A i koji je pokrenuo postupak za razvod braka na sudu u državi članici A, majka je odvela u državu članicu B uz suglasnost oca jer su se ona i majka trebale vratiti u državu članicu A nakon dvotjednog odmora. Nisu se vratile ni ona ni majka.

U svakoj su državi članici pokrenuti različiti postupci:

Ubrzo nakon odlaska djevojčice i majke u državu članicu B, sudac u državi članici A ocu je privremeno dodijelio pravo na skrb nad djevojčicom. Ta je odluka kasnije potvrđena u žalbenom postupku koji je pokrenula majka. Otac je također pokrenuo postupak u skladu s Haškom konvencijom iz 1980. u sudovima države članice B radi predaje djevojčice u državu članicu A. Njegov je zahtjev u prvom stupnju odbijen, ali žalbeni je sud naredio njezin povratak. Odluka nije izvršena jer je prvostupanjski sud u državi članici B, na zahtjev majke, nekoliko puta naredio obustavu izvršenja.

Majka je zatim tražila ponovno pokretanje postupka predaje. Iako je njezin zahtjev odbijen u prvom stupnju, u tijeku žalbenog postupka pred trećestupanjskim sudom izvršenje predaje djeteta obustavljeno je do donošenja odluke o meritumu. Do te je faze već prošlo oko osamnaest mjeseci otkad je djevojčica odvedena u državu članicu B.

(67) Vidjeti članak 11. stavak 8. Uredbe; vidjeti i predmet C-195/08 PPU *Inga Rinau* u kojem su okolnosti bile takve da je odluka o nepredavanju djeteta ukinuta kada je ostavljeni roditelj dobio odluku o pravu na skrb pred sudom podrijetla zbog čega se dijete moralo predati.

Očev odvjetnik poslao je preslik odluke da se dijete ne predaje iz države članice B središnjem tijelu države članice A, na izvornom jeziku, i ono ju je prosljedilo sudu koji je odlučivao o skrbništvu u državi članici A. Prijevod odluke i pismena nakon toga su putem središnjih tijela poslani sudu u državi članici A. Nakon toga sud u državi članici A izdao je potvrdu u skladu s člankom 42. odobrivši ocu razvod i trajno skrbništvo nad djevojčicom te je naložio predaju djeteta u državu članicu A. Kasnija žalba majke nije prihvaćena.

Majka je sudovima države članice B podnijela prigovor protiv izvršenja odluke o predaji iz države članice A s potvrdom. Žalbeni sud odbio je zahtjev majke jer nije imala pravo tražiti nepriznavanje ovjerene potvrde koja se morala izvršavati izravno i bez posrednog postupka. Na kraju je trećestupanjski sud iz države članice B uputio predmet Sudu Europske unije.

Odluka Suda EU-a:

Od Suda EU-a tražilo se, između ostalog, da razmotri je li donošenje odluke pred sudom države članice podrijetla, u ovom slučaju sudom u državi članici A, o predaji djeteta i izdavanje potvrde iz članka 42. Uredbe u skladu s ciljevima i postupcima iz Uredbe jer je odluku da dijete treba biti predano u državu članicu podrijetla donio sud države članice u kojoj je dijete nezakonito zadržano, u ovom slučaju žalbeni sud u državi članici B.

Sud EU-a odgovorio je sljedeće: budući da je odluku da se dijete ne predaje donio sud u državi članici B i dostavio je na znanje sudu u državi A, nije bilo važno, za potrebe izdavanja potvrde iz članka 42. Uredbe, da je li ta odluka obustavljena, ukinuta, poništena, ili da u svakom slučaju nije postala *res judicata* ili da je zamijenjena odlukom o predaji ako se predaja djeteta nije stvarno dogodila.

U postupku utvrđenom u člancima 40. do 42. predviđeno je da sudske odluke na koje se ti članci primjenjuju sud podrijetla može proglasiti izvršivima bez obzira na mogućnost žalbe u državi članici podrijetla ili izvršenja. Osim toga, budući da nije izražena sumnja u odnosu na vjerodostojnost te potvrde i budući da je sastavljena u skladu sa standardnim obrascem iz Priloga IV. Uredbi, nije dopušten prigovor protiv priznavanja odluke o predaji i zamoljeni sud morao je samo osigurati da se ovjerena odluka izvršava izravno i neposredno kako bi se osigurao hitni povratak djeteta.

Komentar:

Na temelju te sudske odluke može se jasno zaključiti da se postupak iz članka 11. stavaka 6. do 8. mora smatrati neovisnim o bilo kojem drugom postupku priznavanja i izvršenja u skladu s Uredbom. Nakon donošenja odluke da se dijete ne predaje na temelju članka 13. Haške konvencije iz 1980, bez obzira na to je li dopuštena žalba, naknadna se odluka o predaji iz članka 11. stavaka 6. do 8. Uredbe mora izvršavati u skladu s člankom 42. Na osnovi toga, cilj Uredbe za osiguranje predaje djeteta u državu članicu uobičajenog prebivališta može se ispuniti uz najmanje moguće kašnjenje.

4.4.6.5. Učinak sudske odluke o predaji – članak 11. stavak 8.

Treba imati na umu da je Sud EU-a objasnio da se na odluku suda u mjestu uobičajenog boravišta djeteta kojom se nalaže ili traži predaja djeteta primjenjuje članak 11. stavak 8. iako joj ne prethodi pravomoćna sudska odluka osnovanosti skrbništva nad djetetom. Time se nastoji osigurati da se dijete koje je nezakonito odvedeno ili zadržano čim prije preda u državu u kojoj ima uobičajeno boravište.⁽⁶⁸⁾ Međutim, to nije slučaj kada je potvrda iz članka 42. koja se odnosi na odluku donesenu u državi podrijetla izdana „prijevremeno“ prije donošenja odluke da se dijete ne predaje u zamoljenoj državi. U tom slučaju, unatoč potvrdi, ako je potrebno izvršenje, treba slijediti postupak za izdavanje potvrde o izvršivosti.⁽⁶⁹⁾

4.4.6.6. Paralelni postupci u zamoljenoj državi i državi u kojoj dijete ima uobičajeno boravište – članak 11. stavci 6. do 8.

U skladu s odredbama članka 11. stavaka 6. do 8., ako postoje paralelni postupci za predaju u zamoljenoj državi i o meritumu u državi uobičajenog boravišta djeteta i sudovi u prvoj državi odbiju predaju iz razloga navedenog u članku 13. Haške konvencije iz 1980., predmet se još uvijek mora slati u skladu s člankom 11. stavkom 6. unatoč mogućnosti žalbe protiv odluke da se dijete ne predaje u prvoj državi. To u načelu nije problem zbog uvjeta iz članka 11. stavka 8. jer sudovi u državi uobičajenog boravišta donose odluku o predaji djeteta koja će se morati izvršiti.

Pritom je izbjegnut mogući sukob između dviju sudskih odluka jer oba suda donose odluku o predaji i u tom slučaju podnositelj može izabrati koju će izvršiti, ili je sudska odluka suda iz mjesta uobičajenog boravišta izvršiva u skladu s člankom 11. stavkom 8. Ako sud u državi članici podrijetla odobri skrbništvo roditelju koji je oteo dijete prije nego što je završen postupak o predaji u zamoljenoj državi, to će se vjerojatno smatrati istovjetnim prihvaćanju za potrebe postupka o predaji. U tom se slučaju odbija odluka o predaji i sud u državi uobičajenog boravišta ne donosi odluku o predaji djeteta u tu državu.

Naposlijetku ako, kao u predmetu *Inga Rinau*,⁽⁷⁰⁾ postupak predaje završava odlukom o predaji nakon što je sud u državi uobičajenog boravišta donio odluku kojom se traži predaj djeteta ni tu ne bi trebalo biti sukoba zato što su obje odluke izvršive, potonja u skladu s Uredbom, a prethodna u skladu s nacionalnim pravom zamoljene države; no taj aspekt nije uređen Uredbom.

(68) Vidjeti predmet C-210/10 PPU *Povse protiv Alpago* u stavcima 51. i dalje

(69) Vidjeti predmet C-195/08 PPU *Inga Rinau* u stavcima 68. i 69.

(70) Vidjeti bilješke 45. i 69.

4.4.7. Ukidanje egzekvaturе za odluku suda podrijetla kojom se podrazumijeva vraćanje djeteta – članci 40. i 42.

4.4.7.1. Sud podrijetla nalaže predaju djeteta nakon donošenja odluke da se dijete ne predaje

Kao što je prethodno opisano (odjeljak 4.3.), sud kojem je podnesen zahtjev za predaju djeteta u skladu s Haškom konvencijom iz 1980. primjenjuje pravila Konvencije dopunjena člankom 11. Uredbe. Ako zamoljeni sud odluči u skladu s člankom 13. Konvencije da neće donijeti odluku o predaji djeteta, sud podrijetla ima završnu riječ u odluci hoće li dijete biti predano ili ne.

Ako sud podrijetla donese odluku o predaji djeteta, važno je osigurati da se ta odluka može žurno izvršavati u drugoj državi članici. Iz tog je razloga u Uredbi predviđeno da se takve odluke izravno priznaju i da su izvršive u drugoj državi članici pod uvjetom da je uz njih priložena potvrda. To pravilo ima dvije posljedice: (a) više nije nužno zatražiti „egzekvaturu” (b) nije se moguće protiviti priznavanju sudske odluke. Sudska se odluka potvrđuje ako ispunjava postupovne zahtjeve navedene u odjeljku 4.4.5.

4.4.7.2. Sud podrijetla izdaje potvrdu

Sud podrijetla izdaje potvrdu na standardnom obrascu iz Priloga IV., na jeziku odluke. Sudac također upisuje ostale podatke zatražene u Prilogu, uključujući je li sudska odluka izvršiva u državi članici podrijetla u trenutku izdavanja potvrde.

Sud podrijetla u načelu izdaje potvrdu u trenutku kada presuda postane „izvršiva”, čime ukazuje na to da je rok žalbe, u načelu, istekao. Međutim, to pravilo nije apsolutno i sud podrijetla može, ako to smatra nužnim, izjaviti da će sudska odluka biti izvršiva, bez obzira na žalbu⁽⁷¹⁾. Uredbom se to pravo prenosi na suca, čak i ako ta mogućnost nije predviđena u nacionalnom zakonodavstvu. Cilj je spriječiti nepotrebno odgađanje izvršenja odluke odgodnim žalbama.

4.4.7.3. Ispravak potvrde – članak 43. i uvodna izjava 24.

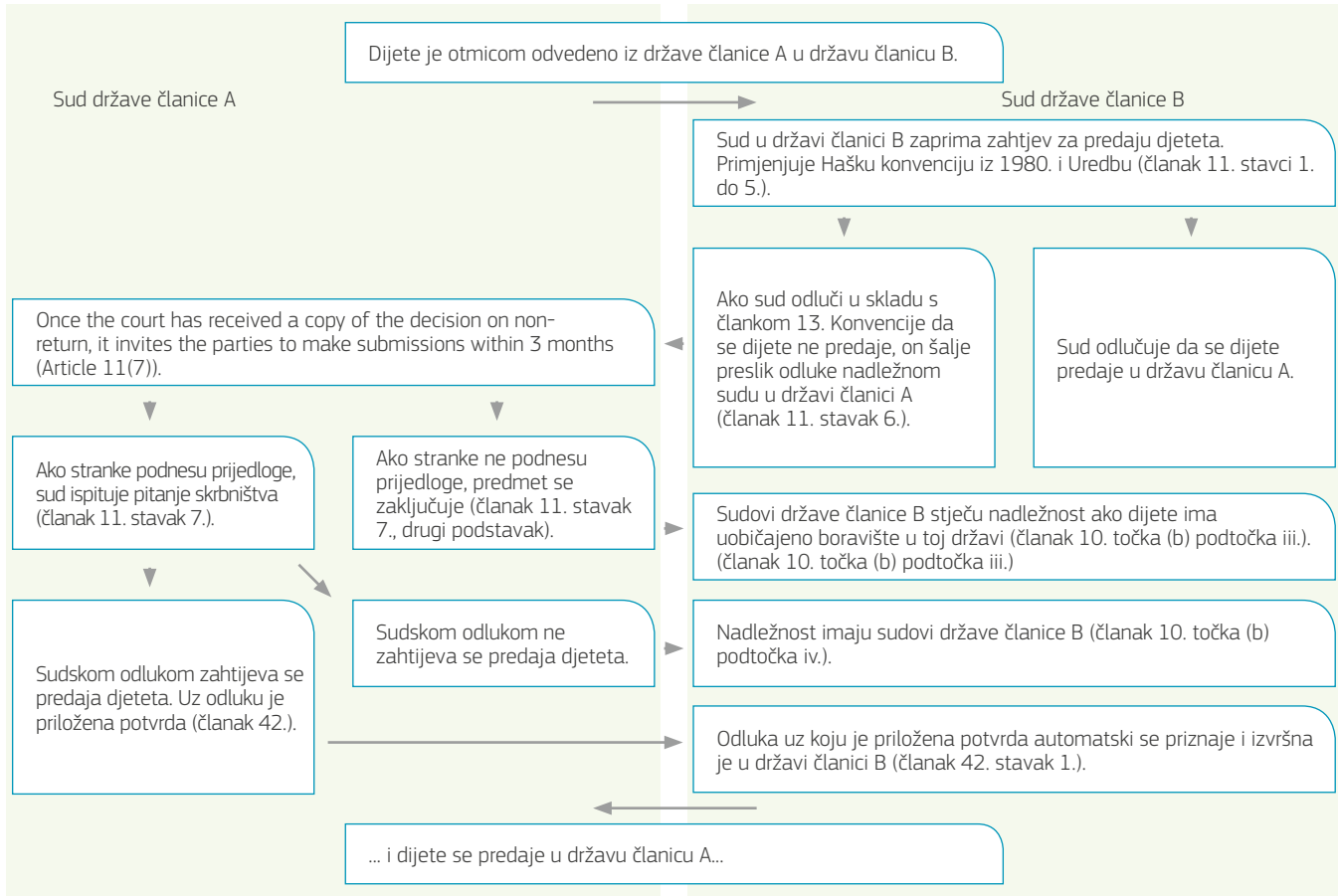
Ne postoji pravni lijek protiv izdavanja potvrde. Ako je sudac podrijetla napravio pogriješku kod popunjavanja potvrde i ona ne odražava točno odluku, moguće je sudu podrijetla podnijeti zahtjev za ispravak. U tom se slučaju primjenjuje nacionalno pravo države članice podrijetla. Stranka koja želi tražiti izvršenje sudske odluke o predaji djeteta mora dostaviti preslik sudske odluke i potvrdu. Potvrdu nije potrebno prevoditi, osim točke 14. o mjerama koje poduzimaju nadležna tijela u državi članici podrijetla za osiguranje zaštite djeteta nakon povratka.

(71) Vidjeti odjeljak 4.4.6.4

4.4.8. Novo odvođenje djeteta u drugu državu članicu – članak 42.

Važno je naglasiti da je odluka suda podrijetla automatski izvršiva u svim državama članicama, a ne samo u državi članici u kojoj je donesena odluka da se dijete ne predaje. To se može jasno zaključiti iz teksta članka 42. stavka 1. i odgovara ciljevima i duhu Uredbe. Odvođenje djeteta u drugu državu članicu stoga nema učinka na odluku suda podrijetla. Nije nužno pokrenuti novi postupak za predaju djeteta u skladu s Haškom konvencijom iz 1980., već samo izvršiti odluku suda podrijetla.

4.4.9. Vođenje postupka u predmetima otmice djeteta nakon donošenja odluke da se dijete ne predaje – članak 11. stavci 6. i 7.

A wooden gavel with a brass band is positioned diagonally across the frame, resting on a wooden block. In the background, a silhouette of a scale of justice is visible against a warm, golden-brown gradient. The entire scene is set against a dark, reflective surface that shows the reflection of the gavel and the scale.

5. Izvršenje

5.1. Važnost izvršenja – općenito

Unatoč tome što, kako je navedeno u članku 47., postupak izvršenja nije reguliran Uredbom već nacionalnim pravom, od ključne je važnosti da nacionalna nadležna tijela primjenjuju pravila kojima se osigurava učinkovito i brzo izvršenje odluka donesenih u skladu s Uredbom kako se ne bi ugrozili njezini ciljevi. Brzo izvršenje posebno je važno u odnosu na prava na kontakt i predaju djeteta nakon otmice za koja je, u skladu s Uredbom, ukinut postupak egzekviture radi ubrzanja postupka. Važnost tog pitanja naglašena je u nizu sudskih odluka koje su donijeli Sud EU-a i Europski sud za ljudska prava (vidjeti odjeljak 5.3.)⁽⁷²⁾

5.1.1. Privremene mjere koje se neće koristiti za pobijanje izvršenja

U nekoliko se predmeta od suda EU-a tražilo da objasni određene aspekte primjene Uredbe u vezi s izvršenjem. Već se upućivalo na činjenicu da privremene mjere koje su donesene u jednoj državi članici u skladu s člankom 20. nisu izvršive u drugim državama članicama u skladu s odredbama članka 21. i dalje⁽⁷³⁾. To se primjenjuje i na situaciju kada je donesena izvršiva odluka kojom se odobravaju privremene mjere u vezi s roditeljskom odgovornošću u korist roditelja i ona je proglašena izvršivom u jednoj državi članici, a drugi roditelj pokušao je pobiti izvršenje te odluke u drugoj državi članici tražeći privremene mjere u korist tog roditelja.

(72) Za više informacija o pitanjima izvršenja, posebno u odnosu na predmete otmice djece, vidjeti Vodič dobre prakse o izvršenju koji je objavila Haška konferencija o međunarodnom privatnom pravu i koji je dostupan na <http://www.hcch.net/upload/guide28enf-e.pdf>

(73) Vidjeti odjeljak 3.4.2.1 predmet *Purrucker I* naveden u prethodnoj bilješci 41.

U tom slučaju Sud EU-a objasnio je da sud u toj drugoj državi članici jednostavno nema pravo donijeti takve mjere jer je u Uredbi propisano izvršenje izvorne odluke.

5.1.2. Izbjegavanje kašnjenja kojim bi se moglo spriječiti izvršenje

Osim toga, ako je u slučaju nezakonitog odvođenja u smislu članka 2. stavka 11. promjena okolnosti kao rezultat postupnog postupka kao što je integracija djeteta u novo okruženje dovoljna da stvarno nenadležni sud može donijeti privremenu mjeru kojom se izmjenjuje mjera u stvarima u vezi s roditeljskom odgovornošću koju je donio stvarno nadležni sud, odgovodom postupka izvršenja u zamoljenoj državi članici stvorili bi se uvjeti kojima bi se omogućilo prvom navedenom sudu da spriječi izvršenje sudske odluke koja je proglašena izvršivom. Takvim bi se tumačenjem ugrozila načela na kojima se zasniva Uredba⁽⁷⁴⁾.

5.1.3. Sud EU-a i izvršenje odluka o predaji

Sud EU-a smatrao je da ako sud u državi članici podrijetla, nakon odluke da se dijete ne predaje koja je donesena u drugoj državi članici u koju ili u kojoj je dijete odvedeno ili zadržano, donese odluku o predaji djeteta, sudovi u toj drugoj državi članici ne mogu preispitivati tu odluku u cilju sprječavanja njezina izvršenja⁽⁷⁵⁾. Sud EU-a dosada je smatrao da to nije

(74) Vidjeti predmet C-403/09 PPU *Detiček protiv Sgueglia* [2009.] ECR I-12193, presuda donesena 23. prosinca 2009., u stavku 47.

(75) Vidjeti odjeljak 4.4.6.4 i predmet C-195/08 PPU *Inga Rinau* [2008.] ECR I-5271 prethodno naveden u bilješci 48.

moguće učiniti čak i ako postoje dokazi da je potvrda koju je izdao sud u skladu s člankom 42. sadržava lažnu izjavu⁽⁷⁶⁾.

5.2. Sudska odluka koja će se izvršavati pod istim uvjetima kao da je donesena u državi članici izvršenja – članak 47. stavak 2.

Primjenom uvjeta iz članka 47. stavka 2. u smislu da bi se sudska odluka donesena u jednoj državi članici trebala izvršavati u drugoj „pod istim uvjetima kao i kad bi bila donesena u toj državi članici“, sudovi moraju biti pažljivi i uzeti u obzir stroga ograničenja propisana u uvjetima odredbe i ne bi smjeli dovoditi u pitanje ili zaobilaziti odluku suda podrijetla. U stvarnosti se izvršenje sudske odluke donesene u drugoj državi članici „pod istim uvjetima“ kao da je donesena u državi članici izvršenja može odnositi samo na postupovna rješenja u skladu s kojima se dijete mora predati i ona ne može predstavljati materijalnu osnovu za podnošenje prigovora na odluku nadležnog suda.

Primjer:

Činjenice:

Majka je odvela dijete iz države članice A u državu članicu B unatoč odluci kojom se zabranjuje njezino odvođenje iz države A. Odvođenje je nezakonito za potrebe Uredbe i Haške konvencije iz 1980. Svaki od roditelja pokrenuo je postupak u svojoj državi članici u nastojanju da osigura ostvarivanje svojih roditeljskih prava. Otac koji je ostao traži predaju djevojčice iz države članice B u državu članicu A u skladu s Konvencijom, a majka traži donošenje odluke o pravu na skrb od sudova države članice B. Sud u državi članici B odbija predaju djevojčice u državu članicu A na temelju odredbe članka 13. Konvencije. Sud u državi članici A izdaje potvrdu na temelju postupka iz članka 11. stavaka 6. do 8. Uredbe u kojoj traži predaju djevojčice u državu članicu A.

U međuvremenu je sud u državi članici B donio odluku o privremenom pravu na skrbi u korist majke koja pokušava spriječiti predaju djeteta u državu članicu A tražeći od suda u državi članici B da odbije izvršenje odluke zato što je odluka o predaji nepomirljiva s naknadnom odlukom o pravu na skrb koja je donesena u njezinu korist i kao drugo, na osnovi toga što je došlo do promjene okolnosti kojima bi se mogla spriječiti predaja djeteta, odnosno, da bi dijete bilo ugroženo u slučaju predaje, a to je isti argument na temelju kojeg je sud u državi članici B odbio predati dijete u skladu s Konvencijom.

(76) Vidjeti predmet C-491/10 PPU *Aguirre Zarraga protiv Pelza*, [2010.] ECR I-14247, presuda donesena 22. prosinca 2010. i odjeljak 6.6. u nastavku.

Odluka suda EU-a ⁽⁷⁷⁾:

Pitanje je upućeno sudu EU-a i on je jasno izjavio da sud države članice B ne mora u skladu s člankom 47. stavkom 2. ići dalje od postupovnih pitanja u izvršenju potvrđene sudske odluke i ne mora provjeriti zakonsku tvrdnju u odnosu na meritum stvari koja se, na temelju pravilne primjene Uredbe, može rješavati samo na sudovima države članice podrijetla, u tom slučaju u državi članici A.

Sud EU-a zatim je izjavio da bi smatranje da sudska odluka koju je naknadno donio sud u državi članici izvršenja može isključiti izvršenje prethodne sudske odluke o predaji djeteta koja je potvrđena u državi članici podrijetla predstavljalo zaobilaznje sustava uspostavljenog u odjeljku 4. Poglavlja III. Uredbe. Primjenom takve iznimke od nadležnosti sudova u državi članici podrijetla lišio bi se praktičnih učinaka članak 11. stavak 8. Uredbe kojim se pravo donošenja odluke daje nadležnom sudu i priznala bi se nadležnost sudova u državi članici izvršenja za odlučivanje o pitanjima merituma.

U odnosu na promjenu okolnosti, Sud EU-a potvrdio je da bi to moglo utjecati na izvršenje odluke ako šteti najboljim interesima djeteta, ali to je pitanje uvijek morao razmatrati sud podrijetla koji je, u skladu s Uredbom, nadležan za pitanja merituma. Prema tome, nije moguće odbiti izvršenje presude u državi članici podrijetla jer bi se time, kao rezultat naknadne promjene okolnosti, mogla uzrokovati velika šteta najboljim interesima djeteta. Protiv takve promjene moguće se žaliti

(77) Predmet suda EU-a jest C-211/10 PPU, *Povse protiv Alpago*, [2010.] ECR I-06673

nadležnom sudu u državi članici podrijetla, koji bi također trebao rješavati zahtjev za obustavu izvršenja svoje odluke.

5.3. Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava („ESLJP”)

5.3.1. Nepoduzimanje odgovarajućih koraka za predaju djeteta može predstavljati povredu članka 8. Europske konvencije o ljudskim pravima („EKLJP”)

ESLJP dosljedno je donosio odluke da nadležna tijela države potpisnice Haške konvencije iz 1980., kada utvrde da je dijete nezakonito odvedeno u skladu s Konvencijom, moraju uložiti primjerene i učinkovite napore u osiguranje predaje djeteta. Nepoduzimanje takvih napora predstavlja povredu članka 8. EKLJP-a (pravo na poštovanje obiteljskog života)⁽⁷⁸⁾. Svaka država potpisnica mora osigurati primjerena i učinkovita sredstva za osiguranje usklađenosti s njezinim pozitivnim obvezama iz članka 8. EKLJP-a⁽⁷⁹⁾. To se primjenjuje na osiguranje ostvarivanja prava na kontakt s djetetom u predmetima *Shaw protiv Mađarske*⁽⁸⁰⁾ i *Prizzia protiv Mađarske*⁽⁸¹⁾ u kojima je utvrđeno da je došlo do povrede članka 8. jer

(78) Vidjeti, na primjer, predmet *Iglesias Gil protiv Španjolske*, zahtjev br. 56673/00, presuda donesena 29. srpnja 2003., stavak 62.

(79) Vidjeti seriju predmeta *Ignaccolo-Zenide protiv Rumunjske*, zahtjev br. 31679/96, *Maire protiv Portugala*, zahtjev br. 48206/99, *PP protiv Poljske*, zahtjev br. 8677/03 i, nedavno, *Raw protiv Francuske*, zahtjev br. 10131/11, presuda donesena 7. ožujka 2013., pravomoćna 7. lipnja 2013.

(80) Zahtjev br. 6457/09, presuda donesena 26. listopada 2011.

(81) Zahtjev br. 20255/12, presuda donesena 11. lipnja 2013.

nadležna tijela u Mađarskoj nisu osigurala da podnositelji mogu ostvarivati pravo na kontakt sa svojim djecom.

5.3.2. Važnost brzine u donošenju i izvršenju odluka

ESLJP je naglasio i da se postupci u vezi s predajom djece i dodjelom roditeljske odgovornosti, uključujući izvršenje pravomoćne sudske odluke o predaji djeteta, moraju rješavati žurno jer prolazak vremena može imati nepopravljive posljedice na odnose između djeteta i roditelja s kojim ono ne živi. O primjerenosti mjera odlučuje se ovisno o brzini provedbe⁽⁸²⁾. Postupci koji se odnose na djecu također moraju biti brzi i žurni jer je u interesu uključenog djeteta da se pitanja koja se odnose na njegovu budućnost brzo riješe kako bi se umanjila nesigurnost, koja posebno postoji u predmetima koji uključuju nezakonito odvođenje i zadržavanje djece⁽⁸³⁾.

5.3.3. Osim u iznimnim okolnostima, predaja djeteta ne predstavlja povredu članka 8. EKLJP-a

ESLJP je u nizu predmeta smatrao, u načelu, da predaja nezakonito odvedenog ili zadržanog djeteta u skladu s postupcima iz Uredbe i Haške konvencije iz 1980. ne predstavlja povredu obveza iz EKLJP-a, posebno njezinog članka 8. Pritom se pokazalo da ESLJP podržava politiku tih dvaju instrumenata u odnosu na koje je često naglašavao da je važno da ih države potpisnice EKLJP-a poštuju jer u protivnom krše Konvenciju. ESLJP je

samo u malom broju predmeta i većinom u iznimnim okolnostima smatrao da predaja djeteta može predstavljati povredu EKLJP-a.

5.3.4. Predmeti ESLJP-a u kojima nije utvrđena povreda članka 8.

ESLJP je riješio niz zahtjeva u vezi s navodnom povredom članaka EKLJP-a povratom djeteta donoseći odluku da nije bilo povrede i u nedavnim predmetima odlukom da je zahtjev neprihvatljiv. Među tim predmetima bili su sljedeći: *Maumosseau i Washington protiv Francuske*⁽⁸⁴⁾ u kojem je smatrano da predaja relativno malog djeteta iz Francuske u SAD ne predstavlja povredu članka 8.; *Lipkowski protiv Njemačke*⁽⁸⁵⁾ u kojem je proglašen nedopustivim zahtjev da se donese odluka o povredi niza članaka EKLJP-a, uključujući članka 8. u odluci njemačkog suda koji je primjenom Haške konvencije iz 1980. donio odluku o predaji u Australiju djeteta koje je nezakonito odvedeno iz Australije u Njemačku; i *Povse protiv Austrije*⁽⁸⁶⁾ u kojem je, kao i u prethodnom predmetu, odbačen zahtjev upućen ESLJP-u da se utvrdi povreda članka 8. EKLJP-a u slučaju odluke talijanskog suda, koju su austrijska nadležna tijela izvršila, o predaji nezakonito odvedenog djeteta iz Austrije u Italiju⁽⁸⁷⁾. U predmetu *Raban protiv*

(82) Vidjeti, na primjer, predmet iz bilješke 79 .

(83) Vidjeti, na primjer predmet *Iosub Caras protiv Rumunjske*, zahtjev br. 7198/04, *Deak protiv Rumunjske i UK-a*, zahtjev br. 19055/05 i *Raw protiv Francuske* koji je naveden u bilješci 79 .

(84) Zahtjev br. 29388/05, presuda donesena 6. prosinca 2007.

(85) Zahtjev br. 26755/10, presuda donesena 18. siječnja 2011.

(86) Zahtjev br. 3890/11; vidjeti i odjeljak 5.2. naveden u prethodnom tekstu.

(87) Sudska odluka EKLJP-a donesena je 18. lipnja 2013.

Rumunjske⁽⁸⁸⁾ ESLJP je smatrao da nije bilo povrede članka 8. kada je predaja djeteta odbijena iz razloga koji su slični onima navedenima u predmetu *Neulinger*⁽⁸⁹⁾.

5.3.5. Predmeti u kojima je utvrđena povreda

ESLJP je smatrao u malom broju predmeta da predaja djeteta nakon nezakonitog odvođenja ili zadržavanja može predstavljati povredu članka 8., ali u većini slučajeva radilo se o iznimnim okolnostima⁽⁹⁰⁾.

Osnova je za donošenje odluke ESLJP-a u tim predmetima, posebno kada se tvrdi da je došlo do promjene okolnosti u razdoblju između donošenja odluke o predaji i njezina izvršenja, da predmetni sudovi moraju uzeti u obzir interese djeteta prilikom donošenja odluke o tome hoće li donijeti ili izvršiti odluku o predaji. Postoji rizik da bi se, u slučaju da ovakav način razmišljanja ode predaleko, moglo ugroziti jedno od osnovnih načela Haške konvencije iz 1980. i Uredbe, odnosno, da o dugoročnim interesima djece trebaju odlučivati sudovi države u kojoj ona imaju uobičajeno boravište i da nezakonito odvođenje i zadržavanje

(88) *Raban protiv Rumunjske*, zahtjev br.25437/08, presuda donesena 26. listopada 2010.

(89) *Vidjeti Neulinger i Shuruk protiv Švicarske*, zahtjev br. 41615/07, presudu je donijelo veliko vijeće 6. srpnja 2010.

(90) *Vidjeti Neulinger i Shuruk protiv Švicarske* navedeno u bilješki 89 ; *Šneersone i Kampanella protiv Italije*, zahtjev br. 14737/09, presuda donesena 12. srpnja 2011., pravomoćna 12. listopada 2011.; *B protiv Belgije*, zahtjev br. 4320/11, presuda donesena 10. srpnja 2012., pravomoćna 19. studenoga 2012.; i *X protiv Latvije*, zahtjev br. 27853/09, presuda donesena 13. prosinca 2011.; ovaj potonji predmet poslan je Velikom vijeću i presuda je donesena 26. studenoga 2013.

u načelu ne bi trebali utjecati na promjenu toga, osim u okolnostima kao što su one navedene u članku 10. Uredbe⁽⁹¹⁾.

5.3.6. X protiv Latvije – odluka Velikog vijeća

U nedavnoj je odluci Velikog vijeća u predmetu X protiv Latvije⁽⁹²⁾ sud, većinom glasova od devet naprema osam, pokušao objasniti neke od svojih prethodnih izjava u vezi sa stajalištem koje bi trebalo zauzeti o odnosima između Europske konvencije o ljudskim pravima i Haške konvencije o otmici djece u odnosu na uspostavljanje ravnoteže između interesa djeteta i roditelja kada se predmet odnosi na iznimku od predaje djeteta utvrđenu u članku 13. stavku 1. točki (b) potonje. Sud je posebno izjavio da se njegove primjedbe o tome navedene u odluci Velikog vijeća u predmetu Neullinger i Shuruk protiv Švicarske⁽⁹³⁾ ne trebaju tumačiti kao da se njima utvrđuje načelo za primjenu Haške konvencije u nacionalnim sudovima.

Sud je istaknuo koji su po njegovu mišljenju čimbenici kojima se ostvaruje usklađeno tumačenje Europske konvencije o ljudskim pravima i Haške konvencije. Zamoljeni sud mora uzeti u obzir čimbenike koji mogu predstavljati iznimku za predaju djeteta u skladu s Haškom konvencijom i donijeti obrazloženu odluku. Čimbenici bi se zatim trebali ocijeniti u svjetlu članka 8. EKLJP-a.

(91) Vidjeti prethodno navedeni odjeljak 4.2

(92) Vidjeti bilješku 90.

(93) Navedeno i u bilješki 90.

Usljedi toga, nacionalni sudovi moraju uzeti u obzir ne samo upitne navode o „velikom riziku“ za dijete u slučaju predaje već u odluci moraju navesti posebne razloge u svjetlu okolnosti predmeta. Odbijanje uzimanja u obzir prigovora predaji i nedovoljno obrazloženje odluke kojom se odbacuju takvi prigovori bilo bi protivno zahtjevima članka 8. Konvencije i cilju i svrsi Haške konvencije.

Sud je zatim naveo da, budući da je u preambuli Haškoj konvenciji predviđena predaja djece „u državu u kojoj imaju uobičajeno boravište“, sudovi se moraju uvjeriti da su u toj zemlji osigurane odgovarajuće zaštitne mjere i, u slučaju poznatog rizika, da su uspostavljene konkretne zaštitne mjere.

Važno je istaknuti da, u odnosu na predmete na koje se primjenjuje Uredba, taj posljednji aspekt odluke u ovom predmetu ESLJP-a neće imati velike učinke s obzirom na uvjete iz članka 11. stavka 4. i stavaka 6. do 8. Sudovi u EU-u već su u skladu s člankom 11. stavkom 4. obvezni uzeti u obzir mjere zaštite koje su dostupne djetetu u odnosu na koje se traži iznimka u skladu s člankom 13. stavkom 1. točkom (b) Haške konvencije. Nadalje, kad zamoljeni sud odbije predaju iz razloga navedenih u članku 13. Konvencije, sud države članice u kojoj dijete ima uobičajeno boravište donosi konačnu odluku u skladu s člankom 11. stavcima 6. do 8. Preostaje vidjeti kakve će promjene u budućnosti donijeti predmet X protiv Latvije u tom pogledu i u odnosu na ostala pitanja obuhvaćena tim predmetom.

6. Saslušanje djeteta – članci 23., 41. i 42.

6.1. Djeca će imati priliku izraziti svoje stajalište

U Uredbi se naglašava da je djeci važno dati priliku da izraze svoje stajalište o postupku koji se na njih odnosi⁽⁹⁴⁾. Saslušanje djeteta jedan je od zahtjeva za ukidanje postupka egzekviture u odnosu na prava na kontakt i odluke o predaji djeteta (vidjeti odjeljak 3.6. i poglavlje 4.). Također se moguće protiviti priznavanju i izvršenju odluke o roditeljskoj odgovornosti iz razloga što predmetno dijete nije imalo mogućnost da bude saslušano (vidjeti odjeljak 3.5.2.).

6.2. Iznimka od dužnosti saslušanja stajališta djeteta

Uredbom je propisano osnovno načelo da će dijete biti saslušano u postupcima koja se na njih odnose. Iznimno, dijete ne mora biti saslušano ako bi to bilo neprikladno zbog njegove dobi ili zrelosti. Tu iznimku treba tumačiti vrlo restriktivno. Posebno treba voditi računa o tome da su prava djeteta vrlo važna u postupcima koji se odnose na djecu i da su općenito odluke o budućnosti djeteta i njegovih odnosa s roditeljima i ostalima od ključne važnosti s obzirom na interese djeteta. Također treba imati na umu da se ti čimbenici primjenjuju na djecu svih dobi.

(94) Potrebno je uputiti na članak 12. stavak 2. Konvencije UN-a o pravima djeteta u kojoj je sadržana slična izjava: „U tu svrhu djetetu se izravno ili putem zastupnika, odnosno odgovarajuće službe, mora osigurati da bude saslušano u svakom sudbenom i upravnom postupku koji se na njega odnosi, na način koji je usklađen s pravilima nacionalnog zakonodavstva.“ Vidjeti i članak 24. Povelje o temeljnim pravima Europske unije: „Djeca mogu slobodno izražavati svoje mišljenje. Njihovo se mišljenje uzima u obzir u pitanjima koja se na njih odnose, u skladu s njihovom dobi i zrelosti.“

6.3. Postupak za saslušanje djetetovih stajališta

Uredbom se ne mijenjaju primjenjivi nacionalni postupci u vezi s time⁽⁹⁵⁾. Sudovi u državama članicama razvijaju vlastite tehnike i strategije za uzimanje u obzir stajališta djece svih dobi. Neki sudovi to čine izravno, a drugi angažiraju posebne stručnjake da saslušaju stajališta djece i obavijeste sud. Bez obzira na to na koji se način saslušava stajalište djeteta, sam sud mora odlučiti hoće li to učiniti, ali nije moguće donijeti utemeljenu odluku o tome ako nije moguće ocijeniti dob i zrelost djeteta što je jedini kriterij. Kada odluči da je dijete dovoljne dobi i zrelosti da izrazi svoje stajalište, sud ima obavezu uzeti u obzir stajališta djeteta izravno ili na neki drugi način ako se ta stajališta moraju saslušati u postupcima koji utječu na dijete.

6.4. Kako saslušati djetetovo stajalište

Dijete se u načelu mora saslušati na način kojim se uzima u obzir dob i zrelost djeteta. Za ocjenu stajališta mlađe djece potrebna je posebna stručnost i briga i to se obavlja na drukčiji način nego u slučaju adolescenata.

Nije nužno saslušati dijete na raspravi već ga može saslušati i nadležno tijelo u skladu s nacionalnim propisima. Na primjer, u nekim državama članicama dijete saslušava socijalni radnik koji dostavlja sudu izvješće u kojem navodi djetetove želje i osjećaje. Ako se rasprava održava na sudu, sudac bi trebao nastojati organizirati ispitivanje na način da uzme u obzir prirodu predmeta, dob djeteta i ostale okolnosti predmeta. To se na mnogim

(95) Vidjeti uvodnu izjavu 19. Uredbe.

sudovima obavlja u neformalnom okruženju pri čemu se dijete saslušava u prostoriji koja nije sudnica. Bez obzira na situaciju, važno je omogućiti djetetu da s povjerenjem izrazi svoja stajališta.

6.5. Osposobljavanje za saslušanje djetetovih stajališta

Bez obzira na to saslušava li dijete sudac, stručnjak, socijalni radnik ili drugi službenik, od ključne je važnosti da ta osoba bude primjereno osposobljena, na primjer, kako najbolje komunicirati s djecom. Tko god saslušava njegova stajališta mora biti svjestan rizika da roditelji nastoje utjecati na dijete i izlažu ga pritisku. Ako se saslušanje obavlja na odgovarajući način i uz prikladnu diskreciju, dijete će moći izraziti svoje želje i bit će oslobođeno osjećaja odgovornosti ili krivnje.

6.6. Svrha saslušanja djetetovih stajališta

Dijete se može saslušavati u različite svrhe ovisno o vrsti i cilju postupka. U postupku u vezi s pravima na skrb, u načelu je cilj pomoći s pronalaženjem najpovoljnije sredine u kojoj bi dijete trebalo živjeti. U slučaju otmice djeteta često je svrha utvrditi prirodu djetetova protivljenja predaji i zašto se ono tome protivi i utvrditi je li dijete ugroženo, i ako jest, na koji način.

Primjer:

Činjenice:

Djevojčicu staru 8 godina i 6 mjeseci, koja živi s ocem u državi članici A, majka je zadržala u državi članici B dok su tamo bile na odmoru. Odlukom suda iz države članice A ocu je privremeno odobreno pravo na skrb, a majci pravo na kontakt. Otac je podnio zahtjev za predaju djeteta u skladu s Haškom konvencijom iz 1980. i sudovi u državi članici B odbili su mu zahtjev iz razloga što se dijete protivilo predaji. Sudovi u državi članici B saslušali su stajališta djeteta za koje je procijenjeno da je dovoljne starosti i zrelosti da izrazi svoje stajalište.

Sudovi u državi članici A zatim su potvrdili odluku o davanju prava na skrb ocu i donijeli su odluku o predaji djeteta u državu članicu A. U međuvremenu je sud u državi članici B, u skladu s člankom 11. stavcima 6. do 8. Uredbe, sudu u državi članici A poslao obavijest o odluci da se dijete ne predaje; u skladu s člankom 42. Uredbe taj sud izdao je potvrdu bez da je prethodno saslušao djevojčicu i odbio joj je dopustiti da svoja stajališta dostavi putem video linka.

Odluka Suda EU-a:

Predmet je upućen Sudu EU-a⁽⁹⁶⁾ na osnovi toga što su povrijeđena temeljna prava djeteta, posebno prava dodijeljena člankom 24. Povelje o temeljnim pravima EU-a u kojem su potvrđena prava djeteta da

(96) Vidjeti predmet C-491/10 PPU *Aguirre Zarraga protiv Pelza*, [2010.] ECR I-14247; vidjeti i predmet C-400/10 *McB protiv L.E.*, [2010.] ECR I-8965.

slobodno izražavaju svoja stajališta o pitanjima koja se odnose na njih i da se ta stajališta uzmu u obzir u skladu s njihovom dobi i zrelosti.

Sud EU-a rekao je da iako u članku 24. Povelje o temeljnim pravima i članku 42. stavku 2. točki (a) Uredbe ne postoji zahtjev da sud u državi članici podrijetla mora u svakom predmetu saslušati stajališta djeteta i da pritom sud zadržava određeni stupanj diskrecije, činjenica je da, ako sud odluči saslušati dijete, on mora, u skladu s tim odredbama, poduzeti sve mjere koje su primjerene za organizaciju takve rasprave, uzimajući u obzir interese djeteta i okolnosti svakog pojedinog predmeta, kako bi osigurala učinkovitost tih odredbi i djetetu stvarno i učinkovito omogućilo da izrazi svoja stajališta.

Dodao je da sud države članice podrijetla, kao sud koji ima temeljnu nadležnost u skladu s Uredbom, mora napraviti procjenu djeteta i odlučiti hoće li saslušati djetetova stajališta i ako je to moguće, i uzimajući u obzir interese djeteta, upotrijebiti sva sredstva koja ima na raspolaganju u skladu s nacionalnim pravom i posebne instrumente međunarodne pravosudne suradnje, uključujući, ako je primjerno, one predviđene Uredbom o dokazima. To može učiniti samo sud podrijetla, a ne sud u državi članici izvršenja.

Prije nego što sud države članice podrijetla može izdati potvrdu koja je u skladu sa zahtjevima iz članka 42. Uredbe, taj sud mora osigurati da je sudska odluka koju je potrebno potvrditi, uzimajući u obzir interese djeteta i sve okolnosti pojedinog predmeta, donesena na način da se djetetu omogućilo da slobodno izrazi svoja stajališta i da je djetetu ponuđena stvarna i učinkovita mogućnost da izrazi ta stajališta...

Međutim, Sud EU-a zaključio je da samo nacionalni sudovi države članice podrijetla mogu ispitivati zakonitost te sudske odluke upućujući na određene zahtjeve, posebno one iz članka 24. Povelje o temeljnim pravima i članka 42. Uredbe i tako, u predmetnom slučaju, sudovi u državi članici B, državi članici izvršenja, nemaju pravo preispitivati sudske odluke ili se protiviti njezinu izvršenju, čak ni u okolnostima opisanima u ovom slučaju niti mogu ponovno pokrenuti postupak izdavanja potvrde i nemaju pravo preispitivati ili se protiviti izvršenju sudske odluke čak niti u okolnostima opisanima u ovom slučaju.

6.7. Konvencija UN-a o pravima djeteta⁽⁹⁷⁾

Konvencija UN-a o pravima djeteta svjetska je Konvencija čija je opća svrha staviti veći naglasak i nastojati učvrstiti prava djece mlađe od osamnaest godina u svim područjima u kojima su uključeni njihovi interesi. Konvencija ima oko stotinu i devedeset država potpisnica i kamen je temeljac za aktivnosti Ujedinjenih naroda putem UNICEF-a kojima se pruža potpora djeci u cijelom svijetu. Nekoliko odredbi Konvencije imalo je izravan utjecaj na razvoj politika u postupcima koji se odnose na djecu, posebno u odnosu na način na koji se uzimaju u obzir prava i interesi djece.⁽⁹⁸⁾ Kako je propisano u članku 3. UNCRC-a, u svim akcijama koje u vezi s djecom poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela **mora se prvenstveno voditi računa o interesima djeteta.**

Provođenje Konvencije podržava Odbor za prava djeteta koji provodi redovita istraživanja i objavljuje izvješća o stanju prava djece u svijetu. On posebno izdaje Opće komentare u kojima navodi svoje mišljenje o situaciji djece i daje preporuke. U nedavnom je Općem komentaru⁽⁹⁹⁾ Odbor tvrdio da bi prava djece trebala biti potpuno integrirana u sve

(97) Konvencija o pravima djeteta donesena je i otvorena za potpisivanje, ratifikaciju i pristupanje odlukom Opće skupštine br. 44/25 od 20. studenoga 1989., stupila je na snagu 2. rujna 1990. u skladu s člankom 49.; vidjeti <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

(98) Vidjeti posebno članak 12. o uzimanju u obzir stavova djece naveden prethodno u bilješci 94.

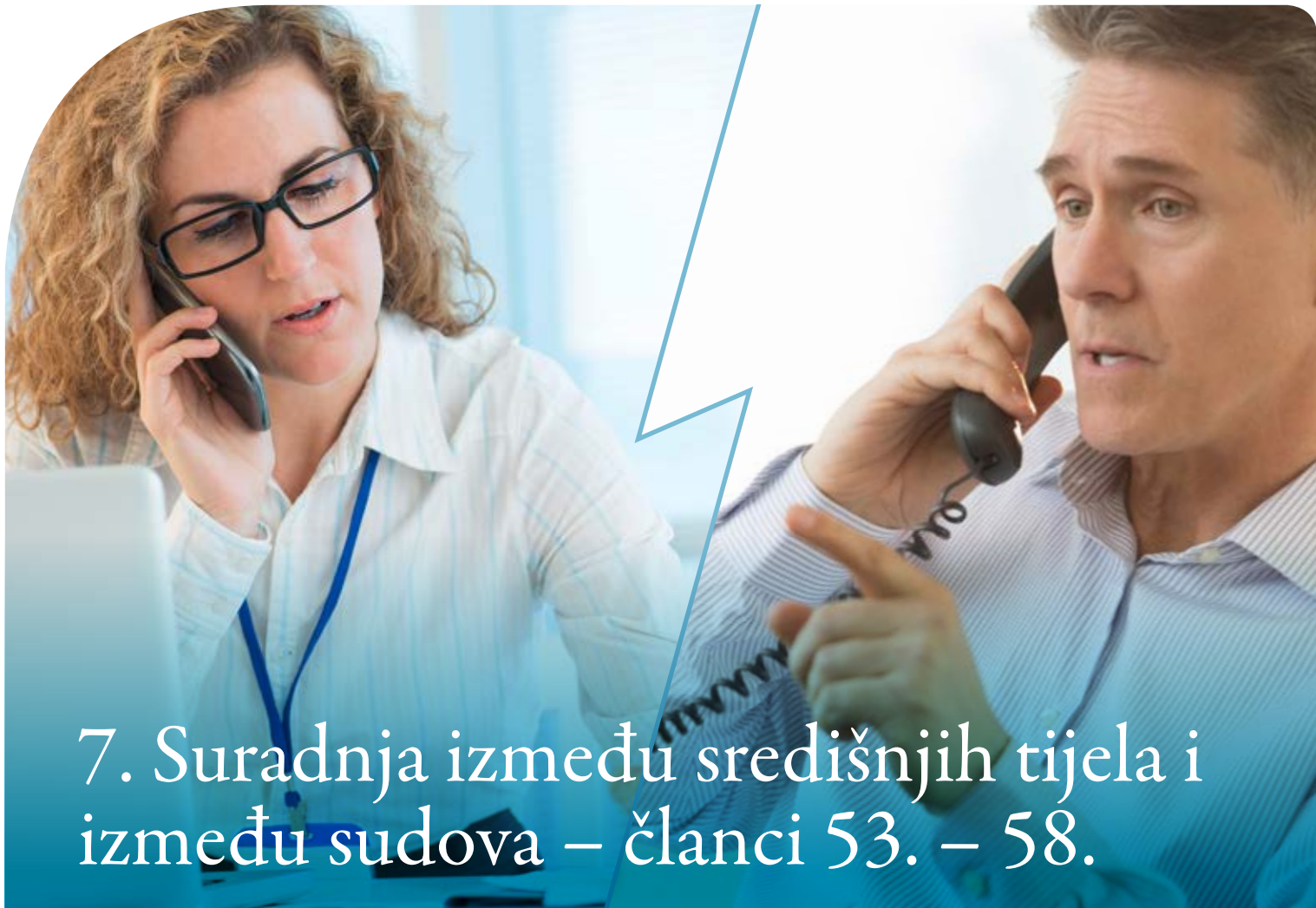
(99) GK 14 izdan 29. svibnja 2013.; vidjeti http://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf

aspekte postupaka koji se odnose na djecu, kao pitanje načela i prakse. U istom se dokumentu navodi sljedeće:⁽¹⁰⁰⁾

„Odbor potiče potvrđivanje i provedbu konvencija Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu,⁽¹⁰¹⁾ kojima se olakšava primjena interesa djeteta i osiguravaju jamstva za njihovu provedbu u slučaju da roditelji žive u različitim zemljama.”

(100) Vidjeti odjeljak 68.

(101) To su sljedeće konvencije: br. 28 o građansko-pravnim aspektima međunarodne otmice djece, 1980.; br. 33 o zaštiti djece i suradnji u međudržavnom posvojenju; 1993.; br. 23 o priznavanju i izvršenju odluka o obvezi uzdržavanja, 1973.; br. 24 o mjerodavnom pravu za obveze uzdržavanja, 1973.

7. Suradnja između središnjih tijela i između sudova – članci 53. – 58.

Središnja tijela imaju važnu ulogu u primjeni Uredbe na pitanja roditeljske odgovornosti. Države članice moraju odrediti barem jedno središnje tijelo. U idealnoj situaciji ta se tijela podudaraju s tijelima određenima u skladu s Haškom konvencijom iz 1980. Time bi se mogle stvoriti sinergije i nadležnim tijelima omogućilo bi se da iskoriste iskustvo koje su stekla tijela u upravljanju drugim predmetima u skladu s Konvencijom.

7.1. Europska pravosudna mreža u građanskim i trgovačkim stvarima – članak 54.

Uredbom je predviđeno da će središnja tijela biti sastavni dio Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima⁽¹⁰²⁾ („Europska pravosudna mreža“) i da će se redovito sastajati u okviru mreže kako bi raspravljala o primjeni Uredbe.

7.2. Dužnosti središnjih tijela – članak 55.

Posebne dužnosti središnjih tijela navedene su u članku 55. Središnja tijela ne moraju izvršavati te dužnosti sama već mogu djelovati putem drugih agencija.

Na zahtjev nositelja roditeljske odgovornosti središnja tijela poduzimaju sve potrebne korake za prikupljanje i razmjenu informacija o situaciji djeteta, postupcima koji su u tijeku ili o donesenim odlukama koje se odnose na dijete. Ona također poduzimaju nužne korake kako bi pružila informacije i pomoć nositeljima roditeljske odgovornosti koji zahtijevaju priznavanje i

(102) https://e-justice.europa.eu/content_ejn_in_civil_and_commercial_matters-21-en.do

izvršenje odluka na njihovu državnom području, posebno u vezi s pravima na kontakt s djetetom i povratkom djeteta.

Njihove dužnosti uključuju i olakšavanje komunikacije između sudova, koja će biti nužna posebno ako je predmet prenesen s jednog suda na drugi (vidjeti odjeljak 3.3. i poglavlje 4.). U tim predmetima središnja tijela služe kao poveznica između nacionalnih sudova i središnjih tijela drugih država članica.

7.3. Olakšavanje postizanja sporazuma – članak 55. točka (e)

Još jedna je zadaća središnjih tijela, u skladu s člankom 55. točkom (e) olakšati postizanje sporazuma između nositelja roditeljske odgovornosti posredovanjem ili drugim načinima te olakšati prekograničnu suradnju u tu svrhu. Pokazalo se da posredovanje može igrati važnu ulogu primjerice u slučajevima otmice djece kako bi se osiguralo da dijete može i dalje vidati roditelja koji ga nije oteo nakon otmice i roditelja koji ga je oteo nakon povratka djeteta u državu članicu podrijetla. Međutim, važno je da se postupak posredovanja ne koristi za nepotrebno odgađanje predaje djeteta.

7.4. Smještaj djeteta u drugoj državi članici – članak 56.

Važna odredba Uredbe odnosi se na smještaj djeteta u ustanovu za skrb ili kod udomitelja u drugoj državi članici. Na takvu odluku koja je

unutar područja primjene Uredbe⁽¹⁰³⁾ primjenjuju se posebne odredbe o suradnji između sudova i drugih tijela države članice koje su propisane u članku 56. Ukratko, prije nego što sud u jednoj državi članici može donijeti odluku o smještaju djeteta u ustanovu za skrb ili kod udomitelja u drugoj državi članici, on se mora savjetovati sa središnjim tijelom ili nekim drugim tijelom koje je nadležno za intervencije javnih tijela u toj drugoj državi članici u slučajevima koji se odnose na smještaj djeteta. U prekograničnim predmetima u kojima bi javno tijelo imalo ulogu u takvoj vrsti nacionalnih postupaka u državi članici, sud države članice koja je uputila zahtjev može donijeti odluku samo ako se složilo nadležno tijelo zamoljene države članice. U slučaju smještanja djeteta kod udomitelja ako nije potrebna intervencija javnog tijela u zamoljenoj državi za takav smještaj, sud koji razmatra smještaj mora samo obavijestiti središnje ili drugo tijelo u zamoljenoj državi.

(103) Vidjeti članak 1. stavak 2. točku (d); vidjeti i predmet C-435/06 C [2007.] ECR I-10141 u kojem je Sud EU-a smatrao da je odluka o smještaju djeteta kod udomitelja „građansko” pitanje za potrebe članka 1. Uredbe iako je postupak smještaja pitanje javnog prava.

Primjer:

Činjenice:

Tijela u državi članici A željela su smjestiti tinejdžerku u posebnu državnu ustanovu za skrb koja se nalazila izvan njezine države podrijetla jer su joj bile potrebne posebne mjere zaštite zbog njezina ponašanja i stalnog bježanja iz ustanova u toj državi. U toj državi nije postojala posebna ustanova pa su nadležna tijela smatrala da bi bilo najbolje smjestiti je u ustanovu u državi članici B gdje je živjela njezina majka. Na temelju razmjene između središnjih tijela sud u državi članici A saznao je da u ustanovi u državi članici B ima mjesta za djevojčicu i prihvatio je smještaj; sud je zatim donio odluku o smještaju. Sudovi u državi članici B također su donijeli privremenu odluku u skladu s člankom 20. Djevojčica je premještena u državu članicu B i smještena u ustanovu za skrb.

Odluka Suda EU-a:

Sudu EU-a postavljeno je niz pitanja o postupcima u skladu s člankom 56. u predmetu⁽¹⁰⁴⁾ i Sud EU-a iskoristio je tu priliku da objasni niz točaka od kojih je prva je li takva odluka u okviru materijalnog područja primjene Uredbe – na to je pitanje dan pozitivan odgovor u svjetlu sudske prakse Suda EU-a u predmetu C⁽¹⁰⁵⁾.

(104) Vidjeti predmet C-92/12 PPU *Health Service Executive protiv S.C. i A.C.* [2012.] ECR I-0000, presuda donesena 26. travnja 2012.

(105) Navedeno prethodno u bilješkama 20. i 103.

Sljedeće se pitanje odnosilo na to koje je tijelo u državi članici B nadležno za izdavanje suglasnosti za smještaj i odgovor je bio da suglasnost iz članka 56. stavka 2. Uredbe mora dati nadležno tijelo, u skladu s javnim pravom, prije donošenja sudske odluke o smještaju djeteta. Nije dovoljna činjenica da je suglasnost dala ustanova u koju će dijete biti smješteno. U okolnostima kada sud države članice, koji je donio odluku o smještaju, nije siguran je li suglasnost valjano izdana u zamoljenoj državi članici jer nije bilo moguće sa sigurnošću utvrditi koje je nadležno tijelo u potonjoj državi, nepravilnost se može ispraviti kako bi se osiguralo da je u potpunosti ispunjen zahtjev pristanka iz članka 56. Uredbe.

Treće i četvrto pitanje odnosili su se na učinak i izvršenje naloga za smještaj i na to može li se smještaj izvršiti ako ne postoji potvrda o izvršivosti koju su izdali sudovi države članice u kojoj će se izvršiti smještaj. Odgovor na ta pitanja bio je obavezan postupak za izdavanje potvrde o izvršivosti odluke i odluka ne bi imala učinka, odnosno ne bi se mogla formalno izvršiti, prije izdavanja potvrde. Dodao je da postupak mora biti žuran i da žalba ne bi trebala imati odgovodni učinak na izvršenje odluke.

Peto i šesto pitanje odnosilo se na situaciju u kojoj, kada je dobivena suglasnost za odluku o smještaju na određeno vrijeme, kao što je bio slučaj u predmetnoj situaciji, moguće je donijeti dodatnu odluku o produženju trajanja smještaja bez potrebe za novim pristankom. Sud EU-a na to je jasno odgovorio u smislu da se pristanak na smještaj na određeno vrijeme ne odnosi na odluke koje se donose u svrhu produženja trajanja smještaja. U takvim je okolnostima potrebno podnijeti zahtjev

za izdavanje novog pristanka. Sudska odluka o smještaju u državi članici, koja je proglašena izvršivom u drugoj državi članici, može se izvršavati u toj drugoj državi članici samo u vremenu navedenom u sudskoj odluci o smještaju.

7.5. Sredstva središnjih tijela

Središnjim tijelima mora se osigurati dovoljno financijskih sredstava i ljudskih resursa za obavljanje svojih dužnosti i njihovo osoblje mora biti dovoljno osposobljeno u vezi s primjenom Uredbe i, ako je moguće, o pozadini i primjeni Haške konvencije iz 1980 i drugih mjerodavnih instrumenata obiteljskog prava. Vrlo je korisno učenje jezika kao i zajedničko osposobljavanje sa sucima, odvjetnicima i ostalima koji sudjeluju u primjeni Uredbe i Konvencije. Uporaba modernih tehnologija od velike je koristi za ubrzanje upravljanja predmetima i trebalo bi je poticati kad god je to moguće.

7.6. Suradnja sudova

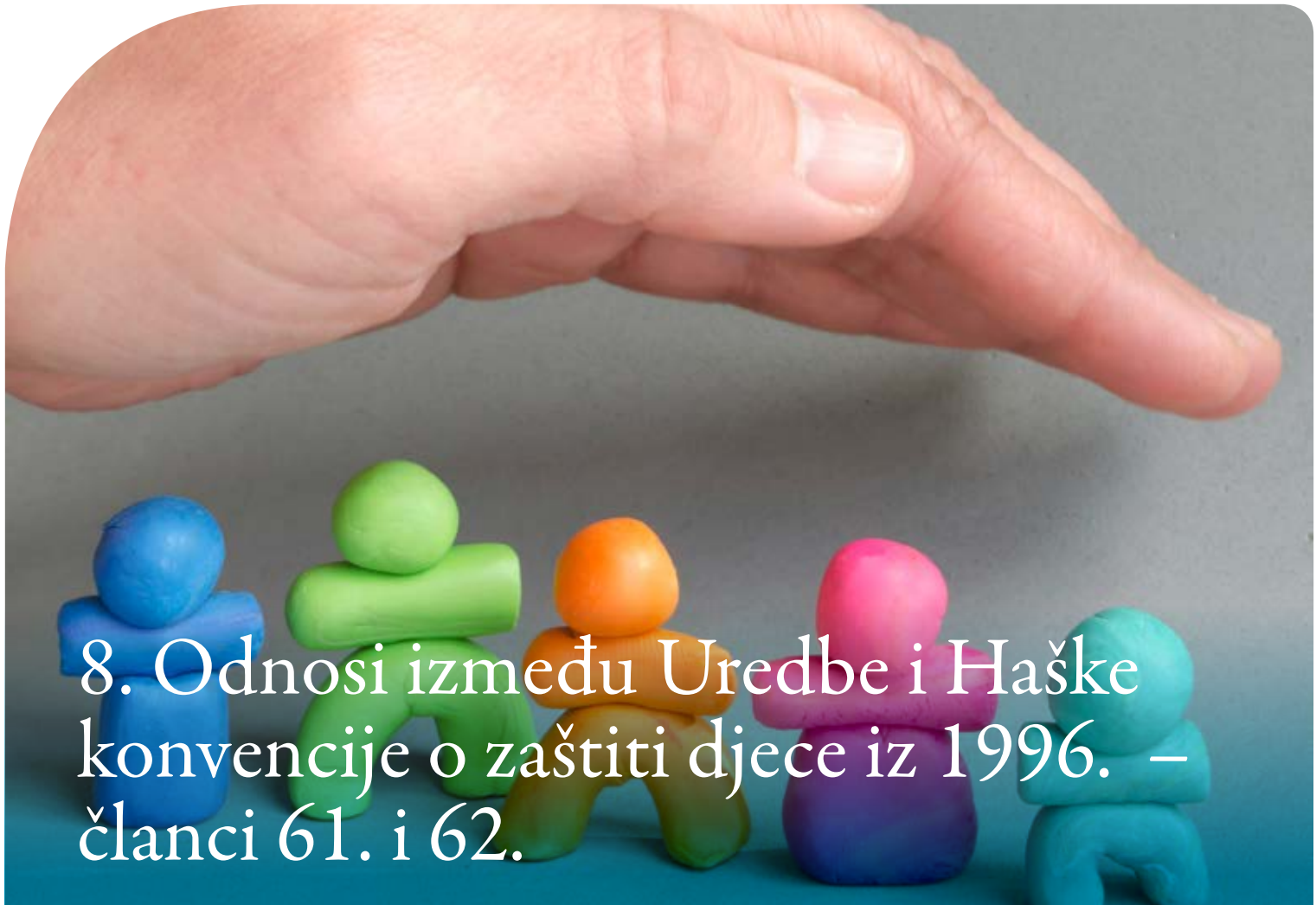
Usporedno sa zahtjevima središnjih tijela za suradnju, u Uredbi se zahtijeva od sudova različitih država članica da surađuju u razne svrhe. Određenim odredbama određuju se posebne obveze sucima različitih država članica da komuniciraju i razmjenjuju informacije u kontekstu prijenosa nadležnosti za predmet (vidjeti odjeljak 3.3.) i u kontekstu otmice djece (vidjeti poglavlje 4.).

7.7. Suci za vezu

Razgovori među sucima potiču se i trebali bi se poticati u cilju omogućavanja i olakšavanja takve suradnje u kontekstu Europske pravosudne mreže i putem inicijativa koje organiziraju države članice. U tom se kontekstu pokazalo poučnim iskustvo neformalne Međunarodne haške mreže sudaca koju je uspostavila Haška konferencija o međunarodnom privatnom pravu u kontekstu Haške konvencije iz 1980.⁽¹⁰⁶⁾

Mnoge države članice smatraju korisnim sudjelovati u uspostavi pravosudnih mreža imenovanjem sudaca za vezu ili sudaca specijaliziranih za obiteljsko pravo kao pomoć u primjeni Uredbe. Takva rješenja koja postoje u Haškoj mreži postoje i u kontekstu Europske pravosudne mreže i njima bi se moglo pridonijeti boljim i djelotvornijim vezama između sudaca i središnjih tijela te među sucima te bržem rješavanju predmeta roditeljske odgovornosti u skladu s Uredbom.

(106) Vidjeti o tome prethodno navedene odjeljke 3.3.4.2. i 4.1.5.

8. Odnosi između Uredbe i Haške konvencije o zaštiti djece iz 1996. – članci 61. i 62.

8.1. Područje primjene dvaju instrumenata

Područje primjene Uredbe vrlo je slično području primjene Haške konvencije od 19. listopada 1996. o nadležnosti, primjenjivome pravu, priznavanju, izvršenju i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece („Haška konvencija iz 1996.”)⁽¹⁰⁷⁾. U oba su instrumenta sadržana pravila o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka o roditeljskoj odgovornosti. Glavna je razlika u tome što Haška konvencija iz 1996. uključuje i pravila o primjenjivom pravu.

8.2. Ratifikacija u državama članicama EU-a

U trenutku sastavljanja ovog priručnika (lipanj 2014.), sve su države članice osim dvije ratificirale Konvenciju ili su joj pristupile. Dvije iznimke uključuju Belgiju i Italiju koje su potpisale, ali još nisu ratificirale Konvenciju. Konvencija je stupila na snagu u svakoj državi članici nakon ratifikacije. Odnos između dvaju instrumenata objašnjen je u člancima 61. i 62. Uredbe.

8.3. Koji su predmeti obuhvaćeni Uredbom, a koji Konvencijom iz 1996.? – članci 61. i 62.

Kako bi se moglo utvrditi primjenjuje li se u određenom predmetu Uredba ili Konvencija, potrebno je razmotriti sljedeća pitanja:

8.3.1. Odnosi li se predmet na stvar obuhvaćenu Uredbom?

Uredba prevladava nad Konvencijom u odnosima između država članica u vezi sa stvarima obuhvaćenima Uredbom. Uredba stoga ima prednost u pitanjima nadležnosti, priznavanja i izvršenja. S druge strane, Konvencija se primjenjuje u odnosima između država članica u pitanjima primjenjivog prava jer taj predmet nije obuhvaćen Uredbom.

8.3.2. Ima li dijete uobičajeno boravište na državnom području države članice?

Ako se na oba pitanja pod 8.3.1. i 8.3.2 može odgovoriti potvrdno, Uredba ima prednost nad Konvencijom.

8.3.3. Odnosi li se predmet na priznanje i/ili izvršenje odluke koju je donio sud u drugoj državi članici?

Odgovor na to pitanje jest da se na sve odluke koje je donio nadležni sud države članice primjenjuju pravila o priznavanju i izvršenju iz Uredbe. Nije važno živi li dijete na državnom području određene države

(107) U odnosu na Hašku konvenciju iz 1996., moguće je uputiti na izvješće s obrazloženjem uz Konvenciju koje je sastavio profesor Paul Lagarde na http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=2943

članice ili ne ako su sudovi te države članice nadležni donijeti odluku o tome pitanju. Stoga se pravila iz Uredbe o priznavanju i izvršenju primjenjuju na odluke koje su donijeli sudovi države članice čak i ako dijete živi u trećoj zemlji koja je potpisnica Konvencije. Cilj je osigurati stvaranje zajedničkog pravosudnog područja u kojem se sve odluke koje su donijeli nadležni sudovi u Europskoj uniji priznaju i izvršavaju u skladu sa zajedničkim skupom pravila.

8.3.4. Ograničena mogućnost prorogacije – članak 12.

Kako je opisano u odjeljku 3.2.6., člankom 12. Uredbe uvodi se ograničena mogućnost prorogacije u skladu s kojom stranka može odabrati pokrenuti postupak pred sudom države članice u kojoj dijete nema uobičajeno boravište, ali s kojom ima bitnu vezu.

Ta mogućnost nije ograničena na situacije kada dijete ima uobičajeno boravište na državnom području države članice već se primjenjuje i kada je uobičajeno boravište djeteta u trećoj državi koja nije potpisnica Haške konvencije iz 1996. U tom se slučaju smatra da je nadležnost u skladu s člankom 12. u interesu djeteta, posebno, ali ne samo, ako se utvrdi da je nemoguće voditi postupak u predmetnoj trećoj zemlji⁽¹⁰⁸⁾. S druge strane, ako dijete ima uobičajeno boravište na državnom području treće zemlje koja je potpisnica Konvencije, primjenjuju se pravila iz Konvencije.

(108) Vidjeti članak 12. stavak 4. Uredbe.

Popis tablica i dijagrama iz ovog Priručnika

<i>Tablica/dijagram</i>	<i>odjeljak</i>
Nadležnost u bračnim stvarima	2.3.2.
Analiza nadležnog suda u odnosu na roditeljsku odgovornost ..	3.2.2.
Ustaljivanje nadležnosti prema djetetovom prethodnom uobičajenom boravištu	3.2.4.2.8.
Prijenos nadležnosti na sud koji je primjereniji za rješavanje –	3.3.4.4.
Glavna načela o novim pravilima o otmici djece	4.1.4.
Ograničene situacije kada su nadležni sudovi zamoljene države članice	4.2.1.2.
Nadležnost u predmetima otmice djece – učinak članka 10.	4.2.2.
Predaja djeteta – Usporedba pravila iz Haške konvencije iz 1980. i Uredbe	4.3.6.
Predaja djeteta nakon otmice – određeni praktični aspekti	4.4.6.
Vođenje postupka u predmetima otmice djeteta nakon donošenja odluke da se dijete ne predaje	4.4.9.

Popis predmeta na koje se upućuje u ovom Priručniku

Predmeti Suda EU-a

<i>Predmet</i>	<i>odjeljak</i>
Predmet C-168/08, Hadadi protiv Hadadija, [2009.] ECR I-6871 ...	2.3.4.
Predmet C-523/07, A [2009.] ECR I-2805.	2.3.5., 3.1.1.3., 3.1.3.2. i 3.2.3.2.
Predmet C-68/07, Sundelind Lopez protiv Lopeza Lizaoa, [2007.] ECR I-10403	2.3.6. i 2.3.8.
Predmet C-260/97, Unibank A/S protiv Flemminga G. Christensena, [1999.] ECR I-3715	2.5.5.
Predmet C-435/06, C [2007.] ECR I-10141.	3.1.1.3. i 7.4.
Predmet C-256/09, Bianca Purruicker protiv Guillerma Valles Perez a [2010.] ECR I-7353, („Purrucker I“) 3.1.3.4., 3.2.2., 3.4.2., 3.5.1. i 5.1.1.	
Predmet C-497/10 PPU, Mercredi protiv Chaffea [2010.] ECR I-0000	3.2.3.2.
Zahtjev u predmetu C – 656/13 (2014/C 85/19), L protiv M, R i K	
Zahtjev u predmetu C- 463/13, E v B	

Predmet C-296/10, Bianca Purrucker protiv Guillerma Vallesa Pereza [2010.] ECR I-11163, („Purrucker II”)	3.4.2.	PP protiv Poljske, zahtjev br. 8677/03	5.3.1.
Predmet C-195/08 PPU, Inga Rinau [2008.] ECR I-5271	3.5.1., 4.4.1., 4.4.6.4., 4.4.6.5., 4.4.6.6. i 5.1.3.	Raw protiv Francuske, zahtjev br. 10131/11	5.3.1. i 5.3.2.
C-211/10 PPU, Povse protiv Alpagoa, [2010.] ECR I-06673	4.1.4., 4.2.1.2., 4.4.6.5. i 5.2.	Shaw protiv Mađarske, zahtjev br. 6457/09	5.3.1.
Predmet C-400/10 PPU, McB protiv L.E., [2010.] ECR I-8965	4.3.2.1. i 6.6.	Prizzia protiv Mađarske, zahtjev br. 20255/12	5.3.1.
Predmet C-403/09 PPU, Detiček protiv Sgueglie [2009.] ECR I-12193	5.1.2.	Iosub Caras protiv Rumunjske, zahtjev br. 7198/04	5.3.2.
Predmet C-491/10 PPU Aguirre Zarraga protiv Pelza, [2010.] ECR I-14247	5.1.3. i 6.6.	Deak protiv Rumunjske i UK-a, zahtjev br.19055/05	5.3.2.
Predmet C-92/12 PPU Health Service Executive protiv S.C. i A.C., [2012.] ECR I-0000	7.4.	Maumosseau i Washington protiv Francuske, zahtjev br. 29388/05	5.3.4.
<i>Predmeti ESLJP-a</i>		Lipkowski protiv Njemačke, zahtjev br. 26755/10 –	5.3.4.
<i>Predmet</i>	<i>odjeljak</i>	Povse protiv Austrije, zahtjev br. 3890/11	5.3.4.
Iglesias Gil protiv Španjolske, zahtjev br. 56673/00	5.3.1.	Raban protiv Rumunjske, zahtjev br. 25437/08	5.3.4.
Ignaccolo-Zenide protiv Rumunjske, zahtjev br. 31679/96	5.3.1.	Neulinger i Shuruk protiv Švicarske, zahtjev br. 41615/07	5.3.4. i 5.3.5.
Maire protiv Portugala, zahtjev br. 48206/99	5.3.1.	Šneersoni i Campanella protiv Italije, zahtjev br. 14737/09	5.3.5.
		B protiv Belgije, zahtjev br.4320/11	5.3.5.
		X protiv Latvije, zahtjev br. 27853/09	5.3.5. i 5.3.6.

Elektronička verzija Priručnika dostupna je na sljedećem web-mjestu

<http://e-justice.europa.eu>

***Europe Direct je usluga koja vam omogućuje pronaći odgovore na pitanja o
Europskoj uniji***

**Besplatni telefonski broj (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Informacije su besplatne, kao i većina poziva (mada neke mreže, javne govornice ili hoteli mogu naplaćivati pozive).

Naslovnica, str. 4, str. 68: © iStockphoto
Str. 8, str. 18, str. 48, str. 76, str. 82, str. 88: © Thinkstock

ISBN 978-92-79-39743-1
doi:10.2838/29001

© Europska unija, 2014.
Umnožavanje je dopušteno uz uvjet da se navede izvor.

Printed in Belgium

TISKANO NA PAPIRU IZBIJELJENOM BEZ ELEMENTARNOG KLORA (ECF)

Kontakt

Europska komisija
Glavna uprava za pravosuđe
Europska pravosudna mreža
u građanskim i trgovačkim stvarima
just-ejn-civil@ec.europa.eu
<http://ec.europa.eu/justice/civil>

Ured za publikacije

Europska pravosudna mreža u
građanskim i trgovačkim stvarima

